

MOTTO:

Dacă nu vom trăi conform unui sistem de drept internațional, atunci vom trăi într-o anarhie internațională. Atunci niciun popor nicăieri în lume nu va fi în siguranță.

Margaret Thatcher

Nu poți trăi în minciuna beneficiului reciproc bazat pe integrare atunci când integrarea devine sursa subordonării tale. O țară care nu se poate hrăni singură, alimenta singură sau apăra singură are puține opțiuni. Când regulile nu te mai protejează, trebuie să te protejezi pe tine însuși.

Primul Ministru al Canadei Mark Carney (Davos, 2026)

Vechea ordine nu se mai întoarce; nostalgia nu este o strategie.

Primul Ministru al Canadei Mark Carney (Davos, 2026)

DINCOLO DE ORIZONTURI

REVISTĂ DE OPINII

Anul XI, NUMĂRUL 21/APRILIE 2026

DINCOLO DE ORIZONTURI

Publicație bianuală care conține analize de geopolitică, opinii politico-militare și prezentări de tehnică militară, fondată de Asociația Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”

www.admrr.com

Strada Antiaeriană nr. 6A65,
sectorul 5, București

Email: admrrcentral1@yahoo.com

ISSN 2501-9279

Tot conținutul editorial aparține Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza” și este furnizat de membrii săi contributori. Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea consiliului director al asociației.

©ADMRR

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate revine în exclusivitate autorilor. Imaginile care însoțesc articolele sunt preluate în majoritate din mediul online.

Tipar digital realizat la
Tipografia PIM

Iași, Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr.109, cod poștal 700497

Tel.: 0730.086.676,
0732.430.407;

Fax: 0332.440.715

editura@pimcopy.ro
editura.pim@gmail.com

SENIORI EDITORI

Prof. dr. Ioan Mircea PAȘCU

Gl. (rtr.) Decebal ILINA

Gl. (rtr.) prof. univ. dr. Sergiu MEDAR

Gl. (r.) dr. ing. Gheorghe SAVU

Gl. lt. (r.) ing. Iulian-Cristian DINCOVICI

Gl. mr. (rtr.) Mihaiu MĂRGĂRIT

Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Adrieian PÂRLOG

Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Gl. bg. (rtr.) Gheorghe VĂDUVA

Gl. bg. (rtr.) Dumitru CIURCI

REDACTOR ȘEF

Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU

REDACTOR

Col. (r.) Antonio MARINESCU

SECRETAR DE REDACȚIE

Col. (rtr.) Ion TOADER

EDITARE TEXT

Gl. bg. (rtr.) Vasile ILIEȘ

Col. (r.) Constantin MOLDOVEANU

Col. (r.) Emilian BELEAGĂ

Aurelia SPĂTARU

TEHNOREDACTARE

Col. (r.) Antonio MARINESCU

CUPRINS:

EDITORIAL	5
ORIZONTURI GEOPOLITICE	9
* Lovirea Moscovei – între disperare strategică și echilibru prin forță (II) – Col (r.) Cătălin BALOG.....	8
* India, gigantul tăcut – Col (r.) Antonio MARINESCU.....	21
* Mojtaba Khamenei, ascensiunea din umbră – Col. (r.) Emilian BELEAGĂ.....	32
* O schiță geopolitică a civilizației occidentale – Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU..	40
* Potențiale urmări ale războiului dintre Israel, SUA și Iran izbucnit în 28 februarie 2026 – Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Adriean PÂRLOG.....	46
* Conflicte majore cu potențial de escaladare – Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU....	55
* Serbia în 2025 și 2026, nicio schimbare majoră în bine, dimpotrivă – Col. (r.) Cedomir VOINOV.....	63
* Implicarea marilor companii de tehnologie în competiția geopolitică – Gl. bg. (rtr.) Dumitru CIURCI.....	82
OPINII	89
* Războiul din Ucraina – declanșator al unei noi revoluții în afaceri militare, pe fondul proliferării inteligenței artificiale – Gl. mr. (rtr.) dr. Adrian Leonard BANTAȘ.....	89
ISTORIE	98
* Arghezi și Titulescu sau despre furnizorul aproape exclusiv de idei și soluții al Europei Occidentale – Amb. Nicolae MAREȘ.....	98
* Elena Văcărescu în context românesc și universal – Amb. Nicolae MAREȘ.....	100
* Unirea principatelor române, proces complex și ireversibil – Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU.....	107
* Români în uniformă franceză : istorie, fidelitate și idealuri încrucișate – Col. (r.) Pascal Tran HUU.....	115
NOUTĂȚI MILITARE	121
* Burevestnik sau „Cernobilul zburător”, racheta misterioasă a Rusiei – Col. (rtr.) dr. Ion EPURE.....	121
* Bomba cu grafit a Chinei – Col. (rtr.) dr. Ion EPURE.....	124
* Dronele și IA în războiul modern – Col. (rtr.) dr. Ion EPURE.....	127
* Ce pot și ce nu pot face dronele pe câmpul de luptă – Col. (rtr.) dr. Ion EPURE..	131
PREZENTARE DE CARTE	135
* „Libanul între trecut și viitor” de Nawaf Salam.....	135

EDITORIAL

Dacă până nu de mult aveam impresia că în lume nu se mai întâmplă nimic semnificativ, că totul se mișcă într-o direcție predictibilă și lupta dintre marile puteri se manifestă sporadic, la nivel tactic, prin terți, doar pentru consolidarea pozițiilor geopolitice stabilite după cel de Al Doilea Război Mondial, deodată ne-am trezit din acest vis frumos într-o altă realitate în care vorbim de pace și ne pregătim de război.

Secolul 21 a început ca și cel precedent cu tensiuni politice, conflicte locale cu potențial de extindere. Rivalitatea dintre marile puteri a reînviat și se manifestă într-un mod periculos, în fiecare an apar noi conflicte militare, economia globală este în criză și ordinea bazată pe reguli este înlocuită de voința arbitrară a marilor puteri, iar principiile dreptului internațional sunt sfidate. Principiile stabilite după Al Doilea Război Mondial potrivit cărora comerțul maritim este liber, stabilitatea sistemului financiar este asigurată, există un sistem de drept internațional clar și cuprinzător care permite rezolvarea disputelor dintre țări și crează un cadru de securitate colectivă, acum sunt istorie. Marile puteri și în special SUA, au transformat integrarea economică într-o armă, tarifele în instrumente de presiune, lanțurile de aprovizionare în vulnerabilități, toate acestea contribuind la exploatarea țărilor mici și medii, adică a celor mai slabi. Toate acestea sunt vizibile mai ales în actuala politică a SUA care este singura țară care poate exercita această putere, nu fiindcă celelalte două, China și Rusia, nu ar fi tentate să procedeze la fel.

Cel mai rău este faptul că în lume s-a instalat frica, frica elitelor politice de a recunoaște realitățile prezentului, de a lupta pentru principiile atât de des afirmate, conformismul din interes, alinierea în spatele puternicilor zilei. Această stare generează tendința guvernelor de a accepta ce li se cere, de a face compromisuri la morală și la interesele naționale în speranța că vor câștiga mai multă securitate, ceea ce poate fi adevărat sau iluzoriu.

Minciuna este cuvântul de ordine, albul devine negru și negrul alb, nuanțele dispar și ne întoarcem la formula veche, mult mai veche decât comunismul: cine nu este cu mine, este împotriva mea. Dacă înainte vorbeam de reflexe imperialiste, acum discutăm de acțiuni imperialiste și de neocolonialism.

Pericolul unui război nuclear a reapărut, cursa înarmărilor este în plină desfășurare, a apărut conceptul anticipat de George Orwell, cel al „războiului continuu”. Globalizarea și-a arătat adevărata față anticipată încă de la începutul ei de mulți analiști politici, anume că cei bogați vor fi și mai

bogați și cei săraci vor fi și mai săraci. Este adevărat că în prezent globalizarea și neoliberalismul sunt atacate, mai ales în SUA, dar efectele generate de acestea nu vor putea fi nici măcar limitate, eventual se vor schimba profitorii, cei care stau în spatele elitelor politice. Cu alte cuvinte se va schimba capitalismul tradițional cu cel nou din domeniul tehnologiilor avansate, denumite și ale viitorului.

Partidele politice tradiționale și-au erodat capitalul de încredere de care s-au bucurat multă vreme datorită ineficienței, corupției, lipsei de viziune și a trădării propriilor doctrine politice. Ca să fiu mai explicit o să dau ca exemplu Partidul Laburist din Marea Britanie, care a renunțat la principiile sale doctrinare – apărarea muncii – și a pactizat cu marele capital. De multe ori laburiștii și conservatorii și-au unit forțele, fie ca urmare a presiunilor de peste Atlantic, fie a celor din partea grupurilor de presiune interne (Lobby, complexul industrial de apărare, marile corporații, etc.). Această îndepărtare de cei ale căror interese trebuiau să le apere a dus la actuala lipsă de credibilitate de care se bucură guvernul Starmer și, în general, clasa politică britanică.

Exemplul dat referitor la Marea Britanie este valabil și în întreaga Uniune Europeană. Efectele acestei situații sunt: apariția sau consolidarea poziției electorale a partidelor extremiste – de stânga sau dreapta – a partidelor suveraniste, naționaliste, revanșiste și altele.

Deocamdată lupta dintre nou și vechi produce haos, dezordine, tensiune, conflicte de tot felul și scoate la suprafață ce este mai rău și mai periculos în om: ura.

Fanionul democrației liberale, SUA, și-a abandonat misiunea și acționează discreționar, așa cum îi dictează propriile interese. Cine nu înțelege ce dorește hegemonul din partea sa este eliminat sau supus, indiferent din ce tabără face parte – prieten sau inamic. De fapt așa au procedat toate marile imperii ajunse la apogeu: când au început să piardă controlul au făcut război. Uneori au câștigat, alteori au pierdut, uneori au mai dăinuit, alteori au dispărut. Cel puțin așa a fost până acum. În actualele condiții de dezvoltare tehnologică, a implicațiilor acestora în domeniul militar în care arma nucleară va fi cea mai puternică, ci implementarea inteligenței artificiale în sistemele de armamente, este greu de evaluat ce va mai rămâne și cine va câștiga după un eventual nou război mondial.

În această situație țările situate la periferie, țările mici și medii sunt cele mai vulnerabile deoarece în actuala etapă asistăm la poziționarea geopolitică a marilor puteri pentru eventuala confruntare sistemică. Acum se caută controlul pozițiilor cu valoare strategică, controlul asupra resurselor, formarea de alianțe, identificarea și atacarea adversarilor de cele

mai multe ori prin mijloacele războiului hibrid, dar și prin acțiuni greu de atribuit sau sub steag fals. Niciun mijloc de atac nu va fi neglijat.

În atare situație, ce este de făcut pentru țările din această categorie?

Eu cred că discursul premierului Canadei, Mark Carney, de la Forumul Economic de la Davos (22.01.2026) este o soluție viabilă, dar bazată pe nisip mișcător deoarece presupune unitate, ceea ce este greu de realizat la orice nivel, de familie, țară sau mapamond. Nu cred că omenirea a ajuns la acest grad de civilizație care să-i permită realizarea acestui lucru.

În ceea ce privește România, propunerea lui Carney ar putea fi însușită ca strategie de țară, fiindcă tot ne plângem noi că nu avem așa ceva. România trebuie să-și redobândească autonomia strategică prin redobândirea controlului asupra energiei, hranei, mineralelor critice, finanțelor și a lanțurilor de aprovizionare. Sfaturile lui Carney, fost director al Chatham House, economist ca formație, sunt bune, problema este dacă vrem și putem să le transformăm în realitate. Alții au reușit, chiar și noi am acționat în această direcție, ce e drept, pentru puțin timp. Deci se poate. Situația internațională nu merge către normalizare. Uniunea Europeană, prin acordurile bilaterale Franța - Marea Britanie, Germania - Marea Britanie, practic și-a creat o structură de conducere a Europei, deși Marea Britanie nu mai este formal parte a UE. Prin această structură se urmărește, evident, conducerea unitară a Europei și renunțarea la principiile care au stat la baza creării UE care erau în esența lor economice. Deci Bruxellesul dorește controlul propriului imperiu care, în prezent, pare a fi ceea ce era Imperiul Otoman în Primul Război mondial, omul bolnav al Europei. UE merge din criză în criză, este pe cale să rămână fără sprijinul militar al SUA care, așa cum afirma Secretarul de Stat al SUA, Marco Rubio, nu are nevoie de parteneri slabi.

În concluzie, trăim vremuri complicate în care va fi greu pentru toate țările să-și găsească calea. Foarte mult va depinde de patriotismul și valoarea conducătorilor.

Gl.bg. (tr.) Dan NICULESCU

ORIZONTURI GEOPOLITICE

LOVIREA MOSCOVEI – ÎNTRE DISPERARE STRATEGICĂ ȘI ECHILIBRU PRIN FORȚĂ¹

(Partea a II-a)

Col. (r.) dr. Cătălin BALOG

„Spectacol sau realitate?”

Aceasta este dilema centrală a celei de-a doua părți a analizei privind confruntarea multipolară actuală. Dincolo de demonstrațiile vizibile – submarine americane și bombardiere rusești – și declarațiile belicoase se poartă o bătălie nevăzută pentru controlul percepțiilor, unde puterea se definește și prin narațiuni și emoții, nu doar prin arme. Lucrarea introduce concepte precum disuasiunea emoțională, spectacolul controlat și adevărul normativ pentru a explica registrele distincte ale marilor actori: pokerul american, șahul rusesc, go-ul chinezesc și normativitatea europeană. Analiza se încheie cu trei scenarii – negociere, accident sau impunere unilaterală – și cu concluzia că războaiele viitorului vor fi câștigate prin capacitatea de a impune propria versiune a realității.

Prolog – Teatrul vizibil și culisele nevăzute

În epoca actuală, confruntările strategice nu se reduc la mișcările de trupe, la exercițiile militare sau la declarațiile oficiale. Tot mai des, realitatea se joacă pe două planuri simultane: cel vizibil, destinat opiniei publice, și cel invizibil, al percepțiilor, iluziilor și manipulărilor. Dilema centrală este dacă ne aflăm în fața unor fapte solide sau a unui spectacol regizat, conceput să transmită mesaje și să condiționeze comportamente. „Spectacol sau realitate?” devine astfel întrebarea-cheie prin care se descifrează multipolarismul contemporan.

Încă din Antichitate, gânditori precum Sun Tzu observau că „arta războiului este arta înșelăciunii”, subliniind primatul iluziei asupra confruntării directe. În modernitate, Niccolò Machiavelli recomanda

¹ Articolul a mai fost publicat în <https://www.monitorulderoman.ro/poti-lovi-moscova-absolut-dialog-trump-zelensky/> și în <https://financia.lintelligence.ro/poti-lovi-moscova-absolut-lovirea-moscovei-intre-disperare-strategica-si-echilibru-prin-fora-opinie-col-rz-dr-catalin-b/>.

liderilor să manipuleze percepțiile pentru a-și consolida autoritatea, iar Otto von Bismarck demonstra că echilibrul marilor puteri depindea nu doar de raportul forțelor armate, ci și de percepția voinței politice. În epoca nucleară, administrația Nixon a rafinat aceste intuiții prin „Mad Man Theory”, miza fiind proiectarea unei imprevizibilități calculate pentru constrângerea adversarului.

Această ambivalență – între realitate și spectacol – poate fi înțeleasă prin trei paradigme distincte: „Teoria nebunului (Mad Man Theory)” în cazul Statelor Unite, „Controlul profund (Deep Control)” în cazul Rusiei și „Puterea Tăcerii (Silence Power)” în cazul Chinei. Fiecare reprezintă un mod diferit de a orchestra percepțiile, de a manipula emoțiile și de a impune propriul ritm strategic.

Instrumentele prin care se modelează percepțiile nu sunt noi, dar au căpătat o sofisticare fără precedent. Încadrarea morală (framing), selecția sau omisiunea deliberată a informațiilor și multiplicarea narațiunilor concurente au devenit arme cognitive. Așa cum observa Thomas Schelling, „amenințarea care funcționează este aceea care condiționează psihologic comportamentul adversarului”. În lumea actuală, războiul nu se câștigă doar prin distrugerea infrastructurii sau prin sancțiuni economice, ci prin erodarea încrederii, manipularea emoțiilor colective și inducerea sentimentului de inevitabilitate.

Multipolarismul nu aduce stabilitate, ci o competiție între registre diferite ale puterii: spectacolul american, ambiguitatea rusească, răbdarea chinezească și normativitatea europeană. Aceste registre se confruntă pe scena globală într-un „teatru vizibil”, dominat de gesturi și simboluri, dar și în „culise nevăzute”, unde adevărata luptă se poartă pentru controlul percepțiilor. Într-o astfel de lume, întrebarea „spectacol sau realitate?” nu are un răspuns unic: cele două dimensiuni coexistă, iar victoria aparține celui care reușește să le facă să se confunde.

Puterea între spectacol și realitate

În prezent, relațiile internaționale sunt marcate de o tensiune structurală: puterea nu se exprimă doar prin fapte, ci și prin modul în care acestea sunt prezentate, interpretate și interiorizate. Într-o lume dominată de fluxuri informaționale accelerate, spectacolul devine parte integrantă a realității politice. Gesturile publice, declarațiile provocatoare și demonstrațiile de forță nu mai sunt simple manifestări de prestigiu, ci instrumente de modelare a percepțiilor strategice.

Această logică nu este nouă. În „Republica”, Platon observa că oamenii confundă adesea umbrele cu realitatea însăși (mitul peșterii). În lumea

contemporană, umbrele sunt generate de media globală și de rețelele sociale, unde imaginea unui eveniment poate avea un impact mai puternic decât evenimentul în sine. În aceeași linie de reflecție, în „Gânduri către sine însuși”, Marcus Aurelius atrăgea atenția că percepțiile și emoțiile distorsionează judecata dacă nu sunt controlate. Lecția este actuală: între spectacol și realitate, politica internațională se joacă adesea în zona gri a percepțiilor.

În plan strategic, spectacolul devine o resursă atunci când este folosit pentru a transmite semnale multiple simultan. Donald Trump cultivă deliberat această logică prin gesturi teatrale, schimbări bruște de ton și declarații contradictorii. Declarațiile sale privind limitele sprijinului pentru Ucraina nu trebuie citite doar ca opinii politice, ci ca instrumente de negociere: ele transmit Moscovei disponibilitatea de a ridica miza și Europei avertismentul că protecția americană are niște costuri, nu este nelimitată și poate fi stratificată. În acest sens, spectacolul devine parte a calculului, iar imprevizibilitatea este transformată în armă diplomatică.

Vladimir Putin, în schimb, preferă alternanța între perioade de liniște și gesturi de forță. Loviturile simbolice asupra infrastructurii ucrainene nu schimbă decisiv balanța militară, dar transmit un mesaj de control și mențin adversarul într-o stare de incertitudine. Spectacolul, în acest caz, nu este zgomotul constant, ci crearea unui ritm impus: Rusia decide când și cum ridică tensiunea, menținând iluzia că deține inițiativa.

Această tensiune între spectacol și realitate este vizibilă și în cazul Chinei. Spre deosebire de Statele Unite și Rusia, Xi Jinping cultivă tăcerea strategică. Absența Chinei de pe scena confruntărilor directe nu reflectă neutralitate, ci o strategie a răbdării: lăsându-i pe ceilalți să se epuizeze în conflicte costisitoare, Beijingul capitalizează în liniște pe plan economic și diplomatic. În acest registru, spectacolul este înlocuit de discreție, iar realitatea este construită prin acumulare lentă și inevitabilă.

În schimb, UE și NATO se confruntă cu o problemă structurală: deși liderii acestor organizații vorbesc despre garanții colective și despre accelerarea reînarmării, lipsa unei capacități autonome și diviziunile interne reduc credibilitatea mesajului. Normativitatea – apelul la valori, reguli și instituții – rămâne principala resursă euro-atlantică, dar într-un joc global dominat de spectacolul american, ambiguitatea rusească și răbdarea chinezească, atitudinea UE riscă să fie percepută ca moralism fără forță materială.

Astfel, „spectacol sau realitate?” nu este doar o întrebare retorică, ci o dilemă structurală a ordinii multipolare. Într-o lume în care percepțiile sunt

la fel de importante ca faptele, puterea nu se mai măsoară doar prin resurse, ci prin abilitatea de a controla narativul.

Adevărul ca ideologie și armă

În politica internațională contemporană, adevărul nu mai este o categorie neutră, ci o armă utilizată pentru a modela percepții și a legitima acțiuni. Fiecare actor major încearcă să-și impună propria versiune a realității, transformând faptele în narațiuni și narațiunile în instrumente de putere. În acest sens, adevărul nu mai este universal, ci multiplu, fragmentat și negociabil.

De-a lungul istoriei, controlul adevărului a fost asociat cu exercitarea autorității. Machiavelli, în „Principele”, sublinia că liderul trebuie să manipuleze aparențele pentru a-și menține puterea. În modernitate, regimurile totalitare au perfecționat această practică prin monopolizarea informației și rescrierea istoriei. În prezent, tehnologiile digitale au deschis un nou câmp de luptă: adevărul este diseminat, contestat și reconfigurat în timp real, prin canale oficiale, platforme sociale și operațiuni psihologice.

Statele Unite utilizează adevărul ca instrument de presiune și de legitimare. Declarațiile lui Donald Trump, chiar și atunci când par contradictorii, au rolul de a fixa cadre cognitive pentru publicul american și pentru aliați. „Adevărul” transmis de Washington nu este neapărat fidel realității, dar este suficient de credibil pentru a condiționa percepțiile. Adevărul devine aici o ideologie: o construcție adaptată contextului, menită să producă efecte strategice.

Rusia lui Vladimir Putin practică un model diferit, pe care cercetătorii l-au numit „Active Measures”: adevărul este fragmentat, relativizat și multiplicat. În locul unei versiuni unice și coerente, Moscova lansează simultan narațiuni divergente pentru a produce confuzie. Obiectivul nu este convingerea publicului asupra unei versiuni unice, ci erodarea încrederii în existența oricărui adevăr. Astfel, adversarul este împins într-un câmp al incertitudinii permanente.

China preferă strategia tăcerii. În loc să concureze direct în planul narațiunilor, Xi Jinping lasă impresia că adevărul chinezesc se definește prin fapte economice și prin stabilitate socială. Tăcerea nu semnifică neutralitate, ci o formă de putere: refuzul de a intra în competiția imediată a narațiunilor și plasarea conflictului într-un orizont temporal mai lung.

Dacă Rusia și China folosesc adevărul ca instrument prin metode directe – propaganda brutală și cenzura sistematică –, Occidentul îl instrumentalizează într-o manieră mai subtilă, dar nu mai puțin eficientă. Statele Unite, cel puțin în etapa actuală, s-au desprins parțial de

constrângerile corectitudinii politice, mizând pe un discurs direct și adesea provocator. Europa, în schimb, continuă să își îmbrace narațiunile într-un limbaj normativ – democrație, solidaritate, climă – transformând adevărul într-o armă „soft” pe care o folosește în mod perfid, blocând alternativele nu prin interdicție explicită, ci prin stigmatizare morală. Astfel, UE invocă „adevărul normativ” – stat de drept, democrație și solidaritate –, în timp ce NATO oferă brațul militar colectiv care să dea greutate acestor valori. Problema este că, fără suport material și fără coeziune internă, normativitatea rămâne vulnerabilă și riscă să fie percepută ca moralism.

În consecință, transformarea adevărului în ideologie și armă devine una dintre preocupările centrale ale confruntării multipolare actuale. În această competiție, nu câștigă cel care controlează realitatea obiectivă, ci cel care reușește să-și impună propria versiune asupra publicului și să facă imposibilă dovedirea contrariului.

Vulnerabilități umane și disuasiune emoțională

Dacă spectacolul și adevărul pot fi regizate, vulnerabilitățile umane rămân terenul pe care aceste instrumente devin eficace. Războiul modern nu se câștigă doar prin forța armelor, ci prin capacitatea de a modela emoțiile colective, de a exploata fisurile interioare ale societăților și de a condiționa comportamentele decidenților. Disuasiunea emoțională devine, astfel, o componentă centrală a confruntării multipolare.

La nivel strategic, disuasiunea emoțională urmărește modelarea stărilor afective ale publicului. Teama, vinovăția, euforia sau resemnarea devin resurse politice. Două tehnici predomină: încadrarea morală, prin care conflictul este definit în termeni etici, blocând compromisurile prin stigmatizarea lor ca „vină”; și ambiguitatea controlată, care menține deliberat incertitudinea pentru a forța adversarul să-și disperseze resursele. Psihologia deciziei confirmă eficiența acestor mecanisme: aversiunea la pierdere face ca actorii să reacționeze disproporționat la perspectiva cedării unor teritorii sau simboluri.

La nivel operațional, istoria demonstrează că sistemele pot fi destabilizate prin fisuri umane aparent minore. „Simple Sabotage Field Manual”, elaborat de Office of Strategic Services – OSS în 1944, recomandă exploatarea birocrăției, a conflictelor interne și a suspiciunii pentru a paraliza organizații fără violență directă. În prezent, aceste tehnici sunt adaptate prin:

- cicluri HUMINT bazate pe motivații precum bani, ideologie, coerciție și ego (Money, Ideology, Coercion, Ego – MICE), cu accent pe fragilitatea identității;

- programe de prevenire a amenințărilor interne (insider threat), care analizează indicatori comportamentali și folosesc modele predictive;
- operații psihologice (MISO/PSYOP) menite să inducă sentimentul de inevitabilitate și să erodeze coeziunea adversarului.

La nivel tactic, arsenalul este granular și diversificat: zvonuri, scurgeri de informații, deepfakes, „ferestre de tăcere” instituțională, kompromat, micro-targeting digital, campanii de dezinformare coordonate și operațiuni de amplificare în mediul online. Toate urmăresc activarea tribalismului afectiv – opoziția instinctivă între „noi” și „ei” – o adaptare psihologică modernă a vechii maxime „divide et impera”. Societatea nu mai este fragmentată prin decizii politice, ci prin exploatarea emoțiilor primare care separă instinctiv grupurile, reducând spațiul soluțiilor intermediare. Într-un asemenea context, emoțiile devin nu doar instrumente, ci și câmpul de luptă pe care se decide victoria.

Disuasiunea emoțională transformă războiul modern într-o confruntare psihologică de durată. Forța brută contează, dar decisive sunt capacitatea de a gestiona percepții, de a manipula emoții și de a exploata vulnerabilitățile interne ale adversarului. Într-o lume multipolară, cel care reușește să controleze emoțiile colective câștigă bătălia chiar înainte de primul foc de armă – așa cum a demonstrat anexarea Crimeei, în 2014.

Multipolarismul și logica puterii

Multipolarismul nu este doar o descriere a echilibrului global, ci expresia unei competiții între registre diferite de exercitare a puterii. În lipsa unei hegemonii clare, statele nu acționează doar pentru a-și atinge obiectivele imediate, ci și pentru a regiza modul în care sunt percepute. Din această perspectivă, multipolarismul nu generează stabilitate, ci o confruntare continuă între stiluri de putere, fiecare cu propriul cod strategic.

Statele Unite cultivă spectacolul controlat: „Mad Man Theory”. Donald Trump ridică volumul, folosește imprevizibilitatea și transformă escaladarea ca resurse de negociere. Declarațiile sale privind limitele sprijinului pentru Ucraina nu sunt simple opinii politice, ci instrumente tactice: un semnal pentru Moscova că Washingtonul este dispus să riște și un avertisment pentru Europa că protecția americană are costuri, niveluri de securitate și întindere de timp. În această logică, spectacolul nu este retorică, ci calcul.

Rusia practică „Deep Control”. Vladimir Putin evită demonstrațiile constante de forță și alternează loviturile simbolice cu perioadele de liniște strategică. Atacurile asupra infrastructurii ucrainene nu schimbă decisiv balanța militară, dar mențin incertitudinea și erodează moralul adversarului.

Refuzul de a accepta un summit fără precondiții confirmă această strategie: Rusia transmite că nu se lasă atrasă într-un joc regizat de alții, ci preferă să-și mențină inițiativa.

China adoptă „Silence Power”. Xi Jinping evită confruntarea deschisă și acumulează capital economic și diplomatic în tăcere. Absența vizibilă de pe scena negocierilor nu exprimă neutralitate, ci o strategie a timpului: lăsându-i pe ceilalți să se erodeze în conflicte costisitoare, Beijingul câștigă prin persistență și inevitabilitate. În acest registru, tăcerea nu este pasivitate, ci o armă de durată.

UE și NATO se află într-o poziție structural fragilă. Ursula von der Leyen și Mark Rutte vorbesc despre garanții colective și reînarmare accelerată, dar lipsa unor capacități militare autonome și diviziunile interne reduc credibilitatea acestor declarații. Așa cum am mai spus, Uniunea Europeană se sprijină pe normativitate – stat de drept, solidaritate, democrație – dar fără suport militar propriu aceste valori riscă să fie percepute ca moralism. Iar, dacă NATO oferă o umbrelă de securitate, UE încă nu are un joc strategic propriu.

Marile puteri și jocurile lor

- **SUA:** jocul de poker. Pokerul este un joc scurt, bazat pe intensitate și miză mare. Strategia depinde de *bluf*, semnale nonverbale și manipularea percepției adversarului. Nu contează doar cărțile, ci și felul în care sunt jucate. Donald Trump întruchipează perfect această logică: ridică tonul, face gesturi teatrale, își schimbă pozițiile aparent brusc, totul pentru a proiecta imprevizibilitate. În poker, spectacolul și zgomotul sunt parte integrantă a strategiei.

- **Rusia:** jocul de șah. Șahul este un joc mai lung, unde fiecare mutare pregătește terenul pentru următoarea. Vladimir Putin practică această logică: ambiguitate calculată, sacrificii tactice pentru poziționări strategice, răbdare combinată cu lovituri simbolice. La șah, victoria nu vine dintr-un singur atac, ci dintr-o succesiune de mutări care îți oferă inițiativa. Mesajul Rusiei – imaginar, bineînțeles – pare să fie clar: „Nu ne puteți impune un final, noi decidem ce și când mutăm.”

- **China:** jocul de Go. Go-ul este un joc de teritoriu, nu de piese. Nu urmărește eliminarea adversarului, ci încercuirea treptată, consolidarea pozițiilor și erodarea opțiunilor celuilalt. Xi Jinping aplică exact această logică: tăcere strategică, acumulare discretă, extindere graduală a influenței economice și diplomatice. La Go, victoria nu se vede la început, dar devine inevitabilă prin acumulări lente.

• **Uniunea Europeană: arbitrul fără tablă.** Europa aspiră să fie simultan crupierul din cazinoul american, arbitrul de la competiția de șah și observatorul la jocul de Go. Problema este că nu deține propria tablă de joc. Normele și regulile pe care le invocă nu sunt suficiente pentru a impune ritmul; ele devin relevante doar dacă sunt sprijinite de resurse comune și coeziune internă.

Lecția celor patru jocuri

Aceste registre nu reflectă doar expresii culturale, ci definesc dinamica multipolară actuală. Pokerul american creează tensiune imediată și presiune psihologică. Șahul rusesc urmărește poziționarea pe termen mediu, cu sacrificii tactice pentru avantaje strategice. Go-ul chinezesc amplifică timpul, transformând răbdarea în armă. În schimb, Europa rămâne prinsă între rolul de arbitru și lipsa propriei strategii.

Multipolarismul actual nu echivalează, așadar, cu un echilibru stabil între centre de putere, ci cu o confruntare între stiluri divergente de exercitare a forței. Washingtonul escaladează pentru a obține concesii, Moscova cultivă ambiguitatea pentru a paraliza decizia, Beijingul transformă timpul în resursă strategică, iar Europa compensează prin apel la norme. Într-o astfel de lume, cine reușește să-și impună propriul registru devine, chiar și temporar, arhitect al ordinii globale.

Scenarii posibile și evaluare strategică

Multipolaritatea actuală nu echivalează cu un echilibru stabil, ci cu o confruntare continuă între registre divergente de putere care încearcă să-și impună propriul ritm, propriul narativ și propriile reguli ale jocului. În acest context, viitorul apropiat poate fi înțeles prin trei scenarii majore – negociere, accident sau impunere unilaterală – care nu sunt exclusive, ci se pot suprapune, succeda sau contamina reciproc.

Negocierea – improbabilă, deocamdată; posibilă în condiții limitate. Negocierea presupune o reciprocitate în recunoașterea limitelor și disponibilitatea marilor puteri de a face concesii. Problema centrală este însă asimetria obiectivelor. Pentru Statele Unite, prioritatea absolută rămâne menținerea credibilității alianțelor și a umbrelei nucleare, fără de care întreaga arhitectură occidentală ar fi compromisă. Pentru Rusia, miza este recunoașterea unei sfere de influență în Europa de Est, o recunoaștere pe care Occidentul nu o poate accepta oficial fără a-și contrazice propriile principii. Pentru China, obiectivul nu este rezolvarea imediată a conflictului în sine, ci prelungirea timpului strategic, lăsând rivalii să se consume în confruntări costisitoare, în timp ce Beijingul acumulează putere.

Negocierile devin posibile doar atunci când anumite condiții ating un prag critic. În Statele Unite, acestea sunt economice, sociale și politice – deficitul bugetar, polarizarea socială și ideologică. În Uniunea Europeană, ele combină vulnerabilități de securitate, economice, demografice și normative: dependența energetică, declinul natalității, presiunea migrației și agenda climatică. În Rusia, presiunile sunt economice, sociale și demografice – sancțiunile, izolarea tehnologică și declinul populațional. În China, ele sunt structurale – îmbătrânirea populației, dezechilibrele economice și rigiditatea sistemului politic. Numai în fața unor asemenea constrângeri cumulative liderii pot fi forțați să caute o ieșire controlată. În lipsa lor, dialogul rămâne un exercițiu retoric: în Occident, narațiuni soft, prezentate ca inevitabile în logica valorilor; în Rusia și China, discursuri menite să proiecteze reziliență. În toate cazurile, rezultatul este același: absența disponibilității pentru un compromis real.

Un element suplimentar care poate influența probabilitatea negocierilor pe termen mediu (3-5 ani) este schimbarea liderilor. În Statele Unite, alegerile democratice pot modifica tonul și ritmul politicii externe, dar nu și direcția de fond, constrânsă de deficit și polarizare. În Rusia, unde liderul este însăși întruchiparea regimului, o tranziție forțată ar aduce mai degrabă o luptă între facțiuni decât o schimbare strategică, cu eventuale deschideri temporare spre negociere din poziție de slăbiciune. În China, concentrarea puterii în jurul lui Xi Jinping face ca o eventuală schimbare să semnaleze criză internă, dar continuitatea partidului ar asigura persistența strategiei de răbdare și acumulare graduală. În toate cazurile, liderii pot accelera sau frâna procesele, dar presiunile structurale rămân factorul determinant.

Impunerea unilaterală – tentantă, dar prezintă un risc crescut de destabilizare. Acest scenariu este cel mai periculos, dar și cel mai atractiv pentru actorii care cred că au un avantaj temporar. Statele Unite ar putea încerca să forțeze o înțelegere printr-o combinație de presiune militară, sancțiuni și spectacol diplomatic. Rusia, simțind presiunea timpului și fragilitatea economică, ar putea miza pe o victorie simbolică pentru a forța recunoașterea internațională. China ar putea continua prin impunere graduală: extinderea inevitabilă a influenței sale economice și tehnologice, dublată de tăcere strategică.

Fiecare dintre aceste traiectorii riscă să destabilizeze ordinea globală și să declanșeze reacții în lanț. Descurajarea nu este un mecanism static, ci un proces fragil, dependent de percepții și semnale. Orice dezechilibru poate face ca un gest menit să intimideze să fie perceput ca o agresiune, împingând conflictul într-o zonă ireversibilă.

Accidentul – catalizatorul cel mai probabil al unei crize. Într-un mediu saturat de demonstrații de forță, operațiuni cibernetice și retorici contradictorii, riscul accidentului este ridicat. O rachetă rătăcită, un incident naval în Marea Neagră sau o operațiune de *hacking* scăpată de sub control pot declanșa o spirală de escaladare pe care niciun actor nu și-o dorește inițial. Lecția istoriei confirmă acest tipar: izbucnirea Primului Război Mondial sau criza rachetelor din Cuba din 1962 arată cât de ușor accidentele și interpretările greșite pot aprinde o conflagrație globală. Este scenariul perfect pentru ca întreaga lume să intre în ceea ce se cheamă „Capcana lui Tucidide” – escaladarea conflictelor până la punctul în care nu se mai poate reveni, rezultatul fiind un război pe care nimeni nu și-l dorește, dar nici nu i se poate opune.

Astăzi, densitatea militară de pe flancul estic al NATO și proximitatea dintre forțe adverse pot face ca riscul unui astfel de accident să fie chiar mai ridicat. Pericolul nu vine doar din ciocnirea directă, ci și din ambiguitatea intențiilor: atunci când spectacolul devine strategie, un semnal calculat poate fi interpretat drept o agresiune. Iar, pericolul real nu este accidentul în sine, ci modul în care este exploatat politic.

Aprecieri probabilistică: dintre cele trei scenarii, accidentul este cel mai probabil - densitatea forțelor militare și volatilitatea spațiului informațional cresc șansele erorilor de calcul. Impunerea unilaterală este posibilă, dar pe termen scurt rămâne limitată de costurile uriașe pentru actorul care o inițiază. Negocierea este cel mai puțin probabilă acum, dar poate redeveni fezabilă dacă tensiunile interne – economice, sociale, politice – devin insuportabile pentru lideri.

Referindu-ne strict la Ucraina: dacă ar trebui să privim situația cu realism, cele mai mari șanse sunt pentru intrarea într-o fază de uzură cu presiuni pentru armistițiu, nu într-o fază de „pace” – și cu o bătălie a percepțiilor cel puțin la fel de intensă ca pe linia frontului.

România: între geografie și reziliență

Pentru România, fiecare scenariu aduce provocări majore. În cazul negocierii, țara riscă să fie tratată marginal, ca obiect și nu ca subiect al deciziei, așa cum s-a întâmplat deja atunci când, după anularea turului doi al alegerilor prezidențiale din 2024, România a fost privită prin lentile diferite la Washington și Bruxelles, fiind redusă la statutul de caz de manual despre fragilitatea instituțională. În scenariul accidentului, România devine teren de risc direct, dată fiind proximitatea față de teatrul ucrainean și rolul de stat-gazdă al infrastructurii NATO. În cazul impunerii unilaterale, vulnerabilitatea crește prin presiuni hibride ce exploatează

slăbiciuni economice, fracturi sociale și o indiferență politică reală față de consolidarea rezilienței naționale.

În fiecare dintre aceste scenarii, problema structurală a României este clasa politică, care continuă să mizeze aproape exclusiv pe poziția geografică drept garanție de securitate, în timp ce reziliența internă este tratată cu nonșalanță, improvizație și lipsă de viziune strategică. România are nevoie de investiții sistematice în apărare, energie, infrastructură critică, educație tehnologică și coeziune socială – domenii în care reformele sunt adesea amânate sau fragmentare. Fără acest efort, avantajul geografic se transformă inevitabil în vulnerabilitate strategică.

Epilog – Mitul peșterii și algoritmul Matrix

Încă din Antichitate, filosofia a arătat că realitatea nu este ceea ce pare a fi, ci ceea ce oamenii cred că este. Platon descria în „Republica” (mitul peșterii) prizonieri care confundau umbrele cu adevărul. Marcus Aurelius avertiza în „Gânduri către sine însuși” că „viața este ceea ce gândurile noastre o fac să fie”, punând în centru disciplina percepției și reziliența interioară. Această linie de reflecție a fost adaptată de politică: Niccolò Machiavelli recomanda manipularea aparențelor pentru a menține puterea, Otto von Bismarck demonstra că echilibrul european depindea de impresia voinței politice, iar Richard Nixon, în plin Război Rece, rafina aceste intuiții prin teoria nebunului, cultivând impresia de imprevizibilitate pentru a constrânge adversarii.

Astăzi, aceste lecții capătă o dimensiune tehnologică fără precedent. Umbrele din peștera lui Platon nu mai sunt simple metafore, ci simulări digitale. Algoritmii filtrează informațiile, inteligența artificială produce imagini și voci credibile, iar narațiunile fabricate se răspândesc cu viteza rețelelor globale. Matrix nu mai pare doar o ficțiune culturală, ci o descriere a mediului în care se iau deciziile strategice.

Puterea se exercită simultan pe mai multe planuri. În primul rând, prin forța materială – armate, resurse, arme nucleare. În al doilea rând, prin narațiuni ideologice, care transformă adevărul în armă, mobilizând sprijin și blocând compromisuri. În al treilea rând, prin modelarea percepțiilor pe bază algoritmică, redefinindu-se la ce vedem, ce știm și ce credem că este posibil. Dar, mai profund decât toate acestea, puterea se „joacă” în spațiul interior al minții umane. Mintea este terenul, emoțiile sunt armele. Cine reușește să modeleze frica, speranța sau resemnarea controlează decizia politică înainte ca adversarul să intre pe câmpul de luptă.

Pentru statele de frontieră, precum România, această realitate ridică miza. În trecut, supraviețuirea depindea de geografie și alianțe; astăzi, ea

depinde și de capacitatea de a rezista manipulării, de a distinge între realitate și simulare, de a cultiva luciditatea ca resursă strategică. Chiar dacă România nu are luxul de a dicta regulile jocului global, ea poate decide dacă rămâne terenul confruntării altora sau își asumă rolul de actor prin reziliență internă și claritate strategică.

Astfel, dialogul „Poți lovi Moscova?” – „Absolut!” nu privește doar posibilitatea militară de a ataca un centru de putere, ci și abilitatea de a controla percepția despre o asemenea lovitură. Căci, într-o ordine mondială fluidă, nu câștigă cel care are cele mai multe arme, ci cel care reușește să convingă lumea că realitatea este cea pe care o prezintă el.

În loc de concluzie, propun un exercițiu de imaginație: America joacă poker, Rusia joacă șah, China joacă Go, iar Europa se joacă pur și simplu de-a normele. Diferența nu este doar de stil, ci și de timp: pokerul se joacă în minute, șahul în ore, Go-ul în zile. Dacă ar fi să aruncăm o privire psihocomportamentală asupra jucătorilor de la masă, am putea spune că jucătorul de poker are cele mai multe șanse să se ridice brusc, chiar răsturnând masa. Dar jocul nu se încheie acolo: ceilalți vor continua să mute piesele sau să așeze pietrele în logica pokerului, adaptându-se tensiunilor și mizelor impuse, cu speranța unui viitor în care jocul se va schimba și le va fi favorabil.

Într-o lume multipolară câștigă cel care reușește să-și impună nu doar propriul ritm și propria narațiune în fața publicului global, ci și propriul joc în raport cu ceilalți jucători de la masă – înainte ca aceștia să fi căzut de acord asupra mizei și compromisurilor. În definitiv, multipolarismul nu oferă liniște, ci doar continuitatea unei partide în care regulile se rescriu mereu. Altfel spus, într-o lume a multipolarității stabilitatea nu este obiectivul, ci doar interludiul dintre două crize.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Aurelius, Marcus. *Gânduri către sine însuși*. Traducere de Constantin Noica. București: Humanitas, 1993.
2. Baudrillard, Jean. *Simulacre și simulare*. Traducere de Ciprian Mihali. Cluj-Napoca: Idea Design & Print, 2008.
3. Bismarck, Otto von. *Gedankenund Erinnerungen*. Stuttgart: Cotta, 1898.
4. Clark, Christopher. *Somnambulii. Cum a intrat Europa în război în 1914*. București: Humanitas, 2014.
5. Doshi, Rush. *The Long Game: China's Grand Strategy to Displace American Order*. Oxford: Oxford University Press, 2021.
6. Freedman, Lawrence. *Deterrence*. Cambridge: Polity Press, 2004.
7. Krastev, Ivan și Mark Leonard. *The Crisis of European Foreign Policy*. London: ECFR, 2023.
8. Machiavelli, Niccolò. *Principele*. București: Humanitas, 1998.
9. Moore, Andrew P. et al. *The CERT Guide to Insider Threats*. Boston: Addison-Wesley, 2012.
10. Nixon, Richard. *RN: The Memoirs of Richard Nixon*. New York: Grosset&Dunlap, 1978.
11. Platon. *Republica*. Traducere de Andrei Cornea. București: Polirom, 2004.
12. Rid, Thomas. *Active Measures: The Secret History of Disinformation and Political Warfare*. New York: Farrar, Strausand Giroux, 2020.
13. Schelling, Thomas C. *Arms and Influence*. New Haven: Yale University Press, 1966.
14. Sun Tzu. *Arta războiului*. Traducere de Maria Magdalena Cristea. București: Antet, 2008.
15. Entman, Robert M. „Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm.” *Journal of Communication* 43, nr. 4 (1993): 51–58.
16. Kahneman, Daniel și Amos Tversky. „Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk.” *Econometrica* 47, nr. 2 (1979): 263–291.
17. Mitchell, Wess. „The Return of Great Power Diplomacy.” *Foreign Affairs*, august 2025.
18. NATO. *Countering Disinformation: NATO's Approach to Strengthening Resilience*. Brussels: StratCom, 2020.
20. Office of Strategic Services. *Simple Sabotage Field Manual*. 1944 (declasificat de CIA, 2008).
21. *Wall Street Journal*, 19 august 2025, „Trump Says Ukraine Has No Chance of Winning War Without Striking Russia”.
22. *The Guardian*, 21 august 2025, „Russia Rules Out European Troops in Ukraine as Trump Makes Veiled Threats”.

INDIA – GIGANTUL TĂCUT

Col. (r.) Antonio MARINESCU

Într-un an marcat de extinderea conflictelor interstatale și de intensificarea ostilităților dintre marile puteri, de războiul din Ucraina, de cel dintre Israel și palestinieni și, cel mai recent dintre SUA, Israel și Iran, perspectivele securității naționale a Indiei au rămas extrem de complexe. Chiar dacă situația tensionată de la frontiera cu China în Himalaya, care a durat patru ani, a dat primele semne de relaxare în 2024, aceasta a contribuit prea puțin la sporirea încrederii dintre cele două state sau la abordarea cauzelor competiției de securitate regională dintre India și China. Modernizarea susținută a capacităților militare și a armelor nucleare ale Beijingului, coroborată cu relațiile în continuă creștere dintre China și Pakistan, impun ca India să își mențină o poziție fermă în relațiile sale internaționale. Prezența navală tot mai mare a Chinei în Oceanul Indian și influența sa în vecinătatea Indiei sunt percepute de New Delhi ca principalele amenințări la adresa securității naționale și regionale.

Peste acestea se suprapun amenințările interne marcate de instabilitatea în estul Indiei, provocată de violența din Manipur și de răspândirea rapidă a tulburărilor din Bangladesh după căderea guvernului acesteia. În vestul Indiei, Pakistanul este perceput ca amenințare datorită instabilității politice și sociale interne, agravată de incapacitatea statului de a face față provocărilor de securitate și de a stopa declinul economic. Cu toate acestea, circumstanțele precare politice și economice nu au împiedicat conducerea militară pakistaneză să-și continue campania anti-India. Activarea militantismului la sud de Pir Panjal și presiunea continuă pentru infiltrarea militanților transfrontalieri de către armata pakistaneză au avut consecințe tulburătoare pentru situația de securitate din regiunea Jammu și Kashmir. Mai mult, orice potențială renaștere a militantismului în Valea Kashmirului va putea stimula propaganda teroristă care persistă în ciuda scăderii semnificative a violenței teroriste la nivel global.

În India radicalizarea a căpătat noi dimensiuni, inclusiv propaganda pe rețelele de socializare, lucru demonstrat de multiplele arestări pe tot teritoriul indian a suspectilor aparținând al-Qaeda și Statului Islamic. Poate că singurul aspect pozitiv în acest peisaj a fost lovitura decisivă dată de

forțele de securitate indiene extremismului de stânga, prin organizarea represiunii împotriva membrilor grupării naxalite² și distrugerea ascunzătorilor acestora. Reprimarea fermă a finanțării terorismului și a spălării banilor de către Agenția Națională de Investigații a afectat, de asemenea, capacitățile teroriștilor și ale rețelelor lor de susținători. Cu toate acestea, așa cum arată evoluțiile din Manipur și Bangladesh, New Delhi are nevoie să devină mai agil în anticiparea tendințelor emergente și în adoptarea unor măsuri mai adecvate și proactive. Guvernul de la New Delhi a ajuns la concluzia că reformele serviciilor de informații care să completeze eforturile sale susținute de a face față multiplelor forme de amenințări sunt, de asemenea, mai mult decât necesare. Acest lucru este valabil și în domeniul tehnologiilor critice și emergente, unde au avut loc o serie de progrese în domeniile: cibernetic, al dronelor, al spațiului, al abordării inteligenței artificiale (IA), al armelor chimice și biologice. New Delhi și-a dezvoltat capacitățile în ultimul deceniu, în special în domeniile cibernetic și spațial.

Pentru continuarea eforturilor Indiei de a-și menține statutul de „gigant” demn de luat în seamă în politica internațională va necesita eforturi nu doar pe frontul securității, ci și pe cel al dezvoltării economice. Per total, în ciuda constrângerilor generate de limitările accesului la resurse, sistemul național de securitate al Indiei a depus eforturi susținute pentru a răspunde peisajului de securitate în evoluție.

Reformarea armatei pentru adoptarea conceptului de arme întrunite și organizarea teritorială în teatre de operații, precum și măsurile de consolidare a capacităților navale demonstrează angajamentul său de a aborda mai eficient provocarea Chinei. De asemenea, concentrarea pe coordonarea acțiunilor inter-agenții și pe operațiile de informații coordonate în regiunile afectate de naxaliți și în Jammu și Kashmir a dat rezultate pozitive.

Cu toate acestea, reacția discretă a Indiei în urma unui nou război în Orientul Mijlociu a stârnit o stare de spirit controversată în întreaga comunitate internațională. Unde este „gigantul” din Asia – India se află pe locul 7 în ierarhia țărilor după suprafață, pe locul unu după populație și este statul democratic cu cei mai mulți locuitori – și de ce comportamentul statului indian nu este nou? Acest model indian de reacție deja observat în timpul invaziei rusești în Ucraina, al războiului Israelului în teritoriile

² Insurgența naxalită-maoistă este un conflict continuu între guvernul indian și grupurile extremiste de stânga. Naxaliții sunt membri ai unor grupări comuniste care urmează sentimentul politic și ideologia maoistă și pretind că luptă într-o rebeliune rurală și un război popular împotriva guvernului.

palestiniene ocupate din 2021, al războiului tarifar al SUA împotriva lumii și al operațiunilor sale din Venezuela, a generat o serie de întrebări în comunitatea internațională. Nici reacția la războiul din Iran, și nici negocierile bilaterale cu Teheranul pentru accesul la resurse prin Strâmtoarea Ormuz nu au situat India într-o poziție internațională mai vocală. Criticile la adresa tăcerii guvernului de la New Delhi au apărut din diverse părți și au fost centrate în principal în jurul a trei teme. În primul rând, se consideră că răspunsul Indiei nu este pe măsura imaginii sale globale percepute de comunitatea internațională. Susținătorii Indiei au transmis că există o nepotrivire masivă între imaginea pe care India o proiectează despre sine și pozițiile pe care le adoptă cu privire la probleme de importanță globală. A doua variantă, similară primei, dar mai realistă, susține că postura Indiei nu este pe măsura poziției sale reale în ordinea globală, comunitatea internațională așteptându-se ca a patra cea mai mare economie a lumii să fie mult mai hotărâtă și mult mai insistentă. În cele din urmă, există un electorat care consideră că răspunsurile Indiei sunt în contradicție cu ancorările sale ideologice și cu etosul civilizațional. Aceștia pledează pentru ca etica și moralitatea să se reflecte în conduita diplomației Indiei.

Diplomația multidirecțională și profilul geopolitic în creștere al Indiei

India valorifică autonomia strategică, echilibrând legăturile cu SUA, Rusia, China și alte țări pentru a naviga într-o lume multipolară și a-și consolida rolul global emergent. Aceasta o face prin trei orientări politice: alinierea multidirecțională a Indiei care permite o colaborare flexibilă cu partenerii săi, autonomia strategică care rămâne esențială pentru politicile externe indiene și asigurarea unei reziliențe economice a țării care este testată de creșterea protecționismului și schimbările mecanismelor financiare și comerciale globale.

Abordarea alinierii multidirecțională a Indiei a ajutat-o să navigheze sigur printre provocările geopolitice și geo-economice care au decurs din politicile imprevizibile ale celei de-a doua administrații a președintelui Statelor Unite, Donald Trump. Deși India s-a aflat sub presiunea Casei Albe în ceea ce privește taxele comerciale, aceasta a rămas esențială pentru strategia din zona Asia-Pacific condusă de SUA. New Delhi menține, de asemenea, legături de lungă durată cu Rusia și este un membru proeminent al grupărilor non-occidentale, cum ar fi BRICS și Organizația de Cooperare de la Shanghai (SCO). Mai mult, a creat parteneriate economice și de securitate robuste cu țări din Europa, Orientul Mijlociu și Asia. Deși China rămâne rivalul pe termen lung al Indiei, până în prezent, New Delhi și-a

gestionat relația cu Beijingul cu subtilitate diplomatică și previziune strategică. Liderii indieni pun accent pe interacțiunea cu lumea așa cum este și consideră economia în creștere a țării ca un factor crucial în obținerea recunoașterii globale. Pe măsură ce ordinea globală de după Războiul Rece continuă să se schimbe și să se transforme, India urmărește să jongleze cu diversele sale relații cu o mai mare dexteritate, totul pentru urmărirea intereselor sale naționale.

Principiul autonomiei strategice este piatra de temelie a politicii externe a Indiei după Războiul Rece. În rădăcinat în suveranitate și independență, acest principiu a permis conducerii de la New Delhi să ia decizii de politică externă fără influențe străine, permițând urmărirea intereselor naționale într-o lume din ce în ce mai multipolară și mai complexă. În timpul Războiului Rece, India a fost membru fondator al „Mișcării de Nealinieră”, menținându-și neutralitatea în rivalitatea dintre SUA și Uniunea Sovietică. Acest angajament față de autonomie a continuat să modeleze implicarea sa globală: „Acesta este un moment pentru noi să implicăm America, să gestionăm China, să cultivăm Europa, să liniștim Rusia, să aducem Japonia în joc, să atragem vecinii, să extindem vecinătatea și să extindem relațiile de sprijin reciproc cu susținătorii tradiționali.” (Subrahmanyam Jaishankar, ministrul afacerilor externe al Indiei, „Calea Indiei: Strategii pentru o lume incertă”)

În ultimii 80 de ani, India și-a menținut efectiv politica de aliniere multidirecțională și multilateralism. Cu toate acestea, factorii care au determinat India să beneficieze de rezultate pozitive din punct de vedere istoric par acum că sunt pe cale să se schimbe. În timpul Războiului Rece, atât SUA, cât și Uniunea Sovietică au curtat India fără a încălca sfera sa de influență din Asia de Sud. Această dinamică a permis Indiei să se impună peste limitele sale în ordinea mondială bipolară. La sfârșitul Războiului Rece, SUA, ca putere globală dominantă în timpul unei faze unipolare distincte, a privit ascensiunea Indiei prin prisma altruismului strategic. Din 1993, administrațiile americane au sprijinit creșterea Indiei în domeniile diplomatic, economic și militar, integrând-o în viziunea lor asupra arhitecturii securității globale. Mai mulți factori, în special necesitatea de a contracara ascensiunea Chinei, au determinat alinierea uneia dintre cele mai vechi și mai mari democrații din lume. Ambiția Beijingului de a înlocui ordinea globală condusă de SUA cu una condusă de China reprezintă o provocare pentru influența Indiei în Oceanul Indian. Eforturile Chinei de a reformula regulile, instituțiile și alianțele din regiune sunt continuate neobosit prin intermediul politicii economice strategice și al utilizării infrastructurii cu dublu scop, cum ar fi porturile și centrele logistice.

Inițiativa „Belt and Road” acționează ca un factor cheie pentru promovarea intereselor Chinei în Oceanul Indian.

Îngrijorările legate de China au făcut ca India să continue să mențină relații puternice cu Rusia, în ciuda unei alianțe mai strânse cu SUA. În timp ce strategia condusă de SUA din regiunea Asia-Pacific se concentrează pe problemele maritime și pe teritoriile continentale de rimland (de țărm, conform filozofiei geopolitice a lui John MacKinder) asiatice, Moscova a constituit în mod constant pentru New Delhi o contrapondere continentală față de Beijing. Din perspectiva Indiei, chiar și o Rusie slăbită are avantaje geopolitice importante: rămâne un membru cheie al Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, cu putere de veto, un furnizor fiabil de arme și o sursă crucială de energie. Angajamentul său față de Rusia nu este doar o relicvă a nostalgiei Războiului Rece, ci pare a fi mai degrabă o acoperire deliberată. De aceea, se poate considera că New Delhi este mult mai apropiat de politicile americane în zonă decât în trecut.

Competiția dintre SUA și China în perspectiva Indiei

Gestionarea competiției strategice dintre SUA și China de către India se bazează pe ideea că o creștere a intensității acesteia îi poate fi favorabilă. În acest context, abordarea și strategia liderilor de la New Delhi pentru a naviga pe timpul acestei competiții dintre SUA și China se bazează pe trei principii fundamentale:

1. India consideră că Beijingul este un adversar strategic și interacționează cu acesta într-un mod care reflectă această realitate, indiferent dacă abordarea Indiei este conciliantă sau conflictuală.

2. Relația Indiei cu Statele Unite are un dublu scop. New Delhi valorifică legăturile cu Washingtonul împotriva Beijingului, în timp ce se implică independent cu Statele Unite într-o manieră care îi permite să evite ca India să fie retrogradată la statutul de partener minor.

3. Relația Indiei cu Statele Unite nu poate constrânge relațiile independente ale Indiei cu alte statele terțe.

Astfel, New Delhi și-a ajustat abordarea politicii externe, îndepărtându-se de susținerea „nealinierii” din epoca Războiului Rece, în favoarea amplificării orientărilor Indiei pentru adoptarea politicii de aliniere multidirecțională bazată pe autonomia strategică. Pe lângă logica fundamentală de a trata tranzacțional cu toate statele, fără a respecta angajamentele ideologice, strategia de aliniere multidirecțională prioritizează spațiul strategic de manevră al Indiei, indiferent de natura relației dintre statele terțe. Aceasta înseamnă că India va participa la Quad, fiind totodată precaută în ceea ce privește concentrarea grupării pe

domeniul securității, dar va juca și un rol de lider în BRICS și Organizația de Cooperare de la Shanghai, fiind totodată conștientă de asertivitatea tot mai mare a Chinei.

Se poate afirma că era în care India considera China ca pe un companion de drum în Sudul global s-a încheiat. New Delhi a considerat China drept principalul său adversar strategic timp de decenii, dar mai ales după ciocnirile de la Galwan din iunie 2020. Cele două părți sunt considerate a fi la o răscruce de drumuri, o relație stabilă și echilibrată fiind de dorit, dar foarte dificil de obținut. În opinia guvernului de la New Delhi, această recunoaștere a Chinei ca adversar a impus o relație pragmatică cu Statele Unite pentru a valorifica concurența dintre SUA și China ca o protecție împotriva presiunii Chinei față de India. Mai exact, India a angajat strategia de „friendshoring” („sprijin prietenesc”) a Washingtonului, care a fost adoptată ca o alternativă globală de producție industrială față de cea a Chinei, profitând în același timp de progresele SUA în tehnologii prin inițiative precum cea privind „Tehnologiile Critice și Emergente”. O astfel de cooperare economică a fost completată de dorința Indiei de a servi ca furnizor sau ca partener de securitate preferat în Oceanul Indian pentru a contracara amenințările maritime tot mai mari ale Chinei.

În același timp, liderii indieni au subliniat constant importanța evitării scenariilor în care Washingtonul ar putea influența opțiunile politice indiene la nivel regional sau intern. Această direcție de politică externă s-a manifestat cel mai proeminent în parteneriatul Indiei cu Rusia. Deși dependența Indiei de Rusia va fi probabil redusă prin diversificarea resurselor energetice și militare, natura pozitivă a relației este apărută cu înverșunare de conducerea de la New Delhi. Liderii indieni au asociat parteneriatul cu Rusia cu necesitatea de a preveni o alianță puternică dintre Moscova și Beijing și de a satisface propriile nevoi energetice. Într-un sens mai larg, India și-a recunoscut, de asemenea, valoarea ca partener de încredere pentru Statele Unite, fiind singurul stat din Asia capabil să reziste Chinei.

A doua administrație Trump a testat modul în care liderii Indiei își formează viziunea lor asupra Statelor Unite, atât la nivel bilateral, cât și în contextul concurenței dintre SUA și China. Cei care critică politicile guvernului îl acuză pe Modi că permite Statelor Unite să dicteze opțiunile strategice ale Indiei, cum ar fi reducerea importurilor de petrol din Rusia, că cedează în fața Chinei prin refuzul de a recunoaște ocupația chineză a teritoriului indian și prin reluarea legăturilor cu Beijingul (din noiembrie 2024), precum și că a cedat la presiunile președintelui Trump privind reducerea tarifelor în comerțul India-SUA. Pe de altă parte, susținătorii

actualului guvern sunt la fel de îngrijorați de amenințarea strategică continuă a Chinei și de perturbarea relației India-SUA de către Trump, dar au subliniat decalajul mare de capacitate economică dintre India și China, argumentând că India este prea valoroasă regional pentru Statele Unite ca să fie abandonată ca partener strategic. Mai ales în lunile care au urmat afirmațiilor lui Trump privind intervenția în războiul indo-pakistanez, criticile liderilor la adresa slăbiciunii guvernului s-au împletit cu o viziune ostilă față de intervențiile Washingtonului în opțiunile politice ale Indiei față de statele terțe. În mod similar, acești lideri au caracterizat din ce în ce mai mult China drept un adversar cu care India nu își poate încă normaliza relațiile.

Cu toate acestea, opiniile liderilor politici indieni cu privire la competiția dintre SUA și China indică o poziție pragmatică. Aceștia afirmă că, deși această competiție nu ar trebui să se extindă în Sudul global, India și Statele Unite sunt acum „aliați naturali” pe mai multe fronturi împotriva Chinei.

Perspective și scenarii

Încotro se îndreaptă abordarea Indiei față de competiția dintre SUA și China în următorii cinci până la zece ani?

Din perspectiva Indiei, China a rămas un actor în mare măsură previzibil, al cărui comportament față de India variază în funcție de nivelul relațiilor, dar nu se schimbă calitativ în timp. Parametrii generali ai relației sunt bine stabiliți și cunoscuți de ambele părți ca fiind competitivi în majoritatea domeniilor și la nivel de cooperare în altele. În schimb, Statele Unite au prezentat recent o față fundamental diferită față de India, surprinzând nu doar elitele indiene, ci și pe analiștii americani. Deși această evoluție poate fi surprinzătoare, o concentrare excesivă asupra ei riscă să pună în penumbră cooperarea constantă și normalizată care are loc acum între cele două țări la diferite niveluri și funcții de guvernare, de la dialoguri strategice la nivel înalt la grupuri de lucru sectoriale în apărare, tehnologie, minerale critice, energie, spațiu, securitate cibernetică și alte domenii. Aceste evoluții sugerează că este puțin probabil ca relațiile SUA-India să revină la starea glacială în care s-au aflat în cea mai mare parte a Războiului Rece.

Nici liderii americani, nici cei indieni nu și-au făcut iluzii cu privire la fundamentul relației lor de cooperare, care este conceput în primul rând pentru a crea oportunități economice pentru companiile din ambele țări și pentru a permite ambelor state să gestioneze ascensiunea economică a Chinei. Oficialii de la Washington au ajuns să accepte că ținta Indiei de a

obține statutul de mare putere prin autonomie strategică pune limite parteneriatelor sale cu alte puteri. La rândul său, liderii indieni înțeleg că Washingtonul are adesea așteptări mari de la aliații și partenerii săi strategici, ceea ce va contraveni probabil unora dintre prioritățile strategice și obiectivele pe termen lung ale Indiei. Deteriorarea actuală a relațiilor bilaterale nu a schimbat fundamental înțelegerea relației de către niciuna dintre părți. Dimpotrivă, a consolidat pentru India valoarea alinierii multidirecționale și a autonomiei strategice, care au fost mult timp pietre de temelie ale politicii sale externe.

Viziunile asupra lumii ale liderilor politici ai Indiei întăresc această concluzie. Naționaliștii hinduși, reprezentați de Yogi Adityanath, și naționaliștii civici, reprezentați de Rahul Gandhi, sunt uniți în viziunea lor asupra Indiei ca o putere excepțională și exemplară pe scena globală. De asemenea, ei văd China ca o amenințare proeminentă la adresa suveranității și ambiției globale a Indiei. Deși, pe termen scurt, liderii indieni ar putea considera Statele Unite un actor nesigur și imprevizibil, această schimbare semnaleză mai degrabă o corecție de curs, decât o ruptură a relațiilor. Cooperarea ar putea fi oarecum mai costisitoare în viitor – în sensul că liderii indieni vor trebui să depună eforturi mai mari pentru a justifica încrederea în Statele Unite –, dar aceasta nu va lipsi.

În termeni practici, o abordare indiană mai prudentă față de competiția dintre SUA și China se va manifesta probabil în trei moduri corelate. Primul este o implicare diplomatică mai mare cu China pentru a detensiona relațiile bilaterale actuale, menținând în același timp fundamentele relației deja construite cu Statele Unite. În al doilea rând, este probabil ca New Delhi să se angajeze într-o relație mai strânsă cu țările din Sudul global pentru a se proteja împotriva provocărilor previzibile ale Beijingului și imprevizibile ale Washingtonului. În al treilea rând, se poate aștepta ca India să facă un efort mai mare pentru a atinge un nivel de autosuficiență în producția industrială, inovația tehnologică și dezvoltarea capitalului uman, astfel încât să-și reducă dependența de cooperarea externă pentru a construi capabilități strategice de amploare. Aceste tendințe nu sunt noi, dar este probabil că acestea se vor intensifica în anii următori. În același timp, ne putem aștepta ca India, atât acum, cât și în viitor, să continue să-și revendice statutul și recunoașterea ca mare putere, căutând să profite de o eventuală reformă a ordinii internaționale pentru a obține un rol mai important în guvernanta globală.

1. Scenariul cel mai probabil: India își va dubla intensitatea politicilor ce reies din doctrina autonomiei strategice.

Diplomația indiană se confruntă cu o provocare cu mai multe fațete, reprezentată de o președinție americană imprevizibilă, o Chină agresivă și o lume în continuă schimbare, mai ales din cauza războiului din Iran. Deși India va rămâne un partener semnificativ chiar și pentru o administrație americană tranzacțională, lipsa de încredere sau de asigurare a sprijinului în domeniile economic, militar și diplomatic ar putea determina New Delhi să revină la abordarea sa implicită de aliniere multidirecțională.

Pentru New Delhi, reacția Washingtonului la ciocnirile dintre India și Pakistan din aprilie-mai 2025 a fost dezamăgitoare. India, o națiune care își apără cu înverșunare autonomia strategică, a rezistat întotdeauna interferenței terților în disputele sale bilaterale, în special cu vecini precum Pakistan sau China. Liderii indieni, inclusiv prim-ministrul Narendra Modi, au respins vehement afirmațiile publice ale SUA și propunerile repetate de mediere a armistițiului dintre India și Pakistan. Administrația Modi este, de asemenea, precaută față de faptul că Washingtonul pare să trateze egal cele două națiuni.

O Americă mai puțin implicată sau una care tratează egal cele două națiuni din Asia de Sud, riscă să reînvie în India scepticismul față de SUA, specific epocii Războiului Rece, care va putea avea un impact asupra legăturilor economice și de securitate. Probabilitatea ridicată ca președinția Trump să aducă perturbări continue în ordinea globală va determina India să fie predispusă să își consolideze abordarea tradițională a autonomiei strategice, în loc să se apropie de SUA. Guvernul Modi va evalua, de asemenea, dacă acțiunile celei de-a doua administrații Trump sunt doar manevre tactice sau semnaleză o schimbare mai profundă și mai durabilă în postura strategică a SUA. Această distincție ar putea determina limitele implicării Indiei.

Dacă este vorba de prima variantă, atunci India va trece cu vederea retorica publică și își va continua strategia actuală de aliniere cu SUA, menținând în același timp relațiile cu Rusia, echilibrând sau stabilizând relațiile cu China și păstrând legăturile cu partenerii cheie din Europa, Orientul Mijlociu și Asia. Cu toate acestea, dacă vor fi impuse sancțiuni Indiei pentru achiziționarea de echipamente militare din Rusia, implicațiile care vizează interesele de apărare ale Indiei ar putea fi foarte complexe și diversificate.

O Rusie slăbită, confruntată cu noi sancțiuni, va deveni din ce în ce mai dependentă de China și își va pierde credibilitatea ca o contrapondere continentală. Astfel, orice pierdere a independenței strategice a Moscovei va accelera influența Chinei în Eurasia. Aceasta înseamnă, de asemenea, că India se va confrunta cu dificultăți în achiziționarea energiei la prețuri

accesibile și în a obține provizii și piese de schimb pentru echipamentele sale de apărare fabricate în Rusia.

2. Scenariul cel mai puțin probabil: Acțiunile SUA vor determina India să revină la strategia Războiului Rece.

Acest scenariu s-ar produce dacă ar avea loc acțiuni cu consecințe pe termen lung. Acestea includ un acord comercial SUA-China care dăunează economiei Indiei sau declarații de la Washington care par să semnaleze o retragere din Asia. Dacă acest lucru duce și la o slăbire a politicii SUA în Zona Asia-Pacific – fie din cauza unor schimbări deliberate, fie a priorităților interne – atunci grupurile cum ar fi Quad-ul și-ar putea pierde treptat relevanța.

Fără o inițiativă susținută și o hotărâre americană, Quad-ul riscă să devină doar o formalitate diplomatică, readucând regiunea Asia-Pacific într-o arenă de rivalitate nemijlocită. Statul indian a crezut întotdeauna că se poate baza doar pe sine, o convingere înrădăcinată în răspunsul său instinctiv la vulnerabilitatea externă. Acțiunile SUA dăunătoare intereselor indiene, chiar dacă sunt temporare, ar reafirma preferința istorică a Indiei pentru protecționism în chestiuni economice și de apărare.

De asemenea, este probabil ca India să revină la strategia sa specifică Războiului Rece de a-și proteja riscurile în domeniul economic prin consolidarea legăturilor cu alte state pentru a se proteja de turbulențele unei ordini globale volatile. Rezistența la amenințările din partea Chinei este plină de asimetrii structurale și complexități geopolitice cărora nu li se pot aplica soluții simple. Principala provocare este aceea că, spre deosebire de o putere globală precum SUA, disponibilitatea și capacitatea altor state de a contrabalansa sau de a sprijini Beijingul vor depinde de interesele lor, care se pot alinia sau nu cu cele ale Indiei.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bhurtel, B. (2026, February 18). *A stable and smart BRICS route to de-dollarization*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2026/02/a-stable-and-smart-brics-route-to-de-dollarization/>
2. Desai, H. (2025, April 9). *Beyond comparisons: India's strategic reckoning amid China's military modernization*. War on the Rocks. <https://warontherocks.com/2025/04/beyond-comparisons-indias-strategic-reckoning-amid-chinas-military-modernization/>
3. Grare, F. (2025). *The May 2025 India-Pakistan conflict: Neither quite the same nor quite another*. National Bureau of Asian Research (NBR). <https://www.nbr.org/publication/the-may-2025-india-pakistan-conflict-neither-quite-the-same-nor-quite-another/>
4. Hedlund, S. (2024, July 12). *Indo-Russian friendship is being reaffirmed*. GIS Reports. <https://www.gisreportsonline.com/r/indo-russo-relations-2/>
5. Honrada, G. (2026, January 29). *India unveils hypersonic as China-Pakistan push in Indian Ocean*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2026/01/india-unveils-hypersonic-as-china-pakistan-push-in-indian-ocean/>
6. Hossain, M. A. (2025, December 9). *Putin's India visit: Strategic alignment in an age of sanctions*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2025/12/putins-india-visit-strategic-alignment-in-an-age-of-sanctions/>
7. Jamestown Foundation. (2026, February 13). *PRC and India vie for influence on rebel militias in Myanmar*. <https://jamestown.org/prc-and-india-vie-for-influence-on-rebel-militias-in-myanmar/>
8. Kartha, T. (2017). *India's cautious stance toward the securitization of the Quad*. National Bureau of Asian Research (NBR). <https://www.nbr.org/publication/indias-cautious-stance-toward-the-securitization-of-the-quad/>
9. Kelkar, V. Y. (2026, February 5). *How India repositions its trade diplomacy via EU-US negotiations*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2026/02/how-india-repositions-its-trade-diplomacy-via-eu-us-negotiations/>
10. Mishra, V. (2026, February 4). *India and US maintain momentum in defense ties*. Defense News. <https://www.defensenews.com/global/asia-pacific/2026/02/04/india-and-us-maintain-momentum-in-defense-ties/>
11. National Bureau of Asian Research. (n.d.). *Oil for India*. <https://www.nbr.org/publication/oil-for-india/>
12. Sarma, S. (2025, December 21). *Rupee's freefall tells the real story about India's outlook*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2025/12/rupees-freefall-tells-the-real-story-about-indias-outlook/>
13. Shah, M. (2026, January 2). *China's Quad counter centers on building an anti-India arc*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2026/01/chinas-quad-counter-centers-on-building-an-anti-india-arc/>
14. Tadesse, B. (2026, February 4). *What the US-India trade deal really means*. Asia Times. <https://asiatimes.com/2026/02/what-the-us-india-trade-deal-really-means/>

MOJTABA KHAMENEI - ASCENSIUNEA DIN UMBRĂ

Colonel (r.) Emilian BELEAGĂ

Cu o conducere teocratică aflată deja într-o profundă criză de legitimitate, atât pe plan intern, cât și extern, moartea violentă a lui Ali Khamenei³ și numirea în funcția de Lider Suprem a fiului său, Mojtaba Khamenei⁴, la data de 8 martie 2026, marchează pentru societatea iraniană, aflată deja în cea mai precară situație de la Revoluția islamică din 1979, un nou punct de cotitură. În pofida faptului că la momentul alegerii sale Mojtaba nu întrunea condițiile constituționale⁵ pentru a fi nominalizat în rândul candidaților, Adunarea Expertilor, sub presiunea Corpului Gărzilor Revoluției Islamice (*Sepāh-e Pās-dārān-e Enqelāb-e Eslāmi/ Sepah*) l-a ales totuși în funcția de *Vali-ye Faqih* (Jurisconsult Tutelar), încălcând unul dintre principiile fondatoare introduse de Khomeini⁶ după venirea la putere și anume: succesiunea ereditară. Astfel, Mojtaba Khamenei a devenit al treilea Conducător Suprem al Republicii Islamice (Washington Post, 2026).

Lucrarea de față își propune să examineze mecanismele ideologice, sociale și culturale care au permis accesarea la putere a lui Mojtaba Khamenei și fundamentul pe care se sprijină actualul regim pentru consolidarea puterii și implementarea așa-numitei doctrine a „Consolidării Sfidătoare” (*Defiant Consolidation*). Argumentul central este că ascensiunea lui Mojtaba Khamenei în funcția de Lider Suprem, cu sprijinul conducerii Sepah, transcende simpla succesiune birocratică, marcând, în sine, o mutație sistemică. Sub conducerea noului lider, dacă acesta va avea timpul necesar să-și consolideze puterea, este posibil să asistăm la o militarizare accentuată a funcției de *Vali-ye Faqih* și la o reconceptualizare

³ În dimineața zilei de 28 februarie 2026, chiar la începutul operației *Epic Fury*.

⁴ Pe 8 martie 2026.

⁵ Articolul 5 stabilește principiul *velayat-e faqih* (tutela juristului Islamic) asupra actului de guvernare instituit de Șiiism-ul duodecimal. Prin aceasta, un jurist religios calificat, în persoana unui Mare Ayatollah (*Marja-e Taqlid*), cu autoritate religioasă și competențe politice monitorizează actul de guvernare pentru a asigura desfășurarea acestuia în conformitate cu principiile islamice (Kholdi, 2026).

⁶ Khomeini, în urmă cu aproape cinci decenii, a respins explicit validitatea succesiunii ereditare în funcția de Lider Suprem, considerând-o o relicvă a sistemului monarhic (*Al-Monitor*, 2026).

a rolului instituției dintr-o autoritate clericală într-una militară cu fundament religios și puteri absolute. Ar mai fi de menționat faptul că, în lipsa unui sprijin popular extins și pe fondul legăturilor ideologice strânse cu liderii *Sepah* și a pierderilor personale suferite⁷, cel mai probabil, mandatul lui Mojtaba va fi definit de o paradigmă a radicalizării și a unei rezistențe puternice împotriva oricăror influențe externe ceea ce va redefini politica iraniană deopotrivă pe plan intern și internațional.

Pentru început, voi trece în revistă câteva aspecte legate de educația, cariera și baza de sprijin a noului Lider Suprem. Născut în 1969, Mojtaba Hosseini Khamenei și-a început formarea intelectuală la prestigiosul Liceu Alavi din Teheran, instituție care a format mulți dintre liderii elitei Republicii Islamice. După absolvire, a început studiile religioase la Teheran, după care s-a mutat la Qom, unde a urmat educația de seminar. În ultimii ani, el a predat *dars-e kharij*⁸ la Seminarul din Qom (Turani, 2026). La momentul alegerii Mojtaba deținea funcția de *hojjatoleslam* (argumentul Islamului), care se traduce în fapt prin autoritate în Islam, inferioară celei de *ayatollah* (semnul lui Dumnezeu) necesară pentru nominalizarea în rândul candidaților propozabili pentru funcția de Lider Suprem sau *Mollah* (stăpân, domn) (Hafezi, 2026, p. 280).

Influența lui Mojtaba în rândul elitei iraniene, care i-a permis accesarea la funcția supremă, a fost rezultatul unui cumul de factori și s-a consolidat pe doi piloni de putere. Pe de o parte, a beneficiat de legăturile informale puternice cu actuala elită *Sepah-e Pāsdārān*, formate în cadrul Batalionului Habib din Divizia 27 Mohammad Rasulollah în timpul războiului cu Irakul din anii '80 (Turani, 2026). Pe de altă parte, poziția sa de adjunct *de facto* al tatălui său, fiind decenii întregi „Prințul din Umbră” al *Beit-e Rahbari*⁹, i-a permis să exercite un control absolut asupra fluxurilor decizionale strategice. Astfel, timp de peste două decenii, el a gestionat „statul paralel” format dintr-un corp de angajați guvernamentali loiali, de peste 5.000 de

⁷ Deși Teheranul menține tăcerea asupra detaliilor referitoare la decesele din rândul conducerii iraniene în urma loviturilor executate de către SUA (Operația *Epic Fury*) și Israel (Operația *Roaring Lion*) de la sfârșitul lunii februarie, conform The Washington Institute for Near East Policy, Mojtaba Khamenei și-a pierdut tatăl (Ali Khamenei), mama (Mansoureh Khojasteh Bagherzadeh) și soția (Zahra Haddad-Adel), fapt ce explică tumura personală și revanșardă a noii sale doctrine de stat.

⁸ Cel mai înalt nivel de instruire jurisprudențială și o condiție prealabilă pentru obținerea rangului de *mujtahid*.

⁹ *Beyt* (sau *Beit-e Rahbari*) se referă la „Biroul Liderului Suprem”, care funcționează ca un centru de putere din umbră, gestionând accesul la Lider și coordonând instituțiile de Securitate (*The Arab Weekly*, 2026).

persoane, cu reprezentanți în fiecare provincie și minister guvernamental, precum și în multe orașe și unități ale Sepah (Clawson și Nadimi, 2026).

Dacă analizăm legitimitatea lui Ruhollah Khomeini, la momentul accederii la putere în 1979, observăm că aceasta emana din carisma sa de „arhitect al revoluției islamice” și din statutul de Mare Ayatollah (*Marja-e Taqlid*). Iar, după instaurarea Republicii Islamice, Khomeini, în baza competențelor conferite de doctrina șiiită duodecimană poziției de *Mollah*, a fost cel care a reinterpretat tradiția și a transformat necesitatea de a proteja Islamul într-o obligație politică, argumentând că autoritatea politică a Imamului este moștenită de juristul învățat. Astfel, martiriul și răbdarea au încetat să mai fie forme de resemnare, devenind instrumente active de legitimare a puterii de stat și de răsturnare a ordinii temporale considerate nedrepte. El a fost cel care a finalizat tranziția teologică anterioară a šiismului duodeciman dintr-o credință mistică și tăcută (*quietist*), axată pe suferință și așteptarea pasivă a *Mahdi*-ului, într-o ideologie revoluționară centrată pe doctrina *Welāyat-e Faqih*, care a redefinit rolul autorității clericale (Amir-Moezzi, 2007). El a instituit ierarhia ecleziastică a *Mujtahizilor* care avea în frunte un *Na'ib al-Imam* („vicar” al Imamului), refuzând să i se atribuie titlul de Imam¹⁰ (Guellouz, 1996, p.280).

Prin contrast, autoritatea celor doi succesori ai săi, Ali Khamenei și Mojtaba Khamenei, a fost și rămâne problematică din perspectivă teologică. În ambele cazuri, alegerea lor a avut loc într-un context de criză sistemică, fără ca liderii desemnați să posede rangul religios suprem impus inițial de doctrina *Velayat-e Faqih*, cel de Mare Ayatollah. Numirea în funcție a fost posibilă datorită influenței pe care Ali Khamenei a exercitat-o asupra clasei politice și a modificărilor legislative operate de președintele Rafsanjani, în 1989¹¹, când acesta a acționat ca un contra-balans pragmatic și garant al elitelor. Astfel că, la doar 10 ani de la Revoluția Islamică identificăm deja o ruptură evidentă de tradiție și o tranziție de la legitimitatea sacră la o legitimitate de necesitate politică în numirea Liderilor Supremi (Khalaji, 2011).

Spre deosebire de momentul 1989, când Ali Khamenei a preluat puterea, în urma decesului natural al predecesorului său¹² și când celelalte elemente de conducere ale statului nu au fost afectate, actuala tranziție prezintă două

¹⁰ În tradiția islamică șiiită duodecimană, Liderul Suprem nu este un simplu administrator, ci un Imam (lider spiritual) care în baza dreptului divin poate completa și amenda poruncile divine (Guellouz, 1996).

¹¹ Ali Khamenei a fost sprijinit de președintele Akbar Hashemi Rafsanjani, care a modificat Constituția, pentru a compensa lipsa rangului de Mare Ayatollah.

¹² Ayatollahul Ruhollah Khomeini a decedat la data de 3 iunie 1989.

particularități esențiale. Prima, Mojtaba a fost ales în contextul unui vid de putere cauzat de o acțiune militară violentă întreprinsă de o putere externă în urma căreia o parte importantă a elitei iraniene, aflată în funcții de conducere de vârf, a fost eliminată fizic (Clawson și Nadimi, 2026). Iar, a doua, în perioada mandatului său, Ali Khamenei a subordonat total instituțiile statului față de Casa Conducerii (*Beit-e Rahbari*)¹³.

Astfel că, cele 50 de voturi obținute de Mojtaba în Adunarea Experților, din 88, semnaleză clar că acesta nu și-a câștigat o largă recunoaștere și susținere în rândul clericilor, iar numirea sa a fost rezultatul unor negocieri și manevre de culise. De ce această reticență? Răspunsul este destul de simplu. Mojtaba posedă cele mai slabe acreditări din istoria funcției și nu doar din punct de vedere religios, el deținând doar funcția de *hojjatoleslam*, ci și din punct de vedere al sprijinului popular. Spre deosebire de tatăl său care a ocupat și funcții publice supuse votului popular¹⁴, Mojtaba a ocupat doar funcții administrative în care a fost desemnat direct de către tatăl său (Emirates Policy Center, 2026). Astfel că, observăm că transferul de putere din 2026 nu mai reprezintă o anomalie, ci rezultatul unei mutații instituționale calculate care a golit de conținut principiile republicii islamice și care a transformat conducerea într-o vastă birocrăție militarizată dependentă de aparatul de securitate (*Mousavi, 2021*).

De altfel, legitimitatea internă a întregului regim de la Teheran este extrem de redusă în rândul populației, fiind estimată undeva la doar 12%, conform profesorului Abbas Milani (Rose, 2024). Dar, să nu uităm că, aici vorbim doar de susținerea pe care o acordă populația politicilor guvernamentale actuale. În schimb, fundamentul regimului este unul mult mai complex, iar studiile arată că autoritatea politică și mobilizarea colectivă se sprijină pe un fundament identitar care îmbină etnicitatea cu ideologia islamică și poziționarea geografică cu moștenirea istorică (Amir-Moezzi, 2007). Populația Iranului este majoritar persană (aproximativ 60%) de orientare islamică șiiită, cu o tradiție de mare putere regională, ceea ce îi face pe mulți iranieni să se auto-perceapă drept hegemonul natural al Orientului Mijlociu înțeles în varianta sa extinsă care cuprinde și Nordul Africii. Ei se consideră promotorii de drept ai valorilor islamice șiiite și

¹³ În arhitectura puterii de la Teheran, Casa Conducerii (*Beit-e Rahbari*) este adevăratul sediu al puterii iraniene, un mecanism complex care îl deservește pe Liderul Suprem și depășește în influență orice instituție guvernamentală. Funcționând ca un aparat autonom de securitate și economie, *Beit-ul* este locul unde se trasează liniile roșii ale Iranului, sprijinit fiind de rețele financiare acoperite și de un serviciu de informații paralel.

¹⁴ În perioada 1981-1989, Ali Khamenei a deținut funcția de Președinte a Iranului timp de două mandate.

protectorii tuturor celorlalte ramuri șiite (Ibadiții, Kaysaniții, Mukhtariții, Zaydiții, Septimanii, Druzii etc.) din Oman, Irak, Bahrain, Yemen, Liban, Arabia Saudită, Algeria și chiar Tunisia, în relația cu școala islamică sunnită, majoritară în regiune (Guellouz, 1996). La aceasta se adaugă și faptul că Iranul deține vaste rezerve de hidrocarburi, iar poziția sa strategică și geografia regiunii fac ca acceptarea unei înfrângerii în fața unei puteri externe să fie o soluție inacceptabilă pentru actuala conducere, care cel mai probabil va continua linia dură și doctrina „consolidării sfidătoare” mai degrabă decât o linie reformistă.

În prezent, la nivelul instituțiilor media oficiale, precum și a structurilor guvernamentale se observă o puternică ofensivă de influențare mediatică a opiniei publice interne și externe, precum și de control al informației care ajunge la audiența internă printr-o combinație de măsurile active și acțiuni de blocare a accesului la surse externe. Iar, narativul strategiei de comunicare se bazează pe câteva elemente fundamentale: naționalism, legitimitate religioasă și rolul factorului extern în destabilizarea Iranului. Cultura politică iraniană este modelată și de un puternic sentiment al continuității istorice și al rezilienței naționale, iar organizațiile asociate statului – precum fundațiile religioase și instituțiile culturale – joacă un rol important în modelarea memoriei colective și în întărirea conexiunii simbolice dintre religie, revoluție și identitate națională.

Insistând pe subiectul pierderilor suferite de familia Khamenei și a rănilor suferite de Mojtaba, presa guvernamentală încearcă să-i transforme imaginea într-o figură mesianică, a cărei legitimitate nu mai derivă din rangul de Mare Ayatollah, ci din cea de opozant al vestului și de „martir viu” sau *janbaz* (veteran rănit). În tradiția șiită, conceptul îi include pe toți cei care au supraviețuit unor încercări violente în numele credinței, rănilor lor fiind privite nu ca slăbiciuni, ci ca mărturii concrete ale devotamentului și a spiritului de sacrificiu în fața Divinității (El País, 2026). În paralel, Ministerul Informațiilor și securității desfășoară o puternică acțiune de influențare în mediul virtual de manipulare a percepției societăților occidentale cu privire la evoluția conflictului (Cyabra, 2026).

În concluzie, Mojtaba Khamenei își datorează numirea în funcție mai puțin calităților sale personale de lider spiritual și într-o măsură mai mare modificărilor administrative realizate de Ali Khamenei pe timpul mandatului său, precum și puternicei influențe exercitate de liderii Sepah, care văd în el o versiune mai maleabilă a tatălui său și care le-ar susține politicile dure (*The Arab Weekly*, 2026). Observăm, astfel că, pe fondul presiunilor puternice interne și externe, elita iraniană aflată la putere, inclusiv o parte a celei clericale, a abdicat de la principiile teocrației

revoluționare fundamentate ale lui Khomeini și a migrat către o nouă paradigmă de conducere marcată de un militarism profund și camuflată sub paravan clerical (RAND, 2026). Deci, ce implicații ar putea avea numirea sa pe termen scurt și mediu, atât în plan intern, cât și internațional, prin prisma măsurilor cuprinse în doctrina „Consolidării Sfidătoare”?

Pe plan intern, regimul își va continua retorica sa politică prin invocarea legitimității simbolice a revoluției, accentuând asupra unor teme precum sacrificiul și lupta revoluționară, căutând să-și asigure și un sprijin popular. Integrând narațiuni religioase în discursul politic și prezentând loialitatea față de stat drept participare la o luptă sacră împotriva opresiunii externe, Mojtaba, va căuta, pe de o parte, să descurajeze și chiar să împiedice orice acțiuni de contestare publică, inclusiv prin mijloace represive dacă va fi nevoie, dar va sprijini și chiar va facilita organizarea unor manifestări de sprijin de către susținătorii fervenți ai acestuia. Va promova măsuri mai stricte de control al populației, tot mai deziluzionată de lipsa reprezentării democratice, pentru a elimina toate vocile critice, inclusiv printr-o ideologizare sporită a procesului educațional.

Pentru a-și consolida poziția, Mojtaba ar putea demara o nouă serie de epurări interne în cadrul serviciilor de securitate, ceea ce ar putea marca sfârșitul unei ere în care nu doar instituțiile alese (Președintele și Parlamentul) își pierd din puterea dată de Constituție, dar și influența anumitor clerici ar putea avea de suferit. Conform estimărilor The Washington Institute (2026), această campanie masivă de „curățare” a aparatului de stat ar putea viza nu doar reformiștii, deja marginalizați, ci și pe unii dintre conservatorii din Qom care s-ar opune acestei succesiunii.

Pe măsură ce regimul trece de la persuasiunea ideologică la descurajarea prin forță brută, succesiunea lui Mojtaba Khamenei marchează o tranziție a Republicii Islamice către un stat hibrid militar-teocratic, unde supraviețuirea este condiționată de represiunea internă și escaladarea regională (Khalaji, 2011). Astfel, loialitatea nu va mai fi față de Republica Islamică, ci personal față de noul Lider și cercul său din Batalionul Habib. Principalii indicatori ar fi numirea în posturi cheie a unor generali în rezervă sau în activitate, transformând, astfel, birocrăția într-o structură de comandă militară capabilă să gestioneze economia de război și implementarea „Internetului Național” total, care să izoleze populația de fluxurile de informații externe pentru a preveni revoltele populare alimentate de criza economică și de impactul operațiunilor SUA și ale Israelului.

Astfel, triumful Sepah asupra clerului tradițional poate semnaliza tranziția către o dictatură ereditară și transformarea Biroul Liderului Suprem într-un

centru de comandă militaro-religios cu puteri sporite care probabil, sub conducerea lui Mojtaba, va implementa o doctrină orientată spre revanșism și rezistență maximalistă în raport cu axa Washington-Tel Aviv care va bloca oricare traiectorie de de-escaladare (Times of Israel, 2026). În această nouă paradigmă strategică, pentru a asigura supraviețuirea regimului ayatolahilor, cel mai probabil, diplomația va trece în subsidiar, iar întregul sistem de decizie iranian va funcționa de pe poziții de forță și escaladare controlată ca instrumente de legitimare atât pe plan intern, cât și pe scena internațională, operând sub paradigma „consolidării sfidătoare”.

Pe plan extern, Mojtaba și elita militară vor promova, cel mai probabil, o distanțare față de pragmatismul diplomatic anterior în favoarea unei doctrine a revanșismului, aspect vizibil în declarațiile de presă, ceea ce poate fi începutul unei perioade de mari incertitudini pentru Iranul modern. În procesul de consolidare a puterii probabil vom asista la o reevaluare a modului de implementare a intereselor strategice ale Iranului, ceea ce reprezintă o oportunitate pentru Mojtaba de a finaliza proiectul început de tatăl său de transformare a Iranului într-o fortăreață impenetrabilă. Și, foarte probabil, aceasta va însemna și o reevaluare a fatwa anterioară, privind armele nucleare, ducând la o accelerare a programului atomic și la o militarizare a politicii externe pe model nord-coreean.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Al-Monitor. (2026, 8 martie). *Mojtaba Khamenei: son and successor to Iran's supreme leader*. <https://www.al-monitor.com/originals/2026/03/mojtaba-khamenei-son-and-successor-irans-supreme-leader>
2. Amir-Moezzi, M. A. (2007). Political Shi'ism: Historical roots and ideological development. *Encyclopaedia Iranica*. <https://www.iranicaonline.org/articles/islam-in-iran-x-the-roots-of-political-shiisms>
3. Anadolu Ajansı. (2026, 9 martie). *PROFILE – Mojtaba Khamenei: Iran's new supreme leader*. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/profile-mojtaba-khamenei-iran-s-new-supreme-leader/3855574>
4. Banuazizi, A. (2021). The crossing paths of religion and nationalism in contemporary Iran. In N. Rouhana & N. Shalhoub-Kevorkian (Eds.), *When politics are sacralized: Crossing paths of religion and nationalism*. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/when-politics-are-sacralized/crossing-paths-of-religion-and-nationalism-in-contemporary-iran/F511F594444AB93F3AE449FB5B940CF2>
5. Clawson, P., & Nadimi, F. (2026, 5 martie). *What kind of Supreme Leader would Mojtaba Khamenei be?* Washington Institute for Near East Policy. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-kind-supreme-leader-would-mojtaba-khamenei-be>
6. Cyabra. (2026, 13 martie). *Iran's coordinated campaign: Deepfakes used to manipulate the war narrative*. <https://cyabra.com/reports/irans-coordinated-campaign-deepfakes-used-to-manipulate-the-war-narrative/>
7. El País. (2026, 9 martie). *Iran defies Trump by choosing Mojtaba Khamenei to succeed his father as Supreme Leader*. <https://english.elpais.com/international/2026-03-09/iran-defies-trump-by-choosing-mojtaba-khamenei-to-succeed-his-father-as-supreme-leader.html>
8. Emirates Policy Center. (2026, 9 martie). *Mojtaba Khamenei: The newly appointed leader of Iran – Implications of his appointment and potential scenarios*. <https://epc.ae/en/details/scenario/mojtaba-khamenei-the-newly-appointed-leader-of-iran-implications-of-his-appointment-and-potential-scenarios>
9. Guellouz, A. (1996). Islamul. În J. Delumeau (Ed.), *Religiile lumii* (pp. 253–334). Humanitas.
10. Hafezi, P. (2026, 4 martie). *Who is Mojtaba Khamenei, frontrunner to be Iran's supreme leader?* Reuters. <https://www.reuters.com/world/middle-east/who-is-mojtaba-khamenei-frontrunner-be-irans-supreme-leader-2026-03-04/>
11. Khalaji, M. (2011). *Supreme succession*. The Washington Institute for Near East Policy. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/supreme-succession>
12. Kholdi, S. (2026, March 11). *Power vs piety: Khamenei Jr inherits legitimacy dilemma of Iran's theocracy*. Iran International. <https://www.iranintl.com/en/202603113271>
13. Milani, A. (2011). *The Shah*. Palgrave Macmillan.
14. Mousavi, S. M. (2021). A comparative study of the historical discourse of Imam Khomeini and Ayatollah Khamenei. *Strategic Studies Quarterly*, 24(93), 114–147. https://quarterly.risstudies.org/article_141374.html?lang=en
15. RAND Corporation. (2026, 3 martie). *Who—or what—will replace Iran's Supreme Leader Ali Khamenei?* <https://www.rand.org/pubs/commentary/2026/03/who-or-what-will-replace-irans-supreme-leader-ali-khamenei.html>
16. RFE/RL. (2026, 7 martie). *With top brass dead, Iran deploys decentralized 'mosaic' strategy to boost defenses*. <https://www.rferl.org/a/iran-irgc-israel-us-war/33697690.html>
17. Rose, C. (Host). (2024, May 22). *88% of Iranians want change: Abbas Milani on war, regime collapse, and the future of Iran* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7gcBICHpNFY>
18. Times of Israel. (2026, 8 martie). *More hardline than his father, Mojtaba Khamenei's appointment signals defiance and revenge*. <https://www.timesofisrael.com/more-hardline-than-his-father-mojtaba-khameneis-appointment-signals-defiance-and-revenge/>

O SCHIȚĂ GEOPOLITICĂ A CIVILIZAȚIEI OCCIDENTALE

Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU

Lumea în care trăim este în derivă. Crizele se țin lanț, credibilitatea elitelor politice scade, corupția, imoralitatea și cupiditatea în rândul acestora devin flagrante, ceea ce contaminează întreaga arhitectură socio-politică. Abandonarea bruscă a sistemului construit după Al Doilea Război Mondial chiar de către cei care l-au edificat, incapacitatea elitelor politice de a se adapta la noile realități, preferința acestora pentru calea facilă, anume aceea de a intra în siajul unui hegemon în schimbul renunțării la elemente de suveranitate națională în speranța că astfel vor câștiga în planul securității, au adâncit decalajele sociale preexistente. La erodarea credibilității elitelor conducătoare tradiționale au mai contribuit lipsa fanteziei politice, înclinației către compromisuri și cedări atunci când au fost exercitate asupra lor presiuni interne (lobby, grupuri de interese corporatiste, etc.) sau externe, hegemonice. Partidele politice, mai ales cele de stânga, s-au îndepărtat de cei pe care și-au asumat să-i reprezinte și s-au orientat tot mai mult către capital.

În concluzie, tranzacționismul politic, inconsistența, oportunismul și lipsa de consecvență politică, disprețul pentru principiile de drept internațional care, este drept, niciodată nu au fost sacrosancte, dar uneori au fost totuși respectate, au dus la actuala situație de neîncredere socială. Erodarea credibilității partidelor tradiționale a determinat revenirea pe scena politică a unor curente ce speram că nu vor mai reveni niciodată: naționalismul, extremismul, suveranismul, revizionismul, revanșismul și a altor curente care contestă actuala clasă politică occidentală și doresc „schimbarea cu orice chip” (citat din I.L. Caragiale).

Viteza și brutalitatea care caracterizează aceste procese provoacă șocuri materializate într-o multitudine de crize ce se manifestă succesiv sau concomitent. Probabil că această polarizare este normală în momentele în care dinamica lumii este orientată către o confruntare sistemică, numai că această nouă normalitate provoacă șocuri sociale, haos și reacții ostile din partea celor guvernați care se simt trădați, desconsiderați, privați de dreptul de a alege și de a trăi liber.

Această stare de re poziționare geopolitică a marilor puteri generează instaurarea fărădelegii sau mai bine spus, a legii celor mai puternici. Această febră este generală, afectând inclusiv marile puteri (SUA, China, Rusia) care trăiesc cu frica că pozițiile lor hegemonice de dominație a lumii sau a unei emisfere pot fi pierdute, că poate apărea o nouă superputere care să o surclaseze pe cea veche și care să organizeze lumea conform propriilor interese. Trăim senzația că „fereastra Overton¹⁵” s-a deschis, că suntem victimele unei conspirații mondiale, suprastatală, despre care nu se cunoaște nimic, dar care ne va afecta negativ pe toți și ne va schimba radical modul de viață.

În decursul istoriei au mai fost episoade de genul acesta, marile puteri au încercat să-și extindă teritoriul controlat făcând război. Scopul era dobândirea unor poziții strategice favorabile, controlul resurselor, consolidarea și extinderea zonei de influență, interzicând totodată accesul adversarului la acestea. Metodele folosite de marile puteri pentru realizarea acestor obiective au fost întotdeauna aceleași: convingerea, amenințarea, șantajul, schimbarea guvernelor și războiul. Atunci, ca și acum, escaladarea treptată a conflictelor ajunge la un punct la care să devină ireversibilă, singura opțiune rămânând războiul între coloși. Această situație, în care nu mai există cale de întoarcere, reprezintă „capcana lui Tucidide” și este valabilă în prezent așa cum a fost și pe timpul războiului dintre Atena și Sparta. Atena era o democrație ajunsă la o putere dominantă în lumea elenă, bazată pe puterea sa navală care ținea adversarii la respect, în timp ce Sparta era o dictatură militaristă a cărei putere se baza pe armata sa terestră de neegalat. Cele două luptaseră împreună în războiul împotriva Persiei și obținuseră victoria. Ce s-a întâmplat în răstimpul scurs între războiul împotriva perșilor și războiul peloponeziac? Probabil că este ceea ce astăzi

¹⁵ Fereastra Overton se referă la o gamă de acțiuni diverse care, cumulate, duc la acceptarea de către mase a unei anumite idei, concepții, atitudini politice. Trecerea de la neacceptare a unei situații la cea de acceptare totală se realizează în mai multe etape: Imposibil – Radical – Acceptabil – Rațional – Popular – Legal. Fereastra Overton este des folosită în literatura referitoare la teoriile conspiraționiste în contextul procesului de manipulare a maselor populare pentru a fi aduse la stadiu de depersonalizare, de acceptare a supunerii și control din partea unei elite de conspiratori (elite politice, financiare, industriale, militare, mogulii marilor companii de tehnologii avansate, presă, personalități culturale etc.). Deci este o prefigurare a unei noi ordini mondiale. Termenul a căpătat notorietate internațională și ca urmare a cărții scriitorului american Glenn Beck, „The Overton Window”.

Istoricul israelian Yuval Noah Harari în cartea sa „21 de întrebări pentru secolul 21” speculează că efectul apariției în viața umanității a noilor tehnologii, a inteligenței artificiale, a fizicii cuantice va avea ca urmare apariția unei noi specii umane: Homo Deus care va lua locul actualului Homo Sapiens. Homo Sapiens va continua să existe concomitent cu înlocuitorul său și va avea un statut de tolerat, până la dispariție sa naturală. În revista Dincolo de Orizonturi a fost publicată o recenzie a acestei cărți.

numim *hubris*, adică orgoliu, încredere excesivă, supraevaluare, dorința de a rămâne unica putere. Atena a fost cea care a controlat dinamica escaladării. În final, Atena a fost învinsă, dar și decăderea Spartei s-a produs la scurt timp, ceea ce a afectat puternic lumea grecească care se organizase în jurul acestor două mari puteri, sfârșind prin a fi cucerită de romani.

Interesant că, de la Războiul Peloponezic (431-404 î.Hr.) și până în prezent, timp în care istoria s-a repetat de nenumărate ori, marile puteri nu au învățat nimic. Probabil că omenirea nu a ajuns la gradul de civilizație care să-i permită să înțeleagă că trebuie să se protejeze, în primul rând de ea însăși.

În prezent, asistăm la derularea unui alt proces ce generează conflicte, anume trecerea de la sistemul unipolar, actual, către un sistem internațional de putere multipolar. Această dinamică a relațiilor mondiale de putere aduce propriile riscuri, provocări și strategii. Profesorul John J. Mearsheimer consideră că o lume multipolară, cu mai multe centre de putere, este mai periculoasă decât cea uni sau bipolară. O organizare de putere bipolară asigură o mai mare stabilitate fiindcă existența a două puteri hegemonice reduce situațiile de conflict, fiecare având grijă să-și controleze și să stabilizeze propria parte. Exemplele date sunt cele ale împărțirii zonelor de influență după cel de Al Doilea Război Mondial între URSS și SUA, precum și perioada unipolară a SUA, după prăbușirea URSS. Se evaluează că au fost aproximativ 80 de ani fără conflicte majore, lupta între marile puteri manifestându-se prin războaie purtate prin terți cu sprijin politic, militar și diplomatic din partea hegemonului. Deși au existat momente de tensiune nu s-a produs escaladarea conflictelor, mai mult, marile puteri au semnat tratate de controlul armamentelor nucleare și de plafonare a numărului de focoaie nucleare și de rachete purtătoare. În prezent aceste acorduri tocmai au expirat și cursa înarmărilor nucleare a reînceput. Mai mult, în actualele conflicte militare au existat și amenințări cu folosirea armei nucleare, în special de către Rusia și Israel, dar și acțiuni care puteau avea efecte catastrofale, precum atacarea cu drone de către ucraineni a unei baze de aviație strategică a Rusiei, sau atacul executat de SUA împotriva a două facilități nucleare iraniene. Faptul că au fost luate hotărâri de planificare și executare a unor acțiuni atât de riscante poate însemna că s-a trecut peste un prag de acceptabilitate și că la un moment dat putem asista și la folosirea acestor arme fără să ne mai mirăm.

Revenind la întrebarea privind care sistem de putere este mai bun, cel multipolar sau cel bipolar, putem trage concluzia că, evaluând din punct de vedere matematic, cel multipolar este mai sigur, dar consecințele unui

război între două blocuri militare sunt mult mai severe decât războaiele regionale.

Concluzia poate fi aceea că o lume cu doi stăpâni este mai sigură decât o lume cu multe centre de putere. Aceasta nu exclude posibilitatea ca, la un moment dat, unul dintre hegemoni să creadă că este atât de puternic încât poate să-l excludă pe celălalt.

Analiza celor două războaie mondiale, a Războiului Rece, dar și a altor conflicte locale în care marile puteri au fost implicate direct ne poate da o idee referitoare la faptul că războiul este impredictibil, că știi când îl începi, dar nu știi când și cum îl termini.

Toate aceste schimbări geopolitice se petrec în prezent chiar sub ochii noștri, singura deosebire dintre trecut și prezent este aceea că astăzi există arme nucleare și inteligența artificială (IA) care vor schimba fața viitorului războiului, dar și conținutul noțiunii de victorie. Acesta este doar începutul. Războiul viitorului va fi purtat atât pe Pământ, cât și din cer, sau cine știe, poate numai din cer.

Acesta este tabloul general în care trăim astăzi și care ne surprinde prin contradicția flagrantă dintre retorica politicianilor și realitatea cotidiană. La această cacofonie generală se adaugă și presa care deformează realitatea, este aservită, cum altfel, tot capitalului și puterii, contribuind astfel la accentuarea alienării generale. Presa independentă, nealiniată se restrânge tot mai mult și trebuie să reziste continuu la presiunile din partea puterii sau a grupurilor de putere. În general presa nu mai informează, ci dezinformează, dar pericolul constă în faptul că o minciună spusă de multe ori începe să fie crezută. Nu degeaba secolul acesta este numit secolul minciunii.

La nivel geopolitic situația este la fel de confuză. Din timp în timp mai apare un conflict militar nou, o lovitură de stat, o schimbare de guvern, o nouă pretenție teritorială, uneori chiar grotescă de tipul celei formulate de SUA privind anexarea Canadei. Dinamica războaielor începute este aceeași numai că se desfășoară concomitent cu negocierile de pace care, oricum, nu aduc nicio schimbare pe teatrele de război. Mai mult, derularea negocierilor poate masca o agresiune împotriva uneia din părți.

Caracteristica generală a prezentului este aceea că toată lumea vorbește de pace și se pregătește de război.

Mai sunt și unii care cred că în caz de război vor veni alții să le apere țara. Desigur, este și aceasta o posibilitate, doar sunt acorduri, tratate, alianțe, dar dacă vor veni nu se știe dacă vor mai pleca. Nimeni nu vine să moară pentru altcineva decât dacă are ceva de câștigat, ceva important care

să merite sacrificiul. Cine nu crede să se uite cu atenție la ce se întâmplă în Ucraina și să încerce să analizeze cu realism cum va arăta viitorul ei.

Războiul continuu despre care vorbea George Orwell în romanul „1984” pare că este deja o realitate. Personal am fost surprins de modul cum este prezentat de către analiștii militari și civili americani. Deoarece viziunea lor mi s-a părut apropiată de realitatea prezentă voi prezenta, succint, câteva elemente de interes, dar și de atenționare.

Acest fenomen a devenit vizibil în perioada imediat următoare Războiului Rece când lumea a devenit implicată în tot mai multe conflicte militare. În loc să asistăm la „sfârșitul istoriei” asistăm la revenirea ei în forță, cu manifestări specifice imperialismului, apartheid-ului și colonialismului. Cu alte cuvinte, tot ce credeau că este uitat a reapărut cu și mai multă forță.

Globalizarea a complicat și mai mult lucrurile prin divizarea societății în bogați și săraci ceea ce a produs o tribalizare socială ostilă celor ce se cred promotorii progresului, implicit împotriva SUA ca lider al procesului de transformare a lumii. Această tribalizare constituie unul din elementele războiului continuu (RC). Un alt element este apariția unei clase de luptători fără uniformă: teroriștii, membrii formațiunilor de gherilă, grupărilor clandestine, mercenarii, etc. Aceștia sunt inamicii ordinii mondiale reprezentate de SUA și contestatarii dominației sale mondiale.

Treptat vor intra în această ecuație geopolitică stăpânii tehnologiilor avansate, reprezentanții noului model de capitalism, stăpânii informațiilor, a datelor noastre personale.

Filozofia RC nu este menținerea ordinii, ci suprimarea violentă a competitorilor. Rolul Forțelor Armate ale SUA va fi acela de a menține lumea sigură pentru economia proprie prin controlul căilor de navigație, dar și pentru asaltul cultural american. Acesta va fi un război de uzură care se va termina odată cu nimicirea totală a inamicului.

Idea reconstrucției țării împotriva căreia s-a făcut război va fi abandonată, principiu care deja se regăsește și în prezent în discursurile liderilor americani.

Într-o asemenea atmosferă de haos și liber arbitru se va trece și la redesenarea granițelor naționale. Teritoriile unei țări vor fi date ca recompensă alteia, așa cum s-a întâmplat de atâtea ori în istorie. Cred că acest proces este vizibil în Orientul Mijlociu și a început odată cu teoria Noului Orient Mijlociu, dar și în alte locuri pe care nu le mai enumăr.

Analiștii americani care studiază fenomenul războiului continuu consideră că cel mai mare inamic al SUA este Rusia. Ralph Peters, autorul teoriei de remodelare a Orientului Mijlociu, teorie care a fost și

implementată cu rezultatele familiare nouă, în articolul „Why Putin Should Scare Us” („De ce ar trebui să ne temem de Putin”) îl consideră pe președintele Putin „cel mai eficient lider național aparținând tradițiilor naționaliste agresive rusești care a restaurat puterea imperială a Rusiei și, prin urmare, trebuie eliminat”. Acest lucru s-a încercat prin atacul executat de Ucraina, cu drone, asupra locuinței lui Putin. Faptul că președintele Trump a negat că a fost implicat în acest episod, poate fi crezut sau nu.

În această perioadă postmodernistă, minciuna, dezinformarea sunt cuvintele de ordine.

Dacă analizăm cu atenție situația de securitate globală actuală putem constata că multe din caracteristicile războiului continuu se regăsesc: tendința de reconfigurare a granițelor; încălcarea suveranității naționale, dezinformarea generată de la cele mai înalte niveluri; extinderea zonelor de conflict; amenințarea directă a țărilor împotriva cărora se intenționează întreprinderea de acțiuni militare, folosirea forțelor armate ca mijloc de presiune politică și intimidare; transformarea comerțului în armă politică și enumerarea ar putea continua.

În concluzie, putem afirma că modelul preconizat de Orwell a fost preluat și dezvoltat. Ținând seama că, totuși, este vorba de un război, putem afirma că regula generală se aplică și în acest caz: nimic nu este sigur în război, iar adversarul nu este sac de box, ci ripostează.

Viitorul arată sumbru deși, cu naivitate, mereu așteptăm să fie mai bun.

BIBLOGRAFIE:

1. Ralph Peters, The Concept of Constant War, 16.04.2016;
2. John J. Mearsheimer, Tragedy of Great Powers Politics, Ed. WW Norton & Co, 2024;
3. Global Research, Ruel F. Pepa, On the Precipice: Humanity's Dystopian Crossroads, 22.08.2023;
4. Alistair Crooke, Europeans Mutiny au the Illiberal Order, 04.06.2024;
5. John J. Mearsheimer, Interviu Zoom cu Col. Danny Davis, Evaluarea politicii SUA, 02.01.2025;
6. Alexander Dugin, The Trump Revolution, Ed. Aktos, Londra;
7. John J. Mearsheimer, Why Leaders Lie, Ed. Oxford University Press Inc., 2011.

POTENȚIALE URMĂRI ALE RĂZBOIULUI DINTRE ISRAEL, SUA ȘI IRAN IZBUCNIT ÎN 28 FEBRUARIE 2026

Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Adriean PÂRLOG

Operația militară comună SUA-Israel împotriva Iranului, începută în 28 februarie 2026, cunoscută și sub numele de Operația Epic Fury, este considerată un punct de întoarcere în geopolitica Orientului Mijlociu, deoarece a schimbat din temelii ordinea regională de securitate, care era bazată pe acțiuni de forță prin intermediari și descurajare reciprocă. Confruntarea, începută la sfârșit de februarie, este rezultatul acumulărilor distructive și de suspiciune sistemică care au început imediat după retragerea Statelor Unite din Acordul Nuclear cu Iranul – JCPOA (Joint Comprehensive Plan of Action), din 2018. Conform aprecierilor liderilor politico-militari americani și israelieni conflictul a fost un act necesar pentru a schimba regimul de la Teheran, a limita proliferarea nucleară, pentru a asigura libertatea navigației în zona Golfului și pentru a pune capăt terorismului regional sponsorizat de Teheran.

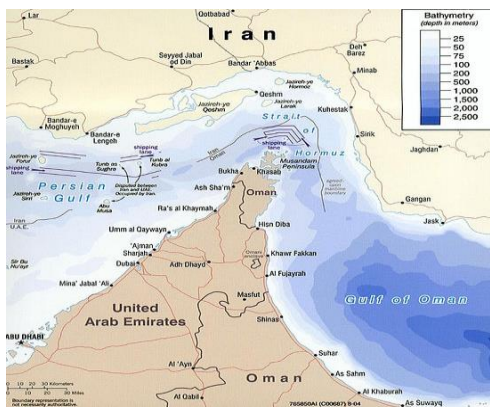
Lansarea unei operații aeriene majore și de înaltă tehnologie militară împotriva conducerii iraniene, care a dus la uciderea Liderului Suprem, Ali Khamenei, dar și a celor mai importanți lideri politico-militari și comandanți militari, a aruncat regiunea într-un conflict de mare intensitate, probabil prelungit și deocamdată fără o strategie politică clară de ieșire din acesta.

Înainte de izbucnirea confruntării militare directe, la începutul anului 2026, Orientul Mijlociu era perceput ca un mediu de securitate extrem de volatil, marcat de o neîncredere generalizată, comparabilă cu perioada invaziei americane a Irakului din 2003 și cu perioada evenimentelor Primăverii Arabe din 2011. Zona de maximă tensiune era modelată de axa virtuală Teheran-Marea Mediterană. Beijingul, în 2023, a mediat un acord de normalizare a relațiilor diplomatice între Arabia Saudită și Iran, pentru a gestiona tensiunile și lupta ideologică și geopolitică pentru hegemonia regională care încă persista.

Prăbușirea completă a regimului Bashar al-Assad din Siria, în decembrie 2024, a modificat radical echilibrul regional de putere. Teheranul și-a văzut

blocat culoarul logistic operațional către Liban și împrejurimile acestuia, concomitent cu limitarea forței sale de influență a zonei. Tensiunile actuale au fost accentuate și de retragerea SUA din JCPOA, în mai 2018.

Inițial, Teheranul a răspuns printr-o strategie de „așteptare strategică”, care s-a transformat în „rezistență în creștere”, pe măsură ce continua programul său de îmbogățire a uraniului. Acestor elemente de îngrijorare li s-au adăugat și cele legate de posibilul control geo-economic al fluxurilor energetice globale și mai ales a celor din Golful Persic, cu impact rapid asupra ritmurilor de dezvoltare a Chinei. În plus, controlul Strâmtorilor Hormuz, Bab El Mandeb și a Canalului Suez, puncte prin care trec mari cantități de hidrocarburi, este o preocupare majoră pentru securitatea strategică a SUA.

(Foto preluare de pe *Financialintelligence.ro*)

În altă ordine de idei, acest război pare a fi și în interesul conservării poziției de lider global al lumii în care se dorește să rămână SUA. Din această postură, Casa Albă dorește blocarea Teheranului să ajungă într-o poziție de hegemon regional, care ar putea contesta ordinea internațională prezentă sau pentru a servi drept aliat al unui competitor precum China sau Rusia.

De asemenea, prin dezvoltarea unei presiuni militare copleșitoare și de înaltă tehnologie și prin efectuarea de lovituri de precizie menite să ducă la decapitarea conducerii de la Teheran, SUA speră să transmită un avertisment direct, clar și concludent potențialilor competitori globali, cum ar fi Rusia și China. Din punct de vedere geopolitic, eliminarea actualei conduceri iraniene, eventual dezmembrarea țării după modelul Siriei, ar permite SUA să dețină controlul întregului spațiu definit ca fiind Orientul Mijlociu și Nordul Africii (MENA), adică revenirea la o strategie mai veche, de pe vremea președintelui George W. Bush de remodelare a Orientului Mijlociu și eliminare a țărilor considerat indezirabile: Siria, Irak,

Iran, Libia, Sudan și Somalia. O atare situație ar intra în conflict direct cu interesele Chinei și Rusiei care nu vor lăsa, de bună voie, controlul acestei regiuni unei singure mari puteri. Tendința de extindere a conflictului este deja vizibilă și va fi potențată de criza economică ce are un caracter global (afectează sud-estul Asiei, Africa, Europa, SUA și bine înțeles, întregul Orient Mijlociu). Acest război nu este unul conjunctural, ci unul pregătit de mai bine de 40 de ani.

Este posibil ca Israelul să urmărească și o altă țintă strategică care să meargă dincolo de eliminarea unei amenințări nucleare locale și să includă construcția unei alte ordini regionale, în care Iranul să ajungă un stat de importanță marginală. Israelul vizează să încorporeze un nou Iran în logica prevederilor Acordurilor Abraham, care să ofere o altă perspectivă în care suniții să joace un rol extins.

Explozie la Rafinăria Haifa

Turul Libertății din Teheran și explozii (Preluare DW)

O altă miză majoră a prezentei confruntări din Orientul Mijlociu ar putea fi legată de limitarea apetitului Teheranului pentru integrarea extinsă a țării în triunghiul China, Coreea de Nord și Rusia. Această posibilă orientare pare că a fost precedată de aderarea accelerată la Organizația de Cooperare de la Shanghai (SCO) și la BRICS, precum și de un program intens de furnizare de drone și rachete balistice Rusiei pentru lupta acesteia împotriva Ucrainei.

Pentru actualii lideri israelieni mai există o rațiune majoră pentru acest război, aceea de a realiza Israelul Mare, de la Nil la Eufrat – o viziune biblică care poate să aibă urmări periculoase.

Confruntările din 2026 pot reprezenta o intervenție occidentală puternică menită să perturbe posibila poziționare a Iranului ca centru logistic și militar cheie între piețele ruse și cele ale Oceanelor Indian și Pacific, precum și să evite crearea unui bloc eurasiatic non-occidental puternic, care ar putea fi problematic în viitor, pentru Occident.

Dar cum s-a ajuns așa de rapid la această stare de lucruri?

În 25 ianuarie 2026, stația de televiziune israeliană, Canalul 14, anunța că SUA și Israel au ajuns la o înțelegere pentru a efectua atacuri rapide și puternice împotriva Iranului, dacă este necesar. Deși subiectul era foarte sensibil, multă lume nu l-a perceput la nivelul său real de importanță, chiar dacă amiralul Brad Cooper (Comandantul Comandamentului Central al SUA - CENTCOM) făcea parte din grupul la care se referea mass media de la Tel Aviv. Mai mult chiar, amiralul Cooper a afirmat că SUA se bazează pe efectuarea unei operații rapide. Cu acel prilej s-au făcut referiri la schimbarea regimului din Iran și la eliminarea liderilor politici și militari ai țării. În context, comandantul CENTCOM a confirmat că Statele Unite vor proteja aliații din Orientul Mijlociu, inclusiv Israelul și nu vor permite ca aceștia să fie afectați, potrivit aceluiași canal de știri israelian.

La mai puțin de trei zile distanță, Iranul, China și Rusia au semnat un pact strategic cuprinzător, marcând una dintre cele mai importante schimbări din relațiile internaționale contemporane, deși a fost făcută cu maximă discreție. Textul integral al acordului a fost publicat în etape de către cele trei guverne, iar presa oficială din Teheran, Beijing și Moscova au descris documentul ca fiind o piatră de temelie pentru o nouă ordine multipolară.

Anterior, Iranul și Rusia au încheiat un Tratat de Parteneriat Strategic Cuprinzător, cu o durată de 20 de ani, menit să cimenteze legăturile economice, politice și militare, precum și să atenueze impactul sancțiunilor occidentale asupra celor trei state semnatare. Documentul a fost semnat în ianuarie 2025 și a intrat în vigoare la sfârșitul aceluiași an. Tot în 2025, Iranul și China au semnat un acord de cooperare pe 25 de ani, convenit inițial în 2021, care integra domeniile comerț, infrastructură și energie. Documentul stipulează înțelegeri referitoare la respectarea suveranității naționale referitoare la domeniul nuclear, cooperarea economică, coordonarea militară și strategia diplomatică.

Liderii iranieni au descris acordul ca pe un angajament comun pentru respect reciproc, independență, suveranitate și pentru un sistem internațional bazat pe reguli care respinge coerciția unilaterală, în linie cu declarații similare asumate anterior și de Moscova. Noul acord nu constituie – cel puțin din textele publice – un tratat formal de apărare reciprocă, similar articolului 5 al NATO. Documentele similare anterioare dintre Iran și Rusia s-au oprit, întotdeauna, cu grijă, înainte de a oferi garanții reciproce și obligatorii de apărare. În schimb, noul pact pare să lege cele trei țări într-o coaliție geopolitică mai largă, definită de opoziția comună față de dominația militară occidentală și față de orice formă de coerciții economice.

Esența acordului o reprezintă poziția comună împotriva reimpunerii sancțiunilor asupra Iranului. Semnarea pactului a coincis cu începutul creșterii tensiunilor recente între SUA și Iran.

Pentru Europa, pactul a influențat intențiile Bruxelles-ului de a menține o linie diplomatică independentă în relație cu Orientul Mijlociu.

Din punct de vedere economic, acordul semnalează o integrare sporită între trei dintre cele mai importante economii non-occidentale ale lumii. Rusia și China au convenit protecția reciprocă a investițiilor și noi acorduri comerciale bilaterale menite să ocolească sistemele financiare occidentale, cum ar fi SWIFT. Un pact trilateral ca cel în discuție, ar putea accelera crearea unor mecanisme financiare alternative de decontare și a unor rute comerciale care afectează și mai mult efectul de pârghie economică, dorită de Occident, pentru dolar.

Deși nu statuează o alianță formală, pactul consolidează cooperarea militară între cei trei. În plus, China și Rusia au efectuat repetitiv exerciții navale comune în apele Oceanului Indian și ale Golfului Persic, exerciții la care a participat și Iranul, semnalând mai multe interese comune de securitate.

Din punct de vedere strategic, pactul poate induce setarea unor proceduri de planificare și sincronizare a operațiilor celor trei, dar și convenirea de schimburi de informații strategice și operative coordonate.

Pe termen lung, pactul în discuție poate remodela unele realități regionale sau globale. O aliniere structurată a Iranului, Chinei și Rusiei poate semnifica apariția unei alternative care contestă hegemonia occidentală nu prin competiție ideologică, ci prin tentative de echilibre de putere.

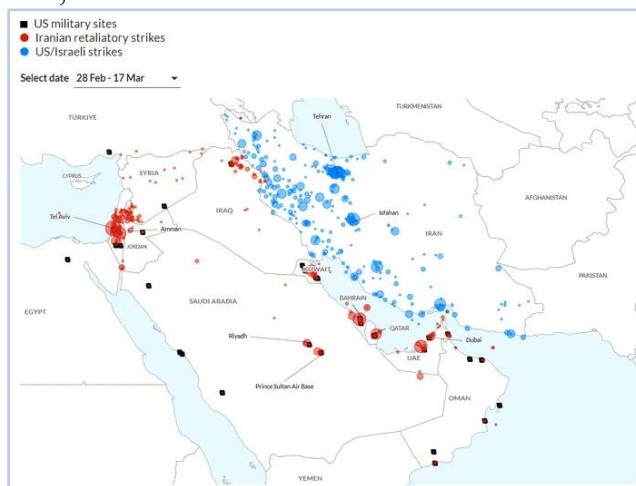
Rămâne de văzut dacă acest pact evoluează către un acord de apărare mai profund sau rămâne doar un cadru diplomatic și strategic de tip referință. Ceea ce este incontestabil este faptul că centrele de putere locale sau mondiale tind să se reazeze într-o ordine nouă, multipolară, dar și mai contestată, în care influența diplomatică, reziliența economică și semnalele militare converg în moduri noi și imprevizibile.

Revenind la conflictul Iran versus Israel-SUA, ceea ce rămâne adesea nerostit în toate marile capitale ale lumii, este cât de puțină încredere mai există în ceea ce urmează unui prim atac militar în care o mare putere militară este parte implicată. Chiar și analiștii care simpatizează cu strategiile coercitive recunosc că incertitudinea începe imediat după faza de deschidere a ostilităților. Astfel se lasă loc suspiciunilor generate de operațiile sub steag fals. De exemplu, Iranul nu trebuie neapărat să învingă militar Statele Unite pentru a impune costuri politice, economice sau

diplomatice directe altor actori conexați la conflict. Întreruperea transportului maritim prin strâmtorile din regiune (Hormuz și Bab El Mandeb), vizarea securității bazelor militare din regiune sau menținerea incertitudinii piețelor energetice și altele sunt suficiente pentru a genera instabilitatea globală. În această idee, la 20 martie 2026, pentru prima dată, Iranul a lansat două rachete balistice cu rază medie de acțiune asupra bazei militare comune americano-britanice, Diego Garcia, din Oceanul Indian, dar nici una nu și-a atins ținta. Este prima dată când Iranul folosește IRBM-uri în luptă inițiind o escaladare a confruntărilor.

Iranul nu poate egala potențialul SUA în nici un domeniu, dar îi poate genera dificultăți militare strategice semnificative prin:

- reconfigurări de aranjamente politice, economice, tehnologice și de securitate;
- controlul Strâmtorii Hormuz, prin care sunt tranzitate 20-30% din hidrocarburile necesare consumului global;
- pregătirea modului de răspuns la eventuale operații terestre, conduse de SUA, pentru preluarea unor porțiuni terestre din teritoriul iranian, inclusiv a Insulei Kharg;
- reconsiderarea amenajărilor genistice ca factor de multiplicare a rezilienței naționale;

Sursă: *Armed Conflict Location & Event Data*

- dezvoltarea unor programe nucleare militare;
- desincronizarea unor aranjamente diplomatice locale sau regionale;
- producția zilnică mare de drone performante, la costuri mici (20.000-50.000 de dolari fiecare);
- producția semnificativă a numeroase tipuri de rachete balistice și de croazieră, ce încorporează tehnologii de ultimă generație;

- sprijinul unor forțe teroriste sau paramilitare, în multe state din regiune;

- dezvoltarea de concepte militare inovative (spre exemplu strategia de apărare națională de tip „mozaic”, care propune renunțarea la principiul istoric al comenzii strategice unice și înlocuirea acesteia cu independența totală a organizării apărării pe regiuni geografice, etc.);

- operaționalizarea unor tehnici de luptă bazate pe principiile asimetriei costurilor de dotare și operare, bazate pe conceptul de „roi de drone”. De exemplu, utilizarea unei singure drone poate distruge o instalație de desalinizare a apei, care asigură resursa vitală a milioane de oameni. În același context, o dronă (ca armă ofensivă) costa 30-40 mii USD, în medie, este contracarată de echipamente cu prețuri de la câteva sute de mii de dolari în sus. Raporturi similare se înregistrează și în cazul contracarării rachetelor iraniene ieftine de către interceptori semnificativ mai scumpi (costurile pentru rachetele necesare sistemelor „Patriot” sau „THAAD” sunt de 1-3 milioane USD/buc.)

Modelul economico-social al statelor din Consiliul de Cooperare a Golfului (GCC - Gulf Cooperation Council) depinde major de vânzarea petrolului, exclusiv în dolari americani și reintroducerea miliardelor obținute din petrol în fonduri ce susțin sistemul de active americane. Pentru aceste state, situate exclusiv în zone deșertice, 80% din totalul alimentelor este importat, 60% din apa potabilă provine din instalații de desalinizare, mari consumatoare de energie, iar majoritatea populației din zonă nu are un spirit identitar comparabil cu cel al saudiților, spre exemplu. Iranul, prin contrast, este o țară mare, o fortăreață muntoasă cu profunzime strategică, cu o populație care a supraviețuit deceniilor de sancțiuni și cu o cultură șiiită a sacrificiului de sine care transformă moartea în combustibil existențial.

Deoarece Statele Unite, în principal, nu au conturat în Operațiunea Epic Fury un punct de oprire politic clar delimitat sau o strategie de ieșire din conflict convingătoare, analiștii militari au puncte de vedere semnificativ diferite asupra modului de terminare a conflictului.

O variantă de soluționare coercitivă de tip „Maduro”, adică o soluționare rapidă, urmare a unei presiuni militare extreme, pare să nu mai fie de actualitate. Numărul mare a celor eliminați fizic a generat efectul invers referitor la legătura dintre conducerea politică și populație, în special după eliminarea șefului securității statului iranian Ali Larijani. Numărul și determinarea liderilor religioși, politici și militari de la Teheran de a continua lupta au crescut semnificativ.

Un alt curs posibil al evenimentelor din Iran, este acela al uzurii prelungite a conducerii strategice a Iranului. Dacă nu se reușește

deschiderea unui dialog politic real între părțile combatante în câteva săptămâni, atunci se poate concluziona că Teheranul a absorbit efectul distructiv al atacurilor începute în 28 februarie 2026. Probabil că regimul se va concentra pe stabilizarea instituțională a puterii sub Mojtaba Khamenei. Iranul se va adapta la un război de uzură, bazat pe tehnici asimetrice, cu drone mai ales, război hibrid, atacuri cibernetice, război informațional, activarea celulelor teroriste din țările considerate aliante ale SUA, pentru a provoca costuri economice mari pe piețele energetice mondiale, căutând să arate că are reziliență mai mare comparativ cu lumea occidentală.

O altă evoluție posibilă este reprezentată de eroziunea graduală a statului Iranian. Costurile vor fi mari și se vor întinde pe o perioadă lungă de timp. Pe modelul cultural-identitar al regiunii, statul iranian, probabil, nu se va prăbuși peste noapte, ci după o deteriorare, relativ lentă a securității sale militare, însoțită de o slăbire constantă a sprijinului popular.

Un alt scenariu, este cel referitor la colapsul urmat de fragmentarea statului Iranian. Analiztii avertizează că acest lucru ar marca începutul unei perioade de anarhie prelungită și violentă, care ar putea crea o situație în care să aibă loc revigorarea intoleranței populației kurde, dublată de războaie civile inter-etnice și multe mișcări migraționiste în masă. Această evoluție ar putea readuce zona într-o stare similară cu cea existentă în Irak, după 2003 și Siria, după 2011. Țările din regiune vor repeta un coșmar din care au scăpat după mari și lungi sacrificii.

Ar mai fi un scenariu, cu siguranță cel mai puțin dorit, cel al introducerii armamentului nuclear în luptă, pe fondul unei evoluții negative a războiului pentru alianța israeliano-americană. SUA nu-și va permite să piardă războiul și, oricum, este departe de Iran, iar Israelul, cea de a doua forță nucleară din acest război, se bazează pe „Doctrina Samson” pentru utilizarea armei nucleare. Din punct de vedere geografic, Israelul este aproape de Iran și, mai mult, înconjurată de ostilitatea întregii lumi arabe. Samson a acceptat să se sacrifice și să piară împreună cu toți dușmanii Israelului. Simbolistica denumirii doctrinei nucleare a Israelului, asociată cu legenda biblică a lui Samson, nu este de natură să ne liniștească.

Războiul împotriva Iranului aflat în desfășurare are o semnificație existențială majoră și pentru statele sunnite, chiar dacă distrugerea regimului iranian le oferă o șansă istorică de a scăpa de principalul lor rival geopolitic. Războiul ar putea să atragă guverne din state cu puternice formațiuni religioase sunnite, care pot dezvolta alte provocări la adresa stabilității și suveranității Israelului. Mai mult, minimalizarea influenței iraniene în regiune ar putea deschide calea către un Yemen post-houthi,

probabil cu un guvern sunnit, care ar consolida o axă geopolitică condusă de Arabia Saudită.

Deoarece Iranul nu poate concura cu puterea militară a SUA și a Israelului, strategia sa de supraviețuire depinde în mare măsură de războiul asimetric împotriva statelor din Golf. Puterea de la Teheran a căutat în mod activ să folosească GCC ca „teatru de presiune economică”, prin lansarea de atacuri asupra rafinăriilor de petrol, rutelor de transport maritim și instalațiilor de desalinizare a apei din Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite. Aceasta reprezintă o amenințare dublată de perspectiva unei stagnări a creșterii economice de care se tem monarhiile sunnite pentru supraviețuirea lor internă.

Cu toate acestea, nu ar trebui să desconsiderăm șansele Iranului de a deschide proiecte de cooperare cu țările arabe pentru a obține pacea și rezultate strategice comune în viitor. Și aceasta, mai ales că, obiectivele strategice ale Israelului sunt opuse și intereselor sunnite pe termen lung. Dacă Iranul se va dezintegra, vor apărea efecte adverse nedorite precum haosul, migrația în masă și războaie civile inter-etnice. Se vor face simțite asperitățile concurențiale generate de alinierea geopolitică, probabilă între Turcia, Arabia Saudită și Egipt. Un asemenea proiect va genera implicarea altor puteri limitrofe.

Mulți experți în domeniu avertizează că un astfel de scenariu ar menține în mod evident politicienii sunniți conectați la provocările enorme de securitate generate de o posibilă hegemonie israeliană în regiune.

Pentru a compensa această schimbare a jocului și a construi o arhitectură de securitate solidă împotriva unui Iran mult prea puternic și a unui Israel incontrollabil, factorul sunnit ar putea să privească cu interes către Pakistan, posesor al unui arsenal nuclear de descărcare.

Desigur, pot fi făcute multe scenarii, dar un lucru este clar: Orientul Mijlociu va rămâne ceea ce a fost întotdeauna, o poartă de trecere de la est la vest și în sens invers, și locul de confruntare a tuturor marilor imperii ale lumii, fără excepție.

CONFLICTE MAJORE CU POTENȚIAL DE ESCALADARE

Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU

Dacă ar fi să abordez acest subiect conform titlului formulat ar trebui să scriu o carte, nu un articol. Concluzia este că trebuie să restrâng aria și să stabilesc câteva criterii care să-mi permită o selecție. Rezultatul este că am ales să abordez

Ucraina, în care se desfășoară, în paralel, războiul și negocierile de pace și Orientul Mijlociu, cu accent pe disputa dintre SUA și Iran care, de asemeni, este dublată de negocieri, iar eventualul nou război va fi o continuare a Războiului de 12 Zile. Ambele conflicte au potențial de escaladare, ambele pot duce către o catastrofă nucleară. În ambele cazuri vor exista consecințe periculoase și pentru România. Acum, când scriu acest articol, deja în media se vorbește despre iminența atacării Iranului de către SUA.

Voi începe cu Ucraina, fiind teatrul de luptă cel mai apropiat de România și care are multe întrebări la care este greu de găsit răspuns, sau, cum ar spune Mihai Eminescu, „să găsești cuvântul ce exprimă adevărul”.

După cum ne arată harta, Rusia a transformat războiul în unul de poziție, ceea ce, din punctul lor de vedere este justificat deoarece în astfel de războaie balanța victoriei se înclină de partea celui care are militari mai mulți și mai bine pregătiți, mai mult armament performant, mai ales artilerie, controlează spațiile (maritim, aerian, terestru și al războiului informațional), are rezerve suficiente, beneficiază de informații oportune la toate nivelele: tactic, operațional și strategic.

În ceea ce privește raportul de forțe se pare că acesta este net în favoarea Rusiei care a realizat, în personal, un raport de 3/1 pe tot frontul, fiind și anumite sectoare de front cu un raport de 5/1. Se estimează că Rusia produce muniție de artilerie, inclusiv rachete, în trei luni cât produc toate țările Uniunii Europene într-un an. Probabil singurul domeniu unde Ucraina stă mai bine decât Rusia este cel al informațiilor. Acesta, împreună cu intenția de a diminua cât mai mult numărul pierderilor umane, pot constitui motivația pentru care Rusia nu a declanșat sau a amânat declanșarea unei ofensive de amploare. De menționat este și densitatea mare de mijloace de cercetare și supraveghere a teatrului de luptă realizată de militarii ucraineni, cu sprijinul aliaților occidentali. Efectul acestei observări continue, din aer

și din spațiul extraterestru, transmiterea datelor către toate comandamentele, începând cu cele tactice până la cele strategice, permite comandanților să evite surprinderea și să manevreze trupele astfel încât să aibă rapoarte de forțe favorabile pe unele direcții vizate de inamic. Pentru militarii ruși înseamnă dificultăți în mascarea concentrărilor de forțe și mijloace pe direcții de ofensivă. De asemenea, atacarea unui sistem defensiv puternic fortificat, eșalonat în adâncime, cu posibilitatea de a comunica între ele, apărat de militari motivați și căliți în luptă, presupune acceptarea de pierderi umane și materiale mari, ceea ce rușii vor să evite.

Deocamdată realitatea pe câmpul de luptă este aceea că trupele rusești înaintază pe majoritatea direcțiilor, în general cu formațiuni militare restrânse ca valoare ceea ce nu permite realizarea unui ritm mare al ofensivei. Folosesc pe scară largă artileria, rachetele și dronele pentru lovirea sistemului defensiv ucrainean în scopul de a produce pierderi mari adversarului și scăderea moralului acestora. În paralel, Rusia atacă continuu spatele frontului vizând facilități militare, unități de producție cu profil civil și militar, sistemul energetic și populația civilă. Se poate trage concluzia că Rusia luptă pe două fronturi: cel militar unde încearcă să determine prăbușirea armatei ucrainene și cel psihologic, unde atacă moralul luptătorilor, reziliența populației și capacitatea de a exercita actul de conducere al guvernului și administrației locale. Deși Ucraina se confruntă cu multe dificultăți, pornind de la asprimea acestei ierni, până la reducerea sprijinului extern, Rusia este departe de a realiza obiectivele războiului.

Trebuie să menționăm în acest raport de forțe și mijloace și contribuția aliaților occidentali ai Ucrainei. La acest nivel s-a produs un recul major în sensul că SUA, cel mai important susținător politic și militar al Kievului, dorește să se retragă și să lase sarcina susținerii Ucrainei în grija Uniunii Europene. Liderii europeni, deși foarte vocali în susținerea Ucrainei, au inițiat un program de reînarmare a continentului și de constituire a unui centru de comandă format din Franța, Germania și Marea Britanie. De asemenea, trebuie să remarcăm faptul că în ceea ce privește unitatea de acțiune au apărut unele fisuri. Realitatea este aceea că în momentul de față UE și NATO fără SUA nu reprezintă un obstacol de netrecut pentru Rusia în cazul în care războiul din Ucraina ar lua o turnură neprevăzută și s-ar ajunge la confruntare militară directă.

Poziția SUA față de conflict, ambiguă deocamdată, poate fi aceea de implicare totală, de implicare la un nivel limitat, probabil informații și unele sisteme de armamente și de neimplicare, acceptând totuși să vândă armamente UE destinate Ucrainei.

Personal cred că ceea ce face președintele Trump este doar un joc politic. SUA se va implica în război cu intensități diferite: într-o primă fază, cea actuală, își va reduce sprijinul acceptând totodată să vândă armamente europenilor pentru Ucraina. Prin aceasta Washington-ul își poate realiza patru obiective importante: își reduce participarea majoră în război obținând astfel și capital politic; face presiune asupra liderilor europeni să accelereze reînarmarea continentului; Ucraina va continua să lupte sprijinită, încurajată, forțată de europeni, scopul acestora fiind acela de a câștiga timp pentru materializarea programelor de înarmare; să țină Rusia ocupată.

Dacă Rusia se va apropia de victorie, atunci SUA va reveni în conflict de partea Ucrainei și va încerca să încline balanța către un deznodământ favorabil care să poată fi clamat drept victorie. Ce justifică această opinie? În primul rând aceasta este esența Marii Strategii a SUA care prevede că va conduce lumea prin puteri regionale aliate – Europa împotriva Rusiei, Israelul împotriva țărilor musulmane din Orientul Mijlociu și Nordul Africii (MENA), Japonia împotriva Chinei. În situația în care unul dintre aliații săi va întâmpina greutăți în a-și îndeplini misiunea, atunci SUA va interveni direct și va restabili situația anterioară. Un alt argument este acela că în perspectiva unei confruntări majore cu China, Washington-ul are nevoie ca Europa să fie puternică și Rusia slabă. Ceva în genul acesta a spus și Secretarul de Stat al SUA, Marco Rubio, în cadrul Conferinței de securitate de la Munchen: „SUA nu va fi martor tăcut la destrămarea Occidentului... SUA nu are nevoie de aliați slabi. Europa trebuie să se poată apăra singură”.

Trebuie subliniat faptul că sub conducerea lui Trump niciun scenariu nu este imposibil, dar putem să ne asumăm faptul că strategia fostului președinte american, Jon Biden, exprimată tranșant, deși nediplomatic, de fostul Secretar al Apărării american, Lloyd Austin, aceea că rolul SUA în războiul din Ucraina este acela de a omorî cât mai mulți ruși, rămâne valabilă. Pentru Washington, în perspectiva unui conflict sistemic între SUA și China, Rusia, ca aliat strategic al Chinei, chiar și secundar, trebuie să fie cât mai slabă. Există și o alternativă, aceea ca Rusia să treacă de partea SUA, ceea ce este foarte greu de conceput ținând seama de istoria de conflicte, neîncredere și șicane de tot felul dintre cele două state. În plus, Trump este dur în relația cu statele mici și mijlocii, nu și față de marile puteri unde este mai prudent și evită deocamdată un conflict direct. Aceasta înseamnă că și SUA mai are nevoie de timp pentru a fi pregătită pentru un posibil viitor război mondial.

Revenind la războiul din Ucraina, sunt observatori militari care estimează că dacă negocierile de pace vor eșua, războiul se va prelungi

către sfârșitul acestui an și până la urmă vom asista și la o ofensivă de amploare din partea Rusiei.

În ceea ce privește negocierile de pace, se pare că opțiunile părților sunt ireconciliabile, iar compromisurile sunt greu de făcut, mai cu seamă cele de natură teritorială.

Pentru Ucraina cel mai negru scenariu este acela să piardă, pe lângă Crimeea și cele patru regiuni (oblasturi) controlate în prezent de Rusia la care să se mai adauge Odessa și Harcov, ceea ce ar însemna aproximativ 40% din teritoriul ucrainean.

Nu cred în scenariul potrivit căruia Rusia intenționează să cucerească toată Ucraina, cel puțin nu în actuala fază de război convențional. Rusia nu va face această greșală deoarece ar trebui să accepte scenariul unui război popular de rezistență. Acesta va fi mult mai cumplit decât actualul război și victoria nu va fi sigură. Ucraina de Vest (Galiția), este tradițional un puternic centru anti-rusesc de unde s-au format cele mai motivate formațiuni militare ucrainene care luptă acum în Donbas.

Sunt încă două aspecte ce trebuie luate în considerație. Primul se referă la cât timp mai poate suporta societatea ucraineană războiul cu Rusia. Al doilea aspect, care ar trebui să facă obiectul unei analize de sine stătătoare, se referă la implicațiile pentru continentul european a remilitarizării Germaniei. Deocamdată mai trebuie să avem „puțintică răbdare” cum ar spune Caragiale și vom vedea sau vom simți pe propria piele.

Cea de a doua zonă pe care doresc să o abordez este Orientul Mijlociu, care rămâne ceea ce a fost întotdeauna, o poartă între est și vest și o zonă de conflict între marile puteri din toate timpurile.

Fostul președinte al Egiptului, Hosni Mubarak, spune într-un interviu că Orientul Mijlociu nu-și mai poate permite un conflict militar de proporții. Între timp au avut loc două războaie în Irak, unul în Siria, pe lângă războiul civil, Israelul s-a războit în toate zărilor (a bombardat Libanul, Yemen, Iran, Siria, teritoriile palestiniene ocupate, aproape a ras de pe fața pământului Gaza și chiar Qatarul, clamând în același timp că securitatea națională îi este în pericol. Mai mult, a convins Washington-ul să intervină în așa numitul Războiul de 12 Zile (22.06.2025) pe care îl începuse cu Iranul.

Acum suntem în pragul unui posibil nou război între Iran și SUA, deși negocierile de denuclearizare a Iranului sunt în plină desfășurare și unii observatori le evaluează ca fiind promițătoare. Interesant este faptul că primul ministru israelian, Benjamin Netaniahu, deși prezent la Washington de mai multe ori, pare că de data aceasta nu dorește să se mai implice vizibil în război și să lase SUA să rezolve problema. O implicare va fi, una

din arsenalul războiului hibrid, dar dacă evenimentele se desfășoară conform planurilor, nu de genul loviturilor anterioare.

Se estimează că planul pentru Războiul de 12 Zile era acela de a evita prezența trupelor americane și israeliene pe teritoriul Iranului, rolul acestora urmând a fi preluat de masele populare iraniene revoltate. Provocarea revoltelor era sarcina CIA și Mossad, care, prin metode specifice, pe fondul nemulțumirilor sociale deja existente în rândul populației iraniene, urmau să stimuleze și să alimenteze revolta în scopul producerii schimbării guvernului de la Teheran. Peste revolta populară urma să se suprapună acțiunile militare israeliene executate cu aviația, rachete, drone, lansate din mai multe direcții: Israel, Siria, Azerbaidjan. Se pare că în Războiul de 12 Zile planul a eșuat și a fost necesară intervenția SUA pentru a-l opri.

Interesant este faptul că Ierusalimul este cel care a solicitat oprirea războiului nu Teheranul.

Rămâne de văzut ce se va întâmpla de data aceasta fiindcă este greu de crezut că desfășurarea a 60.000 militari americani și a două grupări de portavioane se face numai pentru spectacol.

Se pare că scenariul anterior va fi continuat: în Iran au fost deja mișcări de protest de amploare atât în Teheran, cât și în alte aproximativ 150 de orașe, au fost violente și au fost reprimite violent de către forțele de ordine iraniene, așa cum de altfel era de așteptat. Se pare că încă mai sunt zone în care populația protestează, dar în mare parte protestul a fost calmat, cel puțin deocamdată. Poate că planificatorii militari speră în declanșarea unui război civil fiindcă în Iran mai trăiesc și alte populații care nu sunt mulțumite de ceea ce le oferă actuala conducere a țării. Totuși îndrăznesc să spun că pare greu de crezut că poporul iranian, descendent al perșilor antici, care a dat dovadă de atâta reziliență în toată această perioadă în care țara s-a aflat sub embargou, supusă unui regim de presiune maximă, atacată pe teritoriul propriu, dar și în exterior, supusă unei campanii permanente de atentate să se clatine tocmai acum când se așteaptă un război cu urmări imprevizibile.

Evaluăm că viitorul război, chiar dacă va avea și elemente de continuitate va avea și foarte multe surprize. Cu siguranță timpul a fost folosit intensiv, au fost evaluate noi posibilități de acțiune, s-au făcut planuri noi de către toate părțile angajate în conflict dar și de cei care se vor implica în influențarea cursului războiului, direct sau discret. Iranul este o miză mult prea importantă pentru toate marile puteri pentru a crede că nu se vor acționa pentru înclinarea balanței de partea convenabilă lor.

Iranul va însemna o evoluție în ceea ce înseamnă materializarea conceptului american de război continuu.

Interesant este faptul că în ultima vizită a lui Netaniahu la Washington, acesta a încercat să includă pe lista de negocieri a delegației americane controlul și reducerea arsenalului iranian de rachete balistice. Se pare că această solicitare a fost refuzată de președintele Trump. Dacă această informație este reală, ceea ce nu cred, sunt multe semnificații care i se pot atribui. Astfel, se poate estima că în cazul în care liderii iranieni vor accepta condițiile puse de președintele Trump privind denuclearizarea țării, cu siguranță vor apare alte cerințe care să justifice declanșarea războiului inclusiv aceasta.

Scopurile războiului cu Iranul sunt clare și au fost stabilite demult, din timpul guvernului George W. Bush și sunt: dezmembrare teritorială, schimbarea regimului, controlul resurselor și izolarea sa de China, Rusia și Pakistan. Eliminând Iranul, SUA practic își instalează controlul total asupra Orientului Mijlociu și rezolvă și lista apărută neoficial în timpul președintelui George W. Bush cu cele șapte țări din Orientul Mijlociu ale căror guverne trebuie schimbate: Libia, Liban, Irak, Siria, Sudan, Somalia și Iran, care a rămas ultima nerezolvată.

Fiindcă nu doresc să intru în conflict cu legea domnului Silviu Wexler care a avut tupeu ca în plenul Parlamentului României să arunce pe jos foaia afișată pe pupitru pe care erau chipurile celor mai de seamă personalități ale neamului nostru, nu voi mai comenta nimic despre Gaza și Cisiordania, las în seama Consiliului pentru Pace să ne lămurească. Fac totuși mențiunea că vina nu este atât a lui Wexler, cât a celor care au permis acest afront și care sunt aleșii noștri deci, atitudinea lor este o palmă și pe obrazul nostru.

Voi menționa totuși o acțiune diplomatică a Ierusalimului care are un scop militar clar, anume recunoașterea statului secesionist Somaliland. Probabil că nevoia de a se apropia geografic de Yemen și de a-și crea o bază de atac împotriva grupării Houthi justifică această acțiune dezaprobată de ONU, dar ce mai contează?

Nu a scăpat atenției analiștilor faptul că Netaniahu, de data aceasta, a adoptat o atitudine mai puțin belicoasă față de Iran. Probabil că această atitudine se datorează amenințării făcute de liderii iranieni că, în cazul în care țara le va fi atacată de SUA, Israelul va fi o țintă, indiferent dacă participă sau nu la agresiune. Aceasta poate însemna că în timpul Războiului de 12 Zile rachetele balistice iraniene au reușit să penetreze sistemul apărării antiaeriene israelian și chiar să producă pagube însemnate. Având în vedere faptul că specialiștii militari israelieni considerau acest sistem ca fiind impenetrabil, ceea ce nu s-a adeverit în condițiile de luptă

reală, poate constitui un motiv serios de îngrijorare și un îndemn la prudență.

Este cunoscut faptul că în lupta dintre sistemele de rachete de atac și cele de apărare, primele se dovedesc întotdeauna mai eficiente.

Au trecut doar trei zile de la data scrierii acestui articol și războiul dintre SUA și Israel pe de o parte și Iran de cealaltă parte a început. Nu intenționez să scriu acum despre acest război deoarece este prea devreme și ceața războiului este prea deasă. Dezinformarea, minciuna, cenzura și fanfaronadele sunt cuvintele de ordine ale prezentului. Realitatea o vom cunoaște mai târziu. Cu toate acestea doresc să menționez câteva trăsături ale acestui conflict care sunt certe și verificabile.

În primul rând ceva tipic european: câteva țări occidentale, cu trecut colonial și nostalgii imperiale, cu miros fin când este vorba de a adulmea prada și-au anunțat intenția de a se alătura eforturilor de război israeliano-americe. Hotărârea este justificată de faptul că instalațiile lor militare precum și interesele lor economice din Orientul Mijlociu au fost victime ale atacurilor cu rachete iraniene. Aceasta ar putea fi considerată o primă fază a extinderii ariei conflictului. O a doua extindere este reprezentată de atacurile lansate de Iran asupra celor cinci țări arabe care au pe teritoriul lor baze militare americane, a Israelului și a Turciei. Închiderea Strâmtoării Hormuz este cea de a treia fază și, probabil, cea mai importantă, fiindcă are implicații la nivel global amenințând lanțul de aprovizionare cu hidrocarburi și inducând o nouă criză a petrolului. Este de menționat faptul că Teheranul a permis unei nave petroliere turcești să tranziteze strâmtoarea, în timp ce șapte țări europene, printre care se află și Franța, încearcă să negocieze cu Iranul un acord de a putea trece prin strâmtoare. Probabil că aceasta este și rațiunea Parisului de a-și trimite flota din Marea Mediterană către zona acțiunilor de luptă.

Până și președintele Trump a făcut un gest de bună voință prin ridicarea pentru o lună a sancțiunilor ce vizează exportul de petrol rusesc.

Liderul religios din Pakistan a emis o Fatwa în care declară Jihad (război religios) împotriva dușmanilor Islamului. Urmărilor nu au întârziat să apară. Au fost atacuri teroriste în Europa și SUA vizând sinagogi și școli în Liege, Rotterdam, Amsterdam, Michigan și asupra Ambasadei SUA din Oslo. În paralel, s-a intensificat și islamofobia, dar și antisemitismul. Desigur, sunt multe alte evenimente care pot transmite semnale, dar deocamdată ne oprim aici.

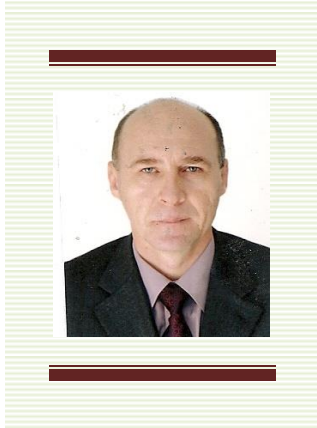
Ca o evaluare strict personală, consider că acest război aduce omenirea cel mai aproape de un conflict nuclear.

În încheiere, fiindcă tot am scris atât de mult despre război, doresc să vă prezint care sunt acele zece reguli ale propagandei de război care au fost scrise de lordul Arthur Ponsonby acum mai bine de 100 de ani și care sunt la fel de valabile acum cum au fost în trecut. Aceste reguli sunt următoarele:

1. Nu vrem război, ci doar ne apărăm.
2. Celălalt este singurul responsabil pentru acest război.
3. Liderul adversarului nostru este rău și arată rău.
4. Noi apărăm un scop nobil, nu interese speciale.
5. Inamicul provoacă în mod intenționat atrocități; noi comitem doar greșeli.
6. Inamicul folosește arme ilicite.
7. Noi avem pierderi foarte mici, inamicul are pierderi mari.
8. Intelectualii și artiștii susțin cauza noastră.
9. Cauza noastră este sacră.
10. Cei care se îndoiesc de propaganda noastră sunt trădători.

BIBLIOGRAFIE:

1. Jamie Kwong, Carnegie, April 9, 2025: Bargaining short of the bomb: a strategy for preventing iranian NPT withdrawal.
2. Andrew P. Miller, Foreign Affairs, June 21, 2025: America is on the verge of catastrophe in the Middle East.
3. Foreign Policy, Fri, Jan 23: Barriers to peace.
4. Times of Israel, 16.12.2021: Ex-Trump aide says Netanyahu was 'willing to fight Iran to the last US soldier'.
5. The Conversation USU, Thu, Feb 15, 2026: Negotiations at Abu Dabi.
6. Nataliya Gumenyuk, Foreign Affairs, February 12, 2025.
7. M. Javad Zarif and Amir Parsa Garmsiri, Foreign Affairs, December 22, 2025: How America and Iran can break the nuclear deadlock.
8. Lindsey A. O'Rourke, Covert Regime Change, Ed. Cornell University Press, 2018.
9. Alistair Crooke, Resistance. The Essence of the Islamic Revolution, Ed. Pluto Press, 2009.
10. Max Blumenthal, The Management of Savagery, Ed. Lightning Source Inc., 2026.
11. Nicolai N. Petro, The Tragedy of Ukraine, Ed. Library of Congress, 2023, www.degruyter.com.

SERBIA ÎN 2025 ȘI 2026 NICIO SCHIMBARE MAJORĂ ÎN BINE, DIMPOTRIVĂ

Col. (r.) Cedomir VOINOV

Situația politico-militară, socială și de securitate din Republica Serbia (R. Serbia) în anul 2026 este stabilă. Pe acest fond, titlul articolului poate părea greșit. Situația se schimbă, însă, dacă intrăm în detalii: Serbia nu și-a rezolvat niciun „dosar” dificil.

Mai mult, practic, în toate acestea s-au ivit complicații și au apărut chiar dosare noi. Simpla enumerare a acestora arată complexitatea problemelor cu care se confruntă atât guvernarea, dar și populația din Serbia. Pe de altă

parte, cele mai multe dosare pot fi catalogate drept „grele”, aceasta fiind și una din explicațiile pentru care rezolvarea lor trenează de ani de zile. În plus, pentru mai multe dintre ele Serbia nu este singurul actor implicat, ci este nevoie și de participarea (unei părți a) comunității internaționale.

Între cele mai dificile dosare se numără chestiunea secesiunii

unilaterale (unilateral declaration of independence/UDI) a Provinciei Autonome Kosovo și Metohija (KiM). Efectele acestei declarații creează probleme în alte dosare vitale pentru Serbia, aderarea la Uniunea Europeană (UE), relațiile Serbiei cu Federația Rusă sau R. P. Chineză sau „neutralitatea militară”. Pe de altă parte, faptul că actualul regim (termen folosit de opoziția de la Belgrad), condus de președintele Aleksandar Vučić, este dispus să discute cu oficialii UE în toate aceste dosare, și chiar să accepte compromisuri, are drept urmare menținerea acestuia la putere, ceea ce atrage critici din partea opoziției sârbe, care este divizată și nu are, la rândul său, vreun plan coerent pentru rezolvarea lor.

La dosarele dificile putem adăuga protestele antiguvernamentale și blocadele, care au ținut capul de afiș al ziarelor în anul 2025 și au avut ca

efect o divizare evidentă a societăți. Protestele s-au produs în urma prăbușirii copertinei Gării din Novi Sad, la 01.11.2024, care a cauzat, în ultimă instanță, decesul a 16 persoane. Protestatarii au solicitat demisia guvernanților și condamnarea celor vinovați pentru accidentul de la Novi Sad. Putem boteza acest dosar al blocadelor și drept tentativă de „revoluție portocalie” sau „revoluție colorată”, așa cum a afirmat în mai multe rânduri președintele sârb A.Vučić. Deși aceste blocade și proteste au stagnat în 2026, este posibil să asistăm în acest an la altele, organizate de fermieri (mai ales de către producătorii de lapte) sau transportatori, cei din urmă fiind nemulțumiți de rezultatele modeste ale guvernanților de la Belgrad în soluționarea problemelor cauzate acestei categorii sociale (dar și altora) de către noile reguli de ședere în UE pentru cetățenii din țări terțe, care nu au nevoie de viză pentru intrarea în UE.

Instalarea în cel de-al doilea mandat la Casa Albă a președintelui Donald Trump a dus o nouă necunoscută și în mai toate ecuațiile Serbiei. Belgradul vede în noua administrație americană de la Washington un potențial interlocutor, care, este dispus să asculte poziția atât a Serbiei, cât și pe cea a sârbilor (nu doar din Serbia, dar și din regiune, cu precădere în Bosnia și Herțegovina - BiH).

Aceasta ne oferă pretextul să prezentăm alte dosare ale Serbiei, precum relațiile cu BiH, Muntenegru sau Croația, dar și cu sârbii din BiH, Muntenegru sau Croația, cele din urmă fiind considerate frecvent de unele cercuri din capitalele celor trei țări drept imixtiune în afacerile interne. Cel puțin dosarul bosniac este influențat semnificativ de către relațiile sârbilor din BiH cu o parte a noii administrații de la Washington.

Nu în ultimul rând, situația complexă a creat condiții pentru crearea de noi dosare sau măcar de capitole noi în cadrul acestora, precum alegațiile legate de implicarea Armatei Serbiei (Vojska Srbije - VS) și a Bisericii Ortodoxe Sârbe (Srpska pravoslavna crkva/SPC) în apărarea regimului condus de președintele A.Vučić. Este probabil ca și opțiunea Serbiei de a folosi energia nucleară pentru producerea de energie electrică să se transforme într-un dosar, mai ales dacă aceasta va avea ca efect alegerea Moscovei drept partener. În prezent, Belgradul face eforturi pentru a depăși problemele legate de sancțiunile americane asupra unor entități economice ruse, acuzate că sprijină efortul de război în Ucraina (cu accent pe companiile din domeniul energiei, între care se numără și Gazprom).

Evoluția unor dosare mai vechi, legate de tensiunile în rândul credincioșilor musulmani din Serbia (unde există două organizații rivale), radicalismul islamic sau migrația în masă pare să fi stagnat.

Nu în ultimul rând, chiar Belgradul are tendința de a crea dosare, unul din acestea fiind legat de presupusa alianță malignă a Priștinei, Tiranei și Zagrebului, orientată împotriva intereselor Serbiei.

În ceea ce privește criminalitatea în ansamblu și crima organizată, situația este complexă și evaluările depind (și) de culoarea politică. Autoritățile susțin că a scăzut criminalitatea în ansamblu, ca și numărul omuciderilor, iar lupta împotriva crimei organizate dă rezultate. Opoziția, din contră, acuză puterea de implicare în crima organizată și dă ca exemplu celebrul caz „Jovanjica”, nefinalizat până în prezent, deși a debutat în noiembrie 2019.

Dosarul Provinciei Autonome Kosovo și Metohija

Deja la peste 18 ani de la UDI din 17.02.2008, Republica Kosovo este departe de a-și fi găsit locul în lume sau de a fi prosperat. Dimpotrivă. Este incert până și numărul țărilor care au recunoscut Kosovo ca stat independent, iar fiecare din părți, Belgradul și Priștina, acționează contrar interesului celeilalte părți: Priștina caută noi state care s-o recunoască, în timp ce Belgradul caută state care să revoce recunoașterea UDI, ca și state care să fie convinse să nu facă acest lucru. În context, merită subliniat că s-a redus presiunea occidentală pentru noi recunoașteri, precum și că cinci state membre ale UE (Cipru, Grecia, România, Slovacia, Spania) nu au recunoscut UDI.

Relațiile dintre Belgrad și Priștina rămân tensionate și se desfășoară, practic, doar prin intermediari. În esență, sunt blocate orice demersuri convenite anterior în cadrul multiplelor forme de dialog. Mai mult, pas cu pas, instituțiile din capitala kosovară preiau controlul zonei de nord, formată din așa-zisa „patru municipalități sârbe”, care încă de opun (cu sprijinul Belgradului) extinderii acestui control de la Priștina.

Pozițiile de negociere ale Serbiei și ale sârbilor din KiM au fost afectate serios de decizia din noiembrie 2022 de ieșire a sârbilor din instituțiile coordonate de Priștina (cu precădere din Poliția Kosovo/KP și justiție, dar și din parlament, administrația locală, primării și consilii locale). Aceasta a avut ca efect apariția unui vid de putere, care a fost umplut rapid de Priștina cu oamenii săi, în principal, de etnie albaneză (sau de altă etnie, decât sârbă). Cea mai gravă situație a constat în „acapararea” de către Priștina a instituțiilor din nordul KiM (din municipalitățile Leposavić, Mitrovica Nord, Zubin Potok, Zvečan), ceea ce a permis detașarea în zonă de polițiști și forțe speciale ale KP, dar și de funcționari în primării, care au adoptat decizii considerate în detrimentul comunității sârbe (construire de baze pentru KP, desființarea unor instituții politice, sociale, economice

coordonate și finanțate de Serbia, rebotezarea unor străzi cu nume albaneze). Frustrarea comunității sârbe a fost cu atât mai mare, cu cât sârbii nu au avut mecanisme de răspuns adecvat, cu excepția protestelor pe lângă comunitatea internațională, cu precădere pe lângă SUA, „Quintă” (SUA, Marea Britanie, Italia, Germania, Franța) și UE. Acestea, însă, nu au dat rezultatele scontate. Între timp, au dispărut din comunitățile sârbe o serie de instituții, precum bănci sau birouri ale Oficiului pentru KiM din Guvernul R. Serbia și au fost contestate o serie de proiecte ale Belgradului (precum cartierele de locuințe pentru repatrierea sârbilor în KiM). Situația sa schimbat puțin după recâștigarea posturilor de primar și a majorității în consiliile municipale din nordul KiM de către candidații Listei Sârbe (Srpska lista/SL) și revenirea în Parlamentul R.Kosovo a deputaților SL (nouă deputați, din totalul de 120). Situația rămâne în continuare foarte

dificilă și impredictibilă.

O stare aparte s-a creat prin reducerea sprijinului politic al SUA pentru guvernării de la Priština, deoarece aceștia nu au ținut cont de pozițiile noii administrații Trump și au adoptat unilateral o serie de decizii (cu potențial de destabilizare a situației). Cu toate acestea, Washingtonul nu a întreprins

<https://balkaninsight.com/2026/02/20/balkan-leaders-heap-praise-on-trumps-board-of-peace-at-ceremonial-launch/>

măsurile radicale pe acest fond. Reinstaurarea la Priština a unui guvern condus de Albin Kurti, nu are cum să îmbunătățească aceste relații, deși un prim pas s-a făcut prin participarea președintei „R. Kosovo”, Vjosa Osmani-Sadriu, la prima reuniune la nivel înalt a Consiliului pentru Pace (pentru Gaza), condus de D. Trump. În aceeași idee, Priština ar fi dispusă să contribuie cu personal (din Forțele de Securitate ale Kosovo/FSK și consiliere pentru reconstrucție post-conflict) la acțiunile viitoare de reconstrucție din Gaza. Este de așteptat să nu fie abandonat nici sprijinul american pentru transformarea treptată a FSK în „Armata R. Kosovo” și pentru înzestrarea FSK cu sisteme moderne (atât prin donații americane, cât și prin achiziții).

Negocierile dintre Belgrad și Priština, desfășurate (în principal) la Bruxelles, cu medierea UE, au fost lipsite atât de consistență, cât de vreun progres real, părțile menținându-și pozițiile privind interpretarea acordurilor convenite.

La rândul său, scena politică din R. Kosovo este într-o criză continuă de câțiva ani, scena politică fiind marcată de instabilitate.

După ce cu greu s-a reușit instalarea unui nou cabinet condus de premierul A. Kurti (12.02.2026), la 06.03.2026 președinta kosovară a fost

nevoită să dizolve parlamentul R. Kosovo, deoarece acesta nu a reușit să aleagă noul președinte al „R. Kosovo” (până la termenul constituțional, 05.03 a.c.). Aceasta împinge „Kosovo” la noi alegeri parlamentare, ceea ce va aduce o nouă perioadă de tensiuni și instabilitate.

În prezent sunt plângeri la Curtea Constituțională a Kosovo (CCK), legate de actuala situație confuză. Președinta „Kosovo” consideră că a procedat legal dizolvând parlamentul, în timp ce premierul A. Kurti consideră că nu s-a încheiat procesul de alegere a noului președinte, iar decizia președintei este ilegală. Indiferent de soluția ce va fi dată de către CCK nemulțumirile și instabilitatea se vor perpetua.

Peste aceasta se suprapune posibila intrare în vigoare a noilor prevederi legate de statutul străinilor (la 15.03.2026), care va tulbura și mai mult actuala situație dacă vor fi implementate. Practic, noile prevederi i-ar afecta pe toți etnicii sârbi din KiM care nu au (și) cetățenia kosovară și sunt angajați în KiM în instituții finanțate de statul sârb (cu precădere din educație și sănătate sau în SPC). O mare îngrijorare a sârbilor se referă la statutul Universității din Priștina (relocată în mai multe localități din nordul KiM și care nu este înregistrată/acreditată în „sistemul kosovar”), dar și la mai multe spitale și policlinici și chiar biserici și mănăstiri. În efortul colectiv de a împiedica intrarea în vigoare a noilor prevederi s-au implicat atât oficialii de stat de la Belgrad, cât și SL, dar și patriarhul SPC, Porfirije. În ultimă instanță, pare că Europa a obligat Priștina să amâne cu trei luni intrarea în vigoare în totalitate a noii legislații, mai precis pentru etnicii sârbi din KiM, dar aceasta nu înseamnă deloc eliminarea problemei. Este de așteptat ca o serie de angajați ai instituțiilor finanțate de Belgrad (etnici sârbi) să încerce să-și legalizeze șederea în KiM, dar nu o vor putea face toți. Pentru multe familii, acestea sunt singurele venituri sau principalele venituri. Totodată, pentru cei ce nu-și legalizează statutul/șederea, există riscul expulzării din KiM.

În acest context, merită menționat faptul că nu au încetat incursiunile etnicilor albanezi din Kosovo în „Zona de Securitate Terestră” (*Ground Safety Zone/GSZ*) sau Serbia Centrală, cu scopul de a tăia ilegal lemne, uneori înregistrându-se incidente armate cu forțe ale VS sau armatei, poliției și jandarmeriei Serbiei. De cealaltă parte, Priștina acuză Belgradul că forțele de securitate ale acestuia intră ilegal în Kosovo și răpesc sau maltratează etnici sârbi care sunt dispuși să coopereze cu instituțiile kosovare, ultimul caz cunoscut fiind cel al lui Milan Vukašinić din Leposavić (care ar fi fost răpit din Kosovo de jandarmeria sârbă și dus în Serbia Centrală, la Niš, în noiembrie 2025, în GSZ).

Integrarea europeană

Integrarea europeană a Serbiei nu a înregistrat vreun progres real în ultimii patru ani, deși Serbia a sperat în câteva rânduri că este aproape de deschiderea „Clusterului nr. 3” (opt capitole, referitoare la mass-media, politica socială, ocuparea forței de muncă, antreprenoriat, industrie, educație, cultură, uniunea vamală). În pofida recomandărilor constante ale Comisiei Europene de deschidere a negocierilor pe aceste teme, principala cauză a progresului este că mai multe țări din UE nu sunt de acord cu aceasta. Cauza principală fiind nearmonizarea politicii externe și de securitate a Serbiei, cu cea a UE, mai precis, a refuzului Belgradului de a institui sancțiuni la adresa F. Ruse, în urma invaziei Ucrainei. La aceasta se adaugă și criticile la adresa presupuselor presiuni la adresa mass-mediei.

Această situație a condus la decizia președintelui sârb de a nu participa la ultima reuniune la nivel înalt a UE cu liderii din Balcanii de Vest (decembrie 2025).

În acest timp, oscilează și sprijinul popular în Serbia pentru aderare, populația fiind deja obosită de condiționările permanente. Suprapunerea amânării integrării în UE peste dificultățile traiului zilnic fac ca încrederea populației Serbiei în UE să scadă.

Opiniile în Serbia privind gestul de frondă al președintelui au fost receptate conform culorii politice: guvernării susțin demersul, opoziția îl critică și consideră că Serbia a ratat șansa de a-și prezenta încă o dată poziția. Administrația de la Bruxelles, însă, nu a făcut mare caz de acest gest.

De cealaltă parte, din punct de vedere tehnic, Serbia a făcut câțiva pași către UE prin aderarea la sistemul SEPA¹⁶ /Single Euro Payments Area,

¹⁶ sistemul de plăți folosit numai pentru plățile în euro fără numerar (disponibil în țările membre ale UE și în alte câteva state: Elveția, Norvegia și Liechtenstein)

dezvoltarea de „coridoare verzi”, adoptarea planului de aderare la Spațiul Schengen și acționează pentru eliminarea roamingului pentru telefonia mobilă și internet în prima parte a anului 2026.

Inițierea demersurilor pentru deschiderea unei ambasade în Letonia este apreciată de către analiști drept o măsură oportună, benefică integrării, deoarece statele baltice se numără între cei mai mari critici ai Serbiei (cel mai probabil, ca urmare a situației legate de F.Rusă), alături de statele scandinave (care s-au opus deschiderii negocierilor pentru „Clusterul nr. 3”).

Neutralitatea militară

În realitate, Serbia nu are definit vreun concept de „neutralitate militară”. De altfel, acest lucru ar fi și foarte dificil pentru un stat de talia Serbiei. În final, Serbia se străduiește să mențină legături cu „toate părțile interesate” și cu precădere cu state importante în domeniile militar și geopolitic și care pot influența pozitiv dezvoltarea sistemului de apărare și securitate al țării.

Opțiunea pentru neutralitate militară permite Serbiei să mențină relații militare și politico-militare și în domeniul securității atât cu NATO, cât și cu state membre ale NATO, cu Organizația Tratatului de Securitate Colectivă (OTSC) și state membre ale acestuia (inclusiv Rusia), dar și cu China, Israelul sau Emiratele Arabe Unite (EAU). Aceste relații implică și comerțul cu tehnică militară și transferul de tehnologie, dar nu neglijează nici programele de instrucție și exercițiile comune. Cooperarea în acest domeniu cu F. Rusă a intrat, cumva, într-un con de umbră ca urmare a problemelor logistice, datorate sancțiunilor occidentale la adresa Moscovei.

În tot acest timp, statul sârb susține industria națională de apărare, cu accent pe Gruparea Industria de Apărare a Serbiei (GOIS), care produce, practic, elemente din toate domeniile necesare pentru un sistem de apărare și securitate: armament de infanterie, sisteme de protecție individuală, sisteme de rachete și artilerie (obuziere, mortiere, tunuri-obuzier), pulberi și muniții de (aproape) toate tipurile și calibrele (de infanterie, de artilerie, de rachete), autovehicule de transport, autovehicule de teren, vehicule blindate (de mai multe tipuri), platforme robotizate terestre, platforme aeriene fără echipaj, până la avioane de instrucție. În acest domeniu, merită subliniat că există facilități pentru reparații pentru toate sistemele naționale de armament și tehnică de luptă (inclusiv pentru cele produse în fosta R.S.F.Iugoslavia) și chiar pentru unele străine (de origine sovietică).

În urma acestei politici, Serbia continuă să achiziționeze tehnică, sisteme de armament, echipamente militare și tehnologie (militară/duală) dintr-o serie de state, între care:

- o escadrilă de 12 avioane de luptă multirol Rafale din Franța;
- sisteme de radare din Franța (radare tridimensionale GM, de la Thales);
- sisteme de apărare aeriană cu rază scurtă de acțiune Mistral din Franța;
- sisteme de apărare aeriană cu rază medie/lungă de acțiune din China (FK-3, HQ-17AE);
- rachete și tehnologie pentru UAV-uri din China (CH-92A, CH-95, cu rachete de tipul „FT”);
- sisteme de rachete sol-sol din Israel („PULS”);
- drone/UAV-uri din Israel (Hermes, SkyStriker, etc.);
- drone-UAV-uri din EAU (complexul EDGE);
- sisteme de apărare aeriană („Panțir-S1”), elicoptere (Mi-17V, Mi-35P) și sisteme de război electronic („Krasuha”, „Repellent”) din F.Rusă.

Potrivit unui anunț recent al președintelui A.Vučić (martie a.c.), până la sfârșitul lunii aprilie, Serbia va inaugura o fabrică de drone serioase, împreună cu un partener străin foarte puternic. Aceasta nu înseamnă că Serbia va renunța la producția actualelor drone (din familia „Komarac”/Țânțarul, spre exemplu). Unii analiști consideră că acest partener nenominalizat ar fi

Israelul, dar conducerea de la Belgrad încă păstrează misterul.

A doua decadă a lunii martie 2026 a adus în spațiul Balcanilor de Vest o adevărată isterie mediatică, cauzată de apariția în spațiul public a unor fotografii cu un avion MiG-29 al F. Aer. VS (modernizat, adus la stadiul de avion multirol, de generația a patra), care avea acroșate două rachete chinezești aer-sol CM400 (posibil, CM400AKG), calificate ca supersonice sau chiar hipersonice și cu o putere mare de distrugere, alături de o rază lungă de acțiune de minimum 250 km.

O serie de analiști militari și politico-militari croați, dar și oficiali de la Zagreb, în frunte cu premierul Andrej Plenković, și-au exprimat preocuparea față de deținerea de către Serbia a unor astfel de rachete, mai ales că în anumite condiții acestea ar putea lovi Zagrebul și alte ținte croate,

în timp ce F. Aer. croate nu dispun în prezent de sisteme care să contracareze eficient aceste rachete. Premierul croat a declarat că a informat NATO, cu privire la noile rachete aflate în posesia Serbiei. La rândul său, președintele sârb a confirmat că Serbia deține rachete CM400, într-un număr considerabil și că va continua să mai achiziționeze astfel de rachete, care sunt foarte precise, dar și foarte scumpe și care și-au dovedit eficiența în conflictul din 2025 dintre India și Pakistan, când au distrus elemente ale unui sistem de rachete de apărare aeriană S-400 al FA indiene.

Tot pe acest fond, Serbia și-a înăsprit controlul exporturilor de armament și muniții, mai ales în urma acuzațiilor serviciului rus de informații externe (SVR), că autoritățile de la Belgrad sunt conștiente că unele exporturi de muniții vor ajunge în Ucraina, în pofida unui certificat de End-User pentru o altă țară. De asemenea, Serbia execută mai puține exerciții internaționale, atât în țară, cât și în străinătate, dar are grijă să păstreze un oarecare echilibru, menținând relații atât cu parteneri occidentali (NATO/state membre ale NATO), cât și cu state din alte părți ale mapamondului cum ar fi China.

Nu în ultimul rând, Serbia recunoaște suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, dar continuă să refuze instituirea de sancțiuni la adresa F. Ruse, promovând, astfel, interesele proprii.

Președintele sârb A.Vučić a criticat intervenția militară a SUA în Venezuela, pentru „extragerea” președintelui Nicolas Maduro, iar în urma declanșării atacurilor americane și israeliene în Iran a opinat că situația este similară celei din 1999, când NATO a bombardat R.F. Iugoslavia, cu scopul de a înlătura de la putere regimul condus de Slobodan Milošević și de a asigura independența Kosovo (nefiind nicidecum vorba, în opinia președintelui sârb, de nicio intervenție pentru evitarea vreunei catastrofe umanitare).

În tot acest timp, Serbia a menține relații apropiate cu o serie de state din Orientul Apropiat și Golful Persic (Israel, EAU). Mai mult, Serbia a fost invitată de liderii EAU ca după încheierea fazei active a actualului conflict cu Iranul să trimită personal specializat în EAU, pentru a-i fi împărtășită experiența privind apărarea împotriva unor diferite sisteme (rachete de croazieră, rachete balistice, drone/UAV-uri). De altfel, colaborarea în domeniul tehnico-militar cu EAU datează de mult (un proiect de succes fiind un sistem de rachete antitanc, „ALAS” - Advanced Light Attack System).

Relațiile Serbiei cu China, pe de altă parte, continuă să aibă un curs ascendent și, totodată, un proces de diversificare.

Serbia dezvoltă colaborarea economică cu China și este foarte interesată de transfer de tehnologie în domeniul roboticii și inteligenței artificiale. Primii pași au fost făcuți, la începutul lunii februarie a.c., președintele sârb a asistat la Belgrad la o prezentare de roboți umanoizi, realizată de companiile „MintH” (aceasta are o fabrică la Loznica și va deschide o alta, la Šabac) și „AgiBot”. În viitor urmează discuții între cei doi președinți, care să impulsioneze colaborarea concretă în domeniu. Serbia are ambiția de a deveni (în 4-5 ani, cu sprijinul Chinei) prima țară europeană care produce roboți umanoizi și lider în domeniul inteligenței artificiale (în septembrie, deja ar putea fi asamblați primii roboți umanoizi în Serbia, produși de compania „MintH”, dar și roboți de tipul „dog”, cu diverse destinații). Totodată, continuă colaborarea în domeniile militar și tehnico-militar (exerciții comune, vânzări de sisteme de armament, mai ales de apărare aeriană, transfer de tehnologie în domeniul dronelor/UAV-urilor etc.), dar și al securității (supraveghere video, în scopul reducerii criminalității și a faptelor antisociale).

Revoluția colorată

În mai multe rânduri, pe parcursul anului 2025, președintele A.Vučić a opinat că blocadele universităților, ale căilor de comunicații și despre protestele antiguvernamentale reprezintă o tentativă de revoluție colorată, despre care a fost informat sau avertizat din multiple surse. Totodată, a arătat legăturile complotiștilor cu cercuri din afara Serbiei. Pe acest fond, a salutat demersurile noii administrații americane de a reduce finanțarea unor organizații care se implicau activ în modelarea opiniei publice și afacerile interne ale mai multor țări, inclusiv în Balcanii de Vest.

Cea mai mare dilemă în legătură cu această tentativă este legată de posibila utilizarea de către forțele sârbe de securitate a unei arme sonice, pe timpul protestului din 15.03.2025. Opiniile societății au rămas divizate, fiecare optând pentru versiunea părții căreia îi aparține. Cert este că Belgradul a prezentat opiniei publice poziția oficială a serviciului federal rus de securitate (FSB), potrivit căreia nu s-ar fi folosit o astfel de armă. Rămâne, însă, faptul că autoritățile sârbe dispun de astfel de echipamente.

Sunt de așteptat alegeri parlamentare anticipate în cursul anului 2026 (cel mai probabil, spre finalul anului). Alegerile prezidențiale ordinare ar trebui să se desfășoare în 2027, dar nu poate fi exclusă nici varianta desfășurării unor alegeri anticipate, odată cu alegerile parlamentare.

Un efect probabil al tentativei de revoluție colorată este amânarea reintroducerii serviciului militar obligatoriu, deși, practic, condițiile tehnice sunt îndeplinite. Nu au fost finalizate proiectele de lege și nici nu s-a

aprobat oficial vreun calendar în acest sens. Cel mai probabil, conducerea de stat s-a temut să cheme sub arme aceiași protestatari tineri care îi cereau demisia.

Este puțin probabil ca UE să întreprindă măsuri împotriva actualei conduceri de la Belgrad, având în vedere provocările majore cu care se confruntă lumea, continuarea războiului din Ucraina sau intervenția militară americano-israeliană împotriva Iranului, și efectele acestora în plan mondial. Pe acest fond, este puțin probabil un succes al vreunei noi tentative de revoluție colorată în Serbia.

Sancțiunile americane

Din toamna anului trecut, oficiul american pentru controlul proprietăților din străinătate (OFAC), din cadrul Trezoreriei SUA, a pus pe lista specială de sancțiuni compania rusă „Gazpromneft”, care, împreună cu compania mamă, „Gazprom”, și o altă filială a acesteia deține pachetul majoritar la compania Industria Petrolieră din Serbia (Naftna industrija Srbije d.o.o. Novi Sad/NIS).

Ca atare, partenerii de afaceri ai NIS au refuzat să mai facă afaceri cu aceasta, iar Oleoductul Adriatic („Jadranski naftovod”/JANAF), companie croată, a refuzat să mai transporte petrol pentru NIS, respectiv pentru Rafinăria de Petrol Pančevo (RNP), parte a NIS. Aceasta a avut ca efect oprirea activității RNP pentru circa trei luni.

Autoritățile de la Belgrad s-au pregătit din timp pentru acest scenariu și s-au aprovizionat cu carburanți și resurse pentru încălzire, astfel că populația nu a simțit absolut deloc vreo penurie (la fel a stat situația și pentru rezervele și stocul operativ ale armatei sârbe, activitățile de instrucție nefiind perturbate în niciun fel).

OFAC a acordat licențe temporare pentru funcționarea NIS (inclusiv a RNP) și pentru negocieri, astfel încât partea rusă să iasă din structura de capital a NIS.

Aceasta a fost o situație delicată pentru Belgrad, care, pe de-o parte, are o nevoie vitală ca NIS și RNP să funcționeze normal, iar pe de altă parte, să nu-și strice relațiile cu Moscova. Teama aceasta se datora faptului că una din variante era naționalizarea, respectiv preluarea ostilă a pachetului de acțiuni deținut de complexul Gazprom la NIS.

În cele din urmă, la începutul anului 2026 a devenit clar că Gazpromneft negociază cu compania ungară MOL vânzarea întregului pachet rus de la NIS, acordul de principiu (contractul-cadru obligatoriu) fiind convenit la jumătatea lunii ianuarie a.c. Astfel, MOL cumpără toate acțiunile ruse (56,15%) și discută cu o companie specializată din EAU, (Abu Dhabi

National Oil Company), vânzarea unui procent din acțiuni. Pe acest fond, statul sârb și-a manifestat disponibilitatea și a început discuțiile cu MOL pentru preluarea altui procent de acțiuni (5%), astfel încât R. Serbia să dețină peste 30% din totalul acțiunilor la NIS (ceea ce i-ar da dreptul să joace un rol decisiv în adoptarea hotărârilor).

NIS deține, între altele, atât RNP, care are capacitatea de prelucrare a 4,8 mln. t de țiței pe an și produce carburant de calitate (la nivelul „Euro 5”), cât și combinatul petrochimic „Petrohemija” din Pančevo, care este foarte important pentru că este furnizor de materie primă pentru alte industrii din Serbia. Nu în ultimul rând, NIS are circa 400 de stații de carburant în trei țări din Balcani (Serbia, România, BiH) și circa 13.000 de angajați, fiind unul din principalii contributori la Bugetul de stat al R.Serbia.

În aceste condiții, în 2026, OFAC a mai prelungit o dată licențele pentru NIS (de funcționare, respectiv pentru negocieri) până în luna martie, fiind de așteptat ca anul acesta, în martie-aprilie să fie semnat contractul definitiv între MOL și „Gazprom”, care ar urma să fie apoi aprobat de către OFAC. Pe acest fond, și-a reluat activitatea și RNP, iar JANAF a reluat transporturile de țiței pentru NIS.

Un efect probabil al tensionării relative a relațiilor dintre Belgrad și Moscova (ca urmare a temerilor părții ruse privind naționalizarea NIS, în urma presiunilor americane de ieșire totală a capitalului rus din NIS) este faptul că părțile nu au reușit să încheie un aranjament sau contract pe termen lung pentru livrarea de gaze, vechiul contract fiind prelungit succesiv pe diverse perioade scurte (de câteva luni). În tot acest timp, Moscova a dat asigurări publice Belgradului că este vorba doar de aspecte comerciale.

Dosarul Biserica Ortodoxă Sârbă

În ultimii doi ani au fost menținute atacurile la adresa unității Bisericii Ortodoxe Sârbe (Srpska pravoslavna crkva - SPC), fiindu-i contestată legitimitatea, mai ales în Muntenegru și Kosovo și Metohia. Ocazional, și în Croația.

În legătură cu Muntenegru, sunt voci care vehiculează ideea înființării unei biserici ortodoxe muntenegrene, alta decât actuala Biserică Ortodoxă Muntenegreană (CPC), care nici nu este recunoscută canonic, și nici nu are prea mulți credincioși sau lăcașe de cult (fiind, practic, un ONG, care s-a bucurat de sprijinul fostei puteri, de până în august 2020, condusă de Milo Đukanović și Partidul Democrat al Socialiștilor/DPS).

Noua biserică s-ar forma după tiparul înființării Bisericii Ortodoxe din Ucraina, prin acordarea unui tomos de autocefalie de către patriarhul ecumenic al Constantinopolului. De această dată, însă, purtătorii de demnități din noua biserică ar fi actuali înalți ierarhi ai SPC care slujesc pe teritoriul muntegrecan, cu precădere în Mitropolia de Muntenegru și Litoral (structură canonică a SPC). Câteodată este vehiculat chiar numele mitropolitului Joanikije (Mićović). Frecvent, acesta este criticat că nu ia poziție clară împotriva acestei erezii și, astfel periclitează unitatea SPC și tulbură credința enoriașilor de pe teritoriul Muntenegrului.

<https://www.novosti.rs/vesti/politika/1307641/lazni-svestenik-nikola-dzufka-grupom-albanaca-provalio-srpsku-crkvu-rakitnici-nezapamcen-nasrtaj-imovinu-spc-kosmetu>

În KiM se încearcă formarea unei „Mitropolii Ortodoxe Albaneze din Kosovo”. În opinia unora, aceasta deja s-a format și funcționează, mai ales după Paștele Ortodox din anul 2025. Ca mitropolit al noii biserici s-a autointitulat Nikolla Xhufka, cetățean albanez de etnie albaneză (născut Niko Blazhde, în Elbasan). În luna

noiembrie 2023, acesta și enoriași loiali lui au intrat cu forța în Biserica Sf. Arh. Mihail din satul Rakitnica/Podujevo (datând din secolul al XIV-lea și aparținând SPC) și vor să continue să predice în numele noii biserici.

La sfârșitul lunii iunie 2025, SPC a înaintat o plângere penală (a treia) împotriva lui N. Xhufka și subliniază că acesta este catalogat ca promovând ura și intoleranța și că nu este recunoscut drept cleric de către nicio biserică ortodoxă (un comunicat în acest sens a fost emis încă în 2022 de către Biserica Ortodoxă din R. Albania).

În aprilie 2025, N. Xhufka și ONG-ul „Mitropolia Kosovară Ortodoxă Albaneză” au inaugurat o biserică în zona „Ulpiana”/Gračanica din Priștina.

Momentan, statul kosovar recunoaște existența unei singure biserici ortodoxe în R. Kosovo, anume SPC. Totuși, N. Xhufka a fost invitat de onoare la o ceremonie de inaugurare a moscheii din satul Tateș (Struga), la 03.08.2025. Acesta ar fi fost invitat la ceremonie de către însuși Rei-ul-Ulema al Comunității Islamice din Macedonia de Nord, Hafiz Shakir Fetai.

Încercări ceva mai timide se regăsesc și în Croația, pentru (re)crearea Bisericii Ortodoxe Croate (HPC). HPC a funcționat în Statul Independent Croat (NDH), condus de Ante Pavelić, în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial. Reînființarea HPC este susținută de către ONG-ul Centrul

Ortodox Croat (Hrvatski pravoslavni centar) și partidul Mișcarea Patriotică (Domovinski pokret/DP), partidul de guvernământ.

În luna ianuarie 2025, Predrag Mišić, președintele ONG-ului menționat și deputat în parlamentul croat din partea DP, a prezentat ca termen cinci ani pentru (re)înființarea HPC. Anterior, acesta a mai afirmat: „dacă pot exista biserica ortodoxă bulgară, română, greacă, macedoneană și toate celelalte biserici ortodoxe, atunci poate exista și HPC”.

O carte pe tema HPC a apărut în Croația în mai 2024. Cartea a fost editată prin efortul arhiepiscopului Alexandru (Aleksandar Radoev Ivanov), originar din Bulgaria, unde ar fi fost preot, cântăreț la operă și primar (ajuns în Croația în 2013).

Tezele prezentate în carte sunt contestate de către SPC. HPC, în ansamblu, nu este acceptată nici de către sârbii din Croația. Pe acest fond, se vehiculează (și) acuzația că „proiectul HPC” are ca scop preluarea de lăcașuri de cult ale SPC din Croația.

Un alt reprezentant activ se autointitulează președinte al „Sfântului Sinod al Mitropoliei Croate Ortodoxe”. Acesta este Bonifacije Škulić, din zona Zadar, născut etnic croat, cu prenumele Andrija, și botezat catolic.

Autoritățile abilitate croate au respins în două rânduri (2016 și 2023) înregistrarea HPC.

Capitole noi ale unor dosare vechi

Conducerea SPC este acuzată că, la fel ca și conducerea VS, acționează împotriva interesului general și în favoarea menținerii la putere a actualului regim al lui A. Vučić.

Astfel, conducerea SPC, în frunte cu patriarhul Porfirije (Prvoslav Perić) menține contacte strânse cu Moscova, la fel ca și conducerea laică, și nu a condamnat războiul din Ucraina. Totodată, SPC nu a criticat blocadele sau protestele antiguvernamentale. Din contră, unii prelați i-au criticat dur pe protestatari.

Pe acest fond, în luna februarie 2026, mitropolitul de Žiça, Justin (Miroslav Stefanović), a fost eliberat din funcție, provizoriu, în baza unei hotărâri a Sfântului Sinod al SPC, până la o decizie definitivă pe această temă a organului suprem al

SPC, Sfântul Sobor, care se întrunește în sesiune ordinară, în principal, în luna mai a fiecărui an.

Oficial, mitropolitului i se impută o serie de abateri grave administrativ-financiare, care ar putea fi calificate și drept delictе (înființarea și înscrierea cu drept de proprietar a trei societăți comerciale, vânzarea unor apartamente și spații comerciale aparținând SPC). În locul acestuia a fost numit, simultan cu eliberarea din funcție, un administrator temporar al eparhiei, mitropolitul de Niș, Arsenije (Glavčić).

Neoficial, mitropolitului i se reproșează că ar fi susținut pe față protestele antiguvernamentale (a dat binecuvântare preotului Milić Dragović să ia cuvântul la un astfel de protest la Užice, a permis cazarea în 2025 în unele mănăstiri din eparhie pentru studenții care se deplasau la protestele de la Belgrad sau Novi Sad, în iulie 2025 a luat deschis apărarea studenților, iar în iarna aceluiași an a transmis o scrisoare deschisă opiniei publice, în care făcea apel la respectarea studenților și informarea responsabilă). De asemenea, s-a delimitat (alături de doar doi alți înalți prelați) de declarațiile mitropolitului de Kruševac, David (Miroslav Perović), care i-a catalogat pe studenți drept fasciști croați (ustași).

Conducerii militare din Serbia (atât la nivelul Ministerului Apărări, cât și la nivelul SMG), dar și conducerii forțelor și structurilor Ministerului Afacerilor Interne/MUP (poliției, forțelor speciale de poliție, jandarmeriei) și serviciului secret (BIA) i se reproșează că nu respectă legea și intervine disproporționat și agresiv împotriva protestatarilor antiguvernamentali și „blokaderilor”.

Dacă pentru forțele și structurile MUP acest lucru poate fi înțeles mai ușor de către opinia publică, nu același lucru este în cazul conducerii armatei sârbe.

Ca dovadă flagrantă în acest sens, activiștii și reprezentanții societății civile și ai analiștilor aduc incidentul din noaptea de 13/14 august 2025: adjutantul Vladimir Brkušanin, membru al Detașamentului de Poliție Militară cu Destinație Specială „Cobrele” din Belgrad, care se subordonează direct șefului SMG, aflat în misiune, a fost nevoit să tragă un foc de armă în aer, pentru a dispersa mulțimea care încerca să pătrundă cu forța într-un sediu al Partidului Progresist Sârb (SNS) din Novi Sad, unde se aflau în acel moment președintele SNS, Miloš Vučević, fost ministru al apărării și fost premier, împreună cu fiul său, Mihailo. Ulterior, la o conferință de presă, directorul Agenției de Securitate Militară din M.Ap. (VBA), gl.-lt. Đuro Jovanić, a declarat că pe timpul incidentelor de la Novi Sad au fost răniți șapte militari, din care patru grav.

Producerea incidentului a fost facilitată de faptul că noile prevederi legale conferă ministrului apărării dreptul de a dispune persoanele care pot beneficia de protecția acestui detașament. Între altele, acesta asigură și protecția apropiată a actualului președinte al țării, deși pentru aceasta există o structură specializată în MUP. Practic, toate forțele MUP care

au intervenit în decursul anului 2025 împotriva demonstranților antiguvernamentali (blokaderilor) sunt acuzate că au folosit forța excesivă.

Activiștii din societatea civilă susțin că pentru ca aceasta să se întâmple, în 2025 și 2026 au fost schimbări importante la conducerea mai multor structuri din MUP: Direcția de Poliție Judiciară (UKP, col. Marko Kričak), Unitatea Specială Antiteroristă (SAJ, col. Igor Žmirić), Unitatea pentru Paza unor Personalități și Obiective (JzO, col. Ivan Ristić) etc. Totodată, astfel de schimbări s-ar fi produs și în cazul unor structuri ale ministerului apărării (în zona de informații sau a forțelor speciale). Potrivit unor alegații, actualul comandant al Detașamentului „Cobrele”, col. Darko Đošić a fost numit în această funcție (încă în 2023) tocmai datorită loialității față de actualul președinte al țării, căruia i-a fost gardă de corp și aghiotant (pe când A. Vučić a fost ministru al apărării).

În mass-media se regăsesc și alegații, potrivit cărora cadre militare care au participat efectiv sau doar au susținut pe rețelele de socializare desfășurarea protestelor antiguvernamentale ar fi avut de suferit repercusiuni, precum intimidări sau chiar detașări, departe de domiciliu. Mai mult, unor soldați-gradați care au simpatizat cu demonstrații nu li s-ar fi prelungit contractele de angajare.

La sfârșitul lunii ianuarie a.c., poliția sârbă a descoperit și confiscat cinci tone de cannabis la ferma Florakom din satul Konjuh (Kruševac). Cazul a oferit ocazia atât puterii, să se laude, cât și opoziției, să acuze puterea de implicare în acte de corupție și crimă organizată.

Puterea a evidențiat acțiunea ca pe un succes, practic, o continuare a combaterii traficului ilegal de droguri, în cauză fiind vorba de o grupare criminală avută sub observație de către organele abilitate. La rândul său, opoziția a subliniat că este vorba despre criminali cu carnet de partid al

SNS (unul fiind chiar din sat și apropiat al ministrului apărării, Bratislav Gašić, de altfel, originar din zona Kruševac).

În sprijinul acestor alegații, activiștii aduc în atenție cazul „Jovanjica”. Ferma unde au fost descoperite drogurile (plantație de marijuana, de 12 ha) a fost vizitată de mai mulți funcționari de stat și ai SNS. Nu în ultimul rând, cazul s-a complicat foarte mult. Mai mulți polițiști implicați în caz au fost intimidați la începutul anchetei sau au fost transferați pe alte posturi, iar doi dintre aceștia au fost nevoiți să accepte protecția Unității Speciale Antiteroriste (SAJ), ca urmare a amenințărilor primite.

Cert este că, în pofida presiunilor și interesului crescut al ziariștilor și opiniei publice, dosarul nu a fost finalizat și a creat deja un al doilea rechizitoriu.

În ceea ce privește cazul de la Konjuh, acesta este investigat și de către poliția macedoneană, deoarece drogurile provin din acea țară, de la companii înregistrate pentru producția, prelucrarea și întrebuințarea canabisului în scopuri medicale.

Strategia „Serbia 2030”

Președintele sârb își vede țara ca membră a UE în 2035. Totodată, simultan cu acest proces, Serbia va continua reformele și dezvoltarea economică. Va continua creșterea atât a salariului minim, cât și a pensiilor.

În 2012, salariul mediu era 366 EUR, iar în decembrie 2025, 1.057 EUR, cu planul de a atinge în 2030 circa 1.700 EUR. Aceste cifre sunt valabile pentru media pe țară, în timp ce cifrele pentru zona Belgradului sunt considerabil mai mari.

În anul 2012 pensia medie era de 204 EUR, iar în decembrie 2025, 484 EUR. Ținta este ca în 2030 pensia medie să fie 750 EUR.

În planul dezvoltării economice și științifice și al creșterii eficienței, este de așteptat ca Serbia să facă eforturile necesare pentru implementarea proiectelor cu China privind robotica și AI, aceasta fiind o prioritate pentru Belgrad, iar în acest demers va fi nevoie de acțiuni pentru depășirea blocajelor mintale ale cetățenilor sârbi, legate de schimbare.

Un rol deosebit îl vor avea dezvoltarea centrelor de date și digitalizarea (se va pune accent pe centrul național de la Kragujevac).

Vor fi continuate investițiile pentru dezvoltarea economiei și infrastructurii de toate tipurile (inclusiv privind metroul belgrădean, dar și pentru dezvoltarea de aeroporturi mai mici, pe lângă unele centre industriale). Se vor face eforturi pentru creșterea semnificativă a producției de energie, inclusiv prin utilizarea, după 2035, a energiei nucleare.

Este de așteptat să se facă eforturi pentru dezvoltarea agriculturii, atât prin implementarea AI, cât și prin creșterea suprafețelor agricole irigate.

Pentru creșterea calității vieții, Serbia va acționa pentru îmbunătățirea sistemului său medical, cu accent pe modernizarea spitalelor, păstrarea personalului medical în țară și reducerea listelor de așteptare pentru intervențiile complicate. Totodată, va fi stimulată creșterea demografică.

Serbia va continua să promoveze neutralitatea militară. Pe acest fond, va continua investițiile în sistemul de apărare și securitate, atât în ceea ce privește modernizarea tehnică a armatei sârbe (există planuri multianuale și proiecte în acest sens), dar și în pregătirea, instruirea și creșterea nivelului de trai al personalului. Probabil, va reinstitui și serviciul militar obligatoriu. Totuși, prioritatea va fi crearea unei „armate digitale”, după model israelian. Acest concept se va implementa și în ministerul sârb de interne.

Este improbabil ca Serbia să renunțe la relațiile cu F.Rusă sau China și va face eforturi pentru a promova o politică externă „proprie”, în conformitate cu interesele sale.

Serbia nu va recunoască formal independența R. Kosovo și va face eforturi pentru îmbunătățirea situației sârbilor din KiM. Aceasta va presupune nu doar lupta în plan diplomatic și al politicii externe, dar și proiecte concrete de păstrare a sistemelor de educație și sănătate din KiM (obstrucționate constant de către toate cabinetele conduse de A. Kurti), ca și de creare de locuri de muncă sau surse de subzistență pentru etnicii sârbi din KiM.

Serbia va continua să fie interesată și să acționeze pentru protejarea intereselor cetățenilor (sau etnicilor) sârbi din statele vecine (cu precădere din Muntenegru, Croația și BiH).

Serbia va acționa pentru edificarea independenței energetice (cu efortul principal de a scăpa de dependența de transportul de țiței prin JANAF). În acest plan, se va menține politica de a avea rezerve suficiente de carburant și alte resurse energetice, atât în scopuri civile, cât și pentru sistemul de apărare și securitate. Vor continua proiectele cu o serie de state vecine (Ungaria, România, Macedonia de Nord).

Concluzii... previzibile

Este puțin probabil ca Serbia să reușească în viitorul apropiat să soluționeze dosarele menționate, cu care se confruntă. Atât din cauza complexității acestora, cât și din cauză că în cele mai multe este nevoie și de angajarea terților.

Este probabil ca și după 2027 Serbia să fie condusă de o coaliție condusă de SNS, iar aceasta înseamnă că se va implementa „Strategia Serbia 2030” (prezentată la 07.03.2026 de către președintele A.Vučić).

În toate demersurile sale, atât de politică internă, cât și de politică externă, Serbia va acționa pentru prezervarea păcii și stabilității, cu accent pe evitarea implicării în conflicte militare.

Serbia va continua să acționeze pentru integrarea cu drepturi depline în UE (inclusiv în Spațiul Schengen), fiind pregătită să accepte chiar și o integrare în două faze. Prima fază ar presupune drepturi reduse (chiar lipsa dreptului la vot) și acces limitat la resurse. Aceasta este o abordare total nouă a Belgradului. Totodată, Serbia nu va renunța la suveranitatea asupra KiM.

BIBLIOGRAFIE:

1. Balkan Insight. (f.d.). *Balkan Insight*. <https://balkaninsight.com>
2. Danas. (f.d.). *Danas online*. <https://www.danas.rs>
3. Direktno. (f.d.). *Direktno - portal pentru adevăr*. <https://www.direktno.rs>
4. Guvernul Republicii Serbia. (f.d.). *Site-ul oficial al Guvernului*. <https://www.srbija.gov.rs>
5. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Serbia. (f.d.). *Site-ul oficial al Ministerului*. <https://www.msp.gov.rs>
6. Ministerul Apărării al Republicii Serbia. (f.d.). *Site-ul oficial al Ministerului Apărării*. <https://www.mod.gov.rs>
7. Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Serbia (MUP). (f.d.). *Pagina oficială de internet*. <https://www.mup.gov.rs>
8. Nedeljnik. (f.d.). *Nedeljnik online*. <https://www.nedeljnik.rs>
9. NIN. (f.d.). *NIN - Revistă informativă săptămânală*. <https://www.nin.rs>
10. Novosti. (f.d.). *Večernje novosti online*. <https://www.novosti.rs>
11. Politika. (f.d.). *Politika online*. <https://www.politika.rs>
12. Radio Europa Liberă. (f.d.). *Europa Liberă - Serviciul pentru Balcani*. <https://www.slobodnaevropa.org>
13. Radio-Televiziunea Serbiei (RTS). (f.d.). *Portalul de internet RTS*. <https://www.rts.rs>
14. Tanjug. (f.d.). *Agenția de presă Tanjug*. <https://www.tanjug.rs>
15. Time.rs. (f.d.). *Știri din Serbia și din lume*. <https://time.rs>
16. Armata Serbiei (VS). (f.d.). *Site-ul oficial al Armatei Serbiei*. <https://www.vs.rs>
17. Vreme. (f.d.). *Săptămânalul Vreme*. <https://www.vreme.com>

IMPLICAREA MARILOR COMPANII DE TEHNOLOGIE ÎN COMPETIȚIA GEPOLITICĂ

Gl. bg. (rtr.) Dumitru CIURCI

În ultimii ani, companiile de tehnologie au câștigat o putere și o influență fără precedent pe scena globală, transformându-se tot mai mult în actori cu rol geopolitic în competiția tehnologică ce se desfășoară între marile puteri militare, economice și tehnologice.

Rolul tot mai important jucat de aceste companii pe scena globală, bazat pe evoluția noilor tehnologii, le plasează în poziții de furnizori strategici de capacități, infrastructură și servicii în tot mai multe domenii ale vieții cotidiene (economic, politic, militar, social, științific). Se poate afirma că marile companii de tehnologie nu doar că rivalizează cu statele în termeni de resurse financiare, ci au început să exercite funcții ce aparțineau în mod tradițional suveranității naționale, devenind actori geopolitici de sine stătători.

Sunt tot mai multe situațiile în care guvernele depind direct de infrastructura privată pentru securitatea națională și servicii esențiale, ajungându-se la o situație de dependență strategică a statelor față de aceste companii. Ca exemple pot fi oferite rețelele de sateliți (precum Starlink) și infrastructura cloud, ce au devenit vitale în conflictele militare recente, oferind companiilor ce asigură aceste capacități puterea de a influența rezultate militare.

Pe măsură ce apar pe piață instrumente noi de inteligență artificială (IA), firmele tehnologice controlează seturi de date cu volume din ce în ce mai mari despre segmente considerabile din populația mondială – ce gândesc, ce simt, cum folosesc internetul, ce opinii au despre diverse fenomene ce se manifestă pe scena globală. Opiniile referitoare la modul în care companiile de social media pot influența alegerile printr-o simplă modificare a unui algoritm, sunt tot mai prezente în percepția publică.

Domenii de implicare a companiilor tehnologice în geopolitică

Ian Bremmer¹⁷ argumentează că tehnologia a creat o „lume tehnopolară”, în care marile companii tehnologice (Big Tech) au devenit actori suverani care exercită o putere geopolitică comparabilă cu cea a statelor naționale. Spre deosebire de corporațiile din trecut, acești giganți nu influențează doar economia, ci modelează spațiul digital în care trăiesc cetățenii, controlând informația, identitatea și securitatea.

Companiile „Big Tech” cunoscute și sub numele de giganți tehnologici sau titani tehnologici sunt cele mai mari și mai influente companii de tehnologie din lume. Termenul „Big Tech” este adesea folosit pentru a se referi la cele mai mari șase companii de tehnologie din Statele Unite: Alphabet (Google), Amazon, Apple, Meta (Facebook), Microsoft și Nvidia. Pe lângă aceste șase companii, mai sunt și altele care sunt uneori incluse în Big Tech; Adobe, AMD, Analog Devices, Anthropic, Broadcom, Cisco, Dell, Hewlett Packard Enterprise, IBM, Intel, Microchip, Micron, Netflix, OpenAI, Oracle, Qualcomm, Salesforce, SpaceX(xAI/X), Tesla, Texas Instruments și Uber. Aceste companii domină peisajul digital prin produse vaste, inovație, utilizarea masivă a datelor, învățarea automată și expansiunea recentă în servicii financiare.

În „lumea tehnopolară” descrisă de Ian Bremmer, companiile tech sunt „suverani digitali” care stabilesc regulile de comunicare, cenzură și acces la informație pentru milioane de oameni, operând dincolo de granițele geografice tradiționale. Companii precum Amazon, Apple, Google și Meta controlează algoritmi care determină ce este adevărat și ce este fals, exercitând o formă de suveranitate asupra spațiului digital ce depășește controlul guvernelor.

De asemenea, tehnologia nu mai este doar un actor economic, ci s-a transformat în actor geopolitic, devenind fundament al puterii globale. Companiile „tech” decid direct cursul conflictelor (prin furnizarea de servicii satelitare sau apărare cibernetică, de exemplu) și stabilitatea democrațiilor. Companiile de tehnologie au devenit chiar active strategice în competiția marilor puteri. De la investițiile în inteligență artificială la rețelele de sateliți, politica tehnologică este acum politică externă, iar tehnologia a devenit scena principală de manifestare a conflictului economic dintre SUA și China. În timp ce SUA domină inovația în

¹⁷ Ian Arthur Bremmer este un analist politic american și autor care se concentrează pe risc politic global. Este fondatorul și președintele Eurasia Group, o firmă de cercetare și consultanță în risc politic având birou principal în New York. De asemenea, este fondator al firmei media digitale GZERO Media.

software și IA, China câștigă teren în infrastructura hardware și energia curată (baterii, panouri solare, reactoare nucleare de nouă generație).

Nu se poate afirma ferm că marile companii de tehnologie conduc politica externă a unor state în mod direct – deși există posibile exemple în acest sens, dar trebuie să recunoaștem că platformele digitale modelează acum puterea economică, dezbateră publică și pot influența percepția opiniei publice asupra unor fenomene globale.

Un exemplu de tehnologie care joacă un rol direct în politica externă este implicarea lui Elon Musk și Starlink în Ucraina. Musk a refuzat cererea Ucrainei de a activa Starlink deasupra Crimeei pentru a preveni un atac asupra flotei rusești de la Marea Neagră, spunând că SpaceX ar fi „complice în mod explicit la un act de război major”. Ulterior, el a ordonat dezactivarea acoperirii Starlink în timpul contraofensivei Ucrainei de la Herson din toamna anului 2022, ceea ce a cauzat pierderea conectivității unităților din prima linie și a perturbat operațiunea.

Puterea de a pune presiune pe guvernele unor state rezultă și din capacitățile financiare masive de care companiile tehnologice beneficiază. Marile platforme digitale – așa-numitele companii Big Tech, care sunt comparate cu omologii lor chinezi precum Alibaba, JD sau Tencent – domină economia mondială. Capitalizarea lor de piață a depășit PIB-ul unor economii mari precum Germania sau Japonia. Acestea controlează o cotă semnificativă din cercetarea și dezvoltarea (R&D) la nivel global și brevetele legate de tehnologii de frontieră, cum ar fi inteligența artificială.

Numai în 2026, investițiile marilor companii tech în IA sunt estimate să atingă 650 de miliarde de dolari, o sumă care depășește bugetele de dezvoltare ale multor state dezvoltate economic.

Liderii acestor companii tech au început să pună în aplicare așa-numita „diplomație corporativă” și interacționează cu șefii de stat de la egal la egal. Spre exemplu, relația dintre stat și tehnologie a evoluat în SUA spre o fuziune strategică, în care interesele companiilor pot fi susținute de politica guvernamentală. Această realitate a fost pe deplin vizibilă la începutul anului trecut în SUA, atunci când evenimentul de inaugurare a celui de-al doilea mandat al președintelui Trump i-a plasat în prim-plan pe șefii unora dintre cele mai mari companii de tehnologie din lume. Jeff Bezos, Elon Musk, Mark Zuckerberg, Sundar Pichai, Tim Cook și șeful TikTok, Shou Zi Chew, făceau parte, în mod vizibil, din arhitectura geopolitică de la acel moment și fără mari schimbări această interdependență continuă să se adâncească. Mesajul transmis pentru a fi perceput de opinia publică globală era inconfundabil: tehnologia a pătruns în centrul puterii statului american.

Cu alte cuvinte, înalta tehnologie a devenit „ucenicul vrăjitor” al geopoliticii.

Creșterea rolului geopolitic al tehnologiei face parte dintr-o schimbare mult mai amplă în contextul sfârșitului perioadei de relativă stabilitate globală de după Războiul Rece și al revenirii competiției dintre marile puteri.

În lumea de astăzi, geopolitica și economia bazată pe dezvoltare tehnologică nu mai sunt separate. Guvernele marilor puteri văd acum tehnologia ca pe o infrastructură strategică, nu doar ca pe un actor economic ce influențează pozitiv jocul pieței și de aceea intervin mai agresiv în competiție. Controalele exporturilor de cipuri avansate, restricțiile privind investițiile străine, sancțiunile, tarifele și politica industrială sunt folosite pentru a influența dezvoltarea tehnologică.

La baza procesului de creștere a influenței geopolitice exercitate de marile companii tehnologice se află controlul cunoștințelor, al infrastructurii (centre de date, cabluri submarine) și, mai presus de toate, al tehnologiilor cu dublă utilizare – cloud-ul, inteligența artificială și noile sisteme de navigație și comunicații prin satelit – esențiale atât în sfera civilă, cât și în cea militară. Deloc surprinzător, companiile Big Tech sunt acum actori cheie în conflictul dintre cele două puteri industriale – China și Statele Unite – care concurează pentru hegemonia globală.

Organizațiile militare și de informații nu se pot lipsi de Big Tech. Acestea din urmă sunt instrumente de control (printre care sistemele cloud sau algoritmi de inteligență artificială care vizează recunoașterea imaginilor și sunetelor, predicția comportamentului și planificarea militară) esențiale pentru supravegherea adversarilor (și a „aliaților”) și, dacă este necesar, pentru anticiparea mișcărilor acestora pe câmpul de luptă. Aceste corporații joacă un rol esențial în ecosistemele de inovare legate de domeniul militar, contribuind la mobilizarea eforturilor de cercetare și dezvoltare ale startup-urilor și facilitează transferul către sfera militară a tehnologiilor concepute pentru domeniul civil. Nu mai puțin relevante, platformele media conduse de Big Tech – de exemplu, platforma de social media X, deținută de Elon Musk – contribuie la construirea consensului politic și la influențarea opiniei publice în statele țintă.

Sectorul militar este un domeniu în care granițele dintre stat și corporații pot deveni semnificativ estompate. Odată cu digitalizarea economiei mondiale, această suprapunere devine și mai puternică. Controlul rețelelor digitale și al „punctelor obligate de trecere/nodurilor de comunicații” prin care informațiile circulă de la un continent la altul generează interdependențe între guverne și companii pentru controlul acestor rețele,

oferind un avantaj substanțial atât față de inamici, cât și față de aliați. Nu mai puțin relevant, războaiele contemporane devin din ce în ce mai „digitale”. Dronele cu IA, vândute cu mai puțin de 100.000 de dolari americani, pot distruge cu ușurință aeronave sau tancuri care sunt de 100 de ori mai scumpe. Sistemele avansate de comunicații prin cloud și prin satelit sunt esențiale pentru colectarea de informații și pentru prevenirea sau executarea atacurilor (fizice și cibernetice). Chiar și performanța armelor tradiționale (aeronave, tancuri, sisteme antiaeriene) depinde în mare măsură de componentele lor digitale.

Prin supravegherea centrelor de date, a serviciilor cloud, a cablurilor submarine, a sistemelor de inteligență artificială concepute pentru a preveni atacurile cibernetice și a infrastructurilor critice care asigură conectivitatea în zonele de conflict, companiile „Big Tech” au devenit ochii și urechile guvernelor atât din propria țară, cât și din străinătate. Acest lucru le permite să acceseze informații sensibile și să dezvolte competențe specifice care le pot consolida și mai mult poziția față de guvernele naționale. Mai mult, posibilitatea de a experimenta noi tehnologii în contexte extreme și slab reglementate, cum ar fi zonele de război, oferă acestor corporații o oportunitate unică de a perfecționa și rafina noi aplicații. În acest sens, este interesant de observat că multe companii producătoare de tehnologii IA își subliniază rolul de contractori militari.

La fel de important poate fi și sprijinul guvernamental pentru companii, mai ales atunci când strategiile de internaționalizare a Big Tech sunt împiedicate de guverne și reglementări ostile. Cu cât relația dintre stat și Big Tech este mai intensă, cu atât este mai puțin probabil ca primul să impună restricții – de exemplu, impozite mai mari, măsuri antitrust mai stricte sau reglementări obligatorii care vizează limitarea accesului platformelor la informații private – care ar pune serios sub semnul întrebării puterea economică a platformelor. Este din ce în ce mai vizibilă contribuția Big Tech la erodarea democrației, la apariția statului totalitar care controlează populația, sub toate formele de manifestare a libertății omului. Noua democrație rezultată din fuziunea profundă dintre putere și tehnologie înseamnă control, analiză, evaluare, aprobare și sancțiune. Este ceea ce Yuval Noah Harari definea ca fiind apariția unei noi specii umane – Homo Deus – în care Homo Sapiens va fi întreținut până la dispariția sa naturală¹⁸.

¹⁸ Yuval Noah Harari, 21 de întrebări pentru secolul 21, Editura Polirom, 2018

Concluzii

Companiile de tehnologie cu acoperire globală fac acum parte din peisajul geopolitic; guvernele marilor puteri economice și militare globale le țin aproape și le folosesc ca instrumente de putere. Atât pentru aceste companii, cât și pentru factorii de decizie politică această orientare nu mai este o tendință de viitor, ci este situația concretă în care ne aflăm în anul 2026.

Marile corporații tehnologice, ce dețin capitalizări de piață de trilioane de dolari, nu mai sunt doar furnizori de servicii digitale; ele dețin acum o putere economică imensă, influențează infrastructura globală și au un impact semnificativ asupra dinamicii politice și sociale.

Companiile tehnologice nu doar că se vor implica, ci sunt deja integrate profund în mecanismele politice globale, funcționând ca actori politici activi. Implicarea lor a depășit stadiul de lobby, ajungându-se la o fuziune strategică între interesele corporative și cele ale guvernelor marilor puteri.

Tehnologia constituie o infrastructură suverană care afectează în mod direct capacitatea unui stat de a-și îndeplini funcțiile de bază, inclusiv asigurarea securității, guvernanta economică, administrația publică și reglementarea juridică. Statele care se bazează în mare măsură pe platforme digitale străine, infrastructuri cloud sau sisteme de IA controlate extern se pot confrunta cu vulnerabilități structurale care subminează autonomia strategică, chiar dacă aparent suveranitatea formală rămâne intactă.

Această realitate ridică întrebări fundamentale despre suveranitatea în era digitală. Controlul asupra fluxurilor de date, infrastructurii de calcul și arhitecturilor algoritmice a devenit la fel de important ca și controlul asupra frontierelor și spațiului aerian.

În acest mediu în continuă evoluție, competiția geopolitică este din ce în ce mai structurată în jurul controlului asupra datelor, capacității de calcul, standardelor tehnologice și ecosistemelor de inovare, mai degrabă, decât în jurul expansiunii teritoriale sau al proiecției convenționale a forțelor. Rivalitatea strategică dintre Statele Unite și China în ceea ce privește semiconductorii, infrastructura cloud și guvernanta inteligenței artificiale ilustrează modul în care infrastructurile tehnologice au devenit arene centrale ale competiției pentru putere.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bennett, B. (2025, 12 februarie). *Tech-state entanglement 2025: Where does the company end and the country begin?* Bill Bennett. <https://billbennett.co.nz/tech-state-entanglement-2025/>
2. Gunnarsson, B., & Lindgren, A. (2025). Big Tech and the U.S. digital military-industrial complex. *Intereconomics*, 60(2).
<https://www.intereconomics.eu/contents/year/2025/number/2/article/big-tech-and-the-us-digital-military-industrial-complex.html>
3. Kushnir, I. (2023). *The digital state: Sovereignty and power in the age of Big Tech* (SSRN Scholarly Paper No. 4539475). Social Science Research Network.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4539475
4. McNeil, J. (2024, 15 martie). *The rise of Silicon States: How Big Tech's power rivals nation-states*. Catalyst McGill. <https://catalystmcgill.com/the-rise-of-silicon-states-how-big-techs-power-rivals-nation-states/>
5. Suraj, P. (2024). *Digital sovereigns: Big Tech and nation-state influence*. ResearchGate.
https://www.researchgate.net/publication/394100991_Digital_Sovereigns_Big_Tech_and_Nation-State_Influence
6. Trends Research & Advisory. (2026, 10 ianuarie). *The role of advanced technology in reconfiguring the post-2026 geopolitical order*. Trends Research.
<https://trendsresearch.org/insight/the-role-of-advanced-technology-reconfiguring-the-post-2026-geopolitical-order/>

OPINII

RĂZBOIUL DIN UCRAINA – DECLANȘATOR AL UNEI NOI REVOLUȚII ÎN AFACERI MILITARE, PE FONDUL PROLIFERĂRII INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

Gl. mr. (rtr.) dr. Adrian-Leonard BANTAȘ

„Războaiele viitorului vor fi purtate de tehnicieni în informatică, de avocați și de specialiști la un nivel foarte înalt și asta poate însemna că războiul va fi din ce în ce mai abstract, mai greu de gândit și mai greu de controlat”

Michael Grant Ignatieff¹⁹

După cum am afirmat, de altfel, în numeroase articole de opinie și studii anterioare, și după cum distinsul cititor cunoaște, oricum, din experiență proprie, căderea comunismului și destrămarea URSS au generat, la nivel mondial (dar în special pe continentul european) percepția diminuării semnificative sau chiar dispariției integrale a paradigmei²⁰ desfășurării concurenței dintre state inclusiv prin utilizarea instrumentului militar²¹. Dacă anterior, timp de milenii, folosirea forței armate apărea drept cel puțin acceptabilă, planificatorii din cadrul fiecărui stat căutau să-și pregătească instituțiile, populațiile și economiile pentru eventualitatea unei astfel de confruntări. Încheierea Războiului Rece și perioada de hegemonie americană care i-a urmat au părut să împingă confruntarea armată clasică²² înspre periferia sistemului relațiilor internaționale. În acest context, mulți dintre teoreticienii afacerilor internaționale, dar și dintre decidenții politici

¹⁹ Om politic, cadru didactic, cercetător și analist politic și militar de origine canadiană.

²⁰ Despre care putem considera că a dominat istoria omenirii cel puțin de la începuturile consemnării acesteia.

²¹ Paradigmă privilegiată, de altfel, de teoreticienii aparținând școlii realiste de gândire, cum ar fi Hans Morgenthau.

²² Purtată între state relativ dezvoltate, cu economii industrializate, structuri instituționale funcționale, populații relativ ridicate și forțe armate relativ numeroase, înzestrate la standarde adecvate perioadei de referință și beneficiind de cadre cu un nivel de pregătire considerat adecvat exigențelor contemporane.

au prioritizat pregătirea pentru confruntările de tip asimetric, purtate împotriva unor inamici difuzi, non-statali, animați de motivații religioase ori politice, confruntări în care tehnologia militară joacă un rol important, dar nu neapărat principal. Acest lucru nu a fost de natură să impulsioneze cercetarea în domeniul tehnologiilor militare în măsura în care o fac necesitățile unui război clasic, cunoscut fiind faptul că o confruntare militară directă (cum a fost al Doilea Război Mondial) ori una cu grad ridicat de escaladare (cum a fost Războiul Rece) conduc la o accelerare importantă a inovației în materie de echipamente și armamente. Or, începând din 2022, confruntarea militară – cu tot impulsul pe care aceasta îl produce pentru alocarea de resurse către cercetare și dezvoltare, pentru identificarea de tehnologii care să confere un avantaj împotriva posibilului oponent – a revenit în prim-planul relațiilor internaționale.

Această conjuncție ar putea crea premisele necesare apariției unei noi revoluții în domeniul militar care, prin efectele sale, să producă o schimbare în modul în care concepem, purtăm sau percepem acțiunile de luptă.

Conceptul de Revoluție în Domeniul Militar

Desigur, conceptul de Revoluție în relațiile militare (RDM) a fost abordat de o pluralitate de autori, însă în rândurile ce urmează vom privilegia abordările lui Mark Galeotti și Lawrence Freedman. Conform acestuia din urmă, RDM constituie o „*ruptură fundamentală în modul de purtare a războiului*”, în general determinată de adoptarea unei tehnologii sau a unui set de tehnologii care schimbă radical modul în care sunt concepute și desfășurate acțiunile de luptă.

Ambii autori identifică, de-a lungul istoriei, o serie de revoluții în domeniul militar. Pentru Mark Galeotti, exemple de RDM sunt reprezentate de introducerea prafului de pușcă care a determinat schimbarea echilibrului între infanterie și cavalerie²³, Revoluția Franceză și continuarea ei napoleoniană au adus conceptul de mobilizare în masă și au revoluționat structura organizatorică și de comandă a armatelor, inovațiile introduse atunci stând la baza organizării contemporane a forțelor armate, industrializarea războiului care a urmat Revoluției industriale și care a adus după sine inventarea armelor cu repetiție, apoi a celor automate și a logisticii bazată pe infrastructura feroviară, iar mai recent schimbările survenite după Războiul din Golf din 1991, privind introducerea

²³ Ne putem gândi, însă, și la domesticirea calului ori la inventarea carului de luptă, în Antichitatea timpurie, ca la exemple re Revoluții în Afacerile Militare.

automatizării și cibernetizării câmpului de luptă și a războiului centrat în rețea, etc.

Exemplele lui Lawrence Freedman sunt relativ asemănătoare, cu unele inovații, însă. Acesta aduce în discuție momente precum Revoluția militară a secolului al XVII-lea constând în apariția armatelor permanente, a disciplinei militare și a însăși statului modern centralizat, cu structura sa administrativă care a făcut posibilă colectarea de taxe și impozite necesare susținerii armatelor numeroase. Revoluția Franceză și continuarea sa napoleoniană (cu inovațiile menționate și de Galeotti), Revoluția Industrială la care Freedman adaugă apariția artileriei grele, descoperirea armamentului nuclear care a adus după sine schimbări decisive ale strategiei și așa-numita revoluție informațională din anii 1990 cu digitalizarea acțiunilor de luptă, dezvoltarea armamentului de precizie și războiul centrat pe rețea).

Așadar, observăm că revoluțiile în domeniul militar petrecute în exemplele menționate au fost generate de conjuncția dintre evoluțiile tehnologice și existența unor conflicte armate care au impulsionat identificarea de soluții pentru utilizarea în acțiunile militare a tehnologiilor nou descoperite. Desigur, această relație nu este nici constantă, nici unidirecțională. Doar cele mai revoluționare tehnologii generează veritabile revoluții în domeniul militar și este posibil ca aceste evoluții tehnologice, să se suprapună ciclurilor Kondratieff, la care ne vom referi în continuare.

Astfel, în literatura privind transformările tehnologice, ciclurile Kondratieff sunt privite atât din perspectiva științelor economice (aspecte la care, însă, nu ne vom referi), cât și ca alternanțe între perioade lungi caracterizate de un ritm moderat al inovației, întrerupte de „vârfuri” în care ritmul descoperirilor științifice și a implementării acestora în diverse tehnologii se accelerează exponențial. Evident, fiecare astfel de vârf poate fi asociat cu o familie de tehnologii ce reconfigurează nu doar economia, ci și modul de purtare a războiului. Privite din această perspectivă, valurile Kondratieff oferă un cadru util pentru înțelegerea modului în care schimbările tehnologice majore – de la mecanizare și electrificare până la digitalizare și inteligență artificială – generează salturi calitative în capacitățile militare, respectiv RDM la care ne-am referit. Fiecare „val” sau „vârf” de inovație tehnologică creează premisele unei potențiale revoluții în domeniul militar, deoarece introduce noi mijloace de sporire a capacităților, mobilității, comunicațiilor, comenzii, controlului sau letalității, care obligă armatele statelor dezvoltate să își adapteze doctrinele militare și capacitățile, altfel riscând să fie depășite de către competitori. În concluzie, ciclurile Kondratieff pot fi privite ca o matrice de interpretare a RDM, în care inovațiile tehnologice nu produc automat o revoluție militară, dar

crează „ferestre de oportunitate” pentru transformări doctrinare și organizaționale profunde.

Galeotti subliniază caracterul incremental și adaptiv al schimbării militare, sugerând că tehnologia nu produce revoluții instantanee, ci deschide „ferestre de oportunitate” pentru transformări graduale, ceea ce corespunde fazelor de tranziție din ciclurile Kondratieff. Freedman, mai sceptic, arată că doar anumite valuri tehnologice – cele care reconfigurează simultan producția, comunicațiile și organizarea socială – pot genera schimbări militare cu adevărat structurale. În acest sens, ambii autori converg spre ideea că RDM nu este un eveniment singular, ci o manifestare militară a unor valuri lungi de inovație care traversează întreaga societate.

Războiul din Ucraina – catalizator al unei noi RDM, centrată pe integrarea inteligenței artificiale (IA) în tehnica și acțiunile de luptă

Războaiele, dar și perioadele caracterizate de probabilitatea unei confruntări militare de amploare (cum a fost Războiul Rece), tind să accelereze adoptarea și maturizarea tehnologiilor emergente, mai ales atunci când acestea coincid cu vârfurile unui ciclu Kondratieff, perioade caracterizate prin densitatea ridicată a inovației și transformări structurale în economie și industrie. În astfel de momente, presiunea operațională generată de conflict – nevoia de avantaj tactic, adaptare rapidă și supraviețuire pe câmpul de luptă – funcționează ca un catalizator care comprimă ciclurile de dezvoltare tehnologică și reduce barierele birocratice din interiorul instituțiilor militare. Rezultatul este o accelerare simultană a inovării și implementării, în care tehnologiile aflate anterior în stadiu experimental (drona autonomă, sistemele C4ISR integrate, munițiile inteligente, inteligența artificială aplicată) sunt testate, adaptate și operaționalizate într-un ritm imposibil de egalat în timp de pace. Astfel, suprapunerea dintre conflict și vârfurile unui val Kondratieff produce un mediu în care transformările militare devin mai rapide, mai profunde și mai vizibile, generând condițiile pentru apariția unor noi paradigme operaționale ce pot fi ulterior conceptualizate ca RDM.

O asemenea tendință poate fi identificată și în cazul conflictului din Ucraina, însă, în opinia noastră, nu neapărat în sensul în care ne-am fi putut aștepta la începutul războiului. Aceasta deoarece, în etapele sale inițiale, conflictul din Ucraina părea să se constituie într-un veritabil „război al dronelor”, însă al dronelor coordonate de operatori umani. Stau mărturie, în acest sens, utilizările diferitelor tipuri de drone de către ambele părți –

drona de atac Bayraktar TB-2 (de fabricație turcească), drone FPV²⁴, de unică folosință (constând practic dintr-un proiectil antitanc atașat de o dronă de dimensiuni reduse) utilizate de către partea ucraineană sau drone-kamikaze de mari dimensiuni HESA Shahed-136 (Gheran, în versiunea rusească) de fabricație iraniană, utilizate de către partea rusă. Adevărata provocare, survenită aproximativ în a doua jumătate a conflictului constă în conjuncția dintre tehnologiile care permit fabricarea unor drone din ce în ce mai mici și mai eficiente, în număr cât mai mare, și inteligență artificială, care permite coordonarea dronelor (formarea de așa-numite „roiuri de drone”) fără intervenția factorului uman sau cu o prezență mult mai redusă a acestuia.

În acest sens, literatura domeniului precizează că „integrarea sistemelor autonome se extinde în cele trei dimensiuni ale acțiunilor militare – în aer, pe uscat și pe mare. Vehiculele aeriene fără pilot (UAV), odată utilizate în principal pentru recunoaștere, sunt acum echipate cu inteligență artificială pentru navigație autonomă, recunoașterea țintelor și chiar angajarea în luptă. Având la bază evoluția IA, capacitățile senzorilor și conectivitatea pe scară largă, aceste sisteme pot îndeplini în prezent o gamă mai largă de funcții, cum ar fi recunoașterea, supravegherea, sprijinul logistic și alte sarcini cu un aport uman minim.

Din ceea ce remarcă literatura de specialitate ca urmare a monitorizării evoluției conflictului din Ucraina, caracteristicile principale asociate cu fenomenul proliferării utilizării dronelor dotate cu softuri care integrează IA apar ca fiind: conectivitatea, autonomia, adaptabilitatea și suportabilitatea: „conectivitatea permite schimbul de date în timp real și coordonarea operațională; autonomia permite mașinilor să efectueze misiuni în mod independent; adaptabilitatea asigură capacitatea de reacție la medii operaționale în continuă evoluție; iar suportabilitatea asigură faptul că aceste sisteme pot fi întreținute, actualizate și menținute operaționale pe perioade îndelungate”.

Utilizarea Inteligenței Artificiale în culegerea de informații și în acțiunile ofensive

Un exemplu elocvent al acestor evoluții tehnologice poate fi considerat cel oferit de o demonstrație recentă a unui sistem de coordonare a grupurilor de drone, denumit Cohesion și conceput de către compania Thales. Aplicabil pentru moment în special dronelor de supraveghere de

²⁴ First-person view – drone coordonate de către un operator prin intermediul unei camere de luat vederi și a unui emițător-receptor.

dimensiuni reduse, acest sistem se află, conform reprezentanților companiei, în plină dezvoltare, ceea ce creează premisele utilizării sale viitoare pentru coordonarea de roiuri de drone de atac de mari dimensiuni. „În esență, cele șase drone folosite în demonstrația de la Bretigny des Orges (...) pot fi coordonate de un singur operator, care fie poate folosi un laptop pe care introduce diverse comenzi, fie poate utiliza doar o tabletă și propria voce pentru a transmite comenzi dronelor. (...) Sistemul receptează vocea operatorului și ulterior, o transformă în coduri care transmit comanda către dronele utilizate”.

Ne putem imagina utilizarea unui astfel de sistem pe câmpul de luptă al viitorului (dar un viitor nici pe departe prea îndepărtat) pentru culegerea de informații și crearea unor reprezentări virtuale, în format 2D sau chiar 3D, ale câmpului de luptă, pentru saturarea sistemelor antiaeriene ale inamicului prin atacarea coordonată, dintr-o multitudine de unghiuri a acestora pentru sprijinirea trupelor terestre prin identificarea punctelor de rezistență ale inamicului și distrugerea lor în funcție de importanța în sistemul defensiv al acestuia (calculată de către inteligența artificială pe baza informațiilor culese), identificarea și exploatarea punctelor vulnerabile, etc. În mod similar, ne putem imagina utilizarea roiurilor de drone (inclusiv roiuri mixte, formate din drone de supraveghere și drone de atac) în acțiunile de apărare, în care dronele pot primi comanda de a identifica cele mai puternice capacități ofensive ale inamicului și de a le distruge în ordinea importanței, de a calcula pozițiile artileriei inamice și de a elimina piesele acestuia fără participare umană sau cu un una minimă. Desigur, aceste acțiuni de luptă sunt deja efectuate de către agenți umani, însă capacitatea dronelor coordonate de IA de a identifica și elimina ținte este mult mai ridicată, utilizarea lor crescând exponențial viteza de reacție, reducând numărul de combatanți umani necesari într-o acțiune de luptă și, poate cel mai important, permițând combatanților umani să opereze din poziții mult mai bine protejate, aflate mai în spatele frontului, ceea ce ar putea reduce semnificativ pierderile suferite de către forțele proprii. Corelativ, însă, implementarea unor asemenea tehnologii necesită o pregătire superioară a operatorilor umani. Cu alte cuvinte, un război bazat pe drone dotate cu inteligență artificială ar fi un război purtat în mai mare măsură decât în prezent de profesioniști cu ani de pregătire, aflați în poziții cât mai bine protejate și situate cât mai departe posibil de linia frontului.

Desigur, acestea sunt doar câteva dintre posibilitățile pe care le putem anticipa pentru utilizarea sistemului Cohesion, însă evoluția continuă în care se află acesta și eventualele sisteme similare pot da naștere în viitor și altor posibilități. Considerăm relevant, în acest sens, faptul că aspectele

prezentate constituie „cea de-a treia etapă a dezvoltării acestui sistem (...), după ce, în prima fază, dronele aveau o traiectorie prestabilită, iar în cea de-a doua «autonomia» era coordonată de către operator în cea mai mare parte a misiunii. Acum, dronele au capacitatea de a «analiza mediul» singure”, ceea ce ne face să credem că dezvoltarea unei capacități proprii de selecție a țintelor pe baza unor criterii generale introduse de un operator uman este doar o chestiune de timp.

Din altă perspectivă, dronele pot acționa nu doar autonom, ci și ca mijloace de susținere pentru echipajele altor elemente de tehnică militară, precum tancurile, vehiculele de luptă ale infanteriei sau chiar avioanele. Spre exemplu, armata americană a testat dotarea tancului principal de luptă Abrams cu drone Switchblade cu muniție cu dispersie, însă adevărata inovație poate consta în dotarea tancurilor viitorului cu sisteme de drone de supraveghere și de atac coordonate care să confere echipajelor o imagine mai completă și mai extinsă a câmpului de luptă, care servește atât la anticiparea eventualelor amenințări, cât și la dobândirea capacității de observare și lovire dincolo de linia orizontului. În acest mod, clasicul tanc din prezent devine un veritabil hub de capacități de supraveghere și atac cu o capacitate de lovire mult superioară celei din prezent.

Într-o manieră similară, noile avioane de generația a 6-a, aflate în prezent în dezvoltare, ar putea fi dotate cu „o varietate de drone cu misiuni multiple, care au fost denumite Collaborative Combat Aircraft (CCA), care ar putea acționa ca însoțitori loiali pentru avioanele de luptă NGAD (Next-Generation Air Dominance) cu echipaj uman. Acestea ar putea, de asemenea, să testeze apărarea aeriană inamică, să acopere zonele cu risc ridicat cu supraveghere avansată și să efectueze misiuni de atac. Echipajul aeronavei ar continua să asigure comanda și controlul (C&C)”, operatorii constituind astfel un veritabil punct de comandă pentru un întreg ansamblu de sisteme de luptă care se coordonează în vederea îndeplinirii unui spectru complet de acțiuni de luptă. Astfel se va obține același efect de augmentare a capacităților ofensive și de îmbunătățire semnificativă a celor defensive, ceea ce se traduce într-o protecție mai bună a operatorilor umani.

Utilizarea IA pentru îmbunătățirea capacităților defensive

AI servește nu doar la creșterea performanțelor ofensive ale dronelor, ci și la îmbunătățirea capacității de apărare împotriva lor. Spre exemplu, compania germană Quantum Systems furnizează Ucrainei drone dotate cu sisteme de ascultare care pot analiza sunetele produse de dronele sau rachetele inamice și determina, cu ajutorul IA traiectoria acestora, facilitând astfel interceptarea de către alte drone, special destinate. În această idee, ne

putem imagina cu ușurință rolul IA în crearea unei proiecții complete a amenințărilor aeriene la adresa teritoriului și trupelor proprii, prioritizării țintelor destinate interceptării în funcție de traiectoria acestora și importanța obiectivelor spre care se îndreaptă și dirijarea precisă a interceptoarelor, capacitate pe care sistemul israelian Iron Dome o utilizează deja.

Însă, în ceea ce privește combaterea dronelor, rolul IA ar fi exponențial mai important decât în cazul rachetelor, tocmai pentru că succesul dronelor se bazează în special pe capacitatea acestora de a copleși, prin numărul lor, sistemele antiaeriene și pe costul lor redus de fabricație. Or, sistemele antiaeriene destinate exclusiv combaterii dronelor, care pot folosi tot drone de mici dimensiuni pentru a intercepta dronele de dimensiuni mari ale inamicului. Acestea, datorită dimensiunilor reduse sunt mai dificil de copleșit dacă utilizează drone de supraveghere, drone interceptoare și softuri de comandă și control dotate cu IA. Abilitatea lor de a efectua un număr uriaș de operații într-o durată mică de timp este mult superioară sistemelor care nu beneficiază de aportul unui asemenea algoritm. Mai mult, capacitatea de învățare a algoritmilor de IA conduce la o îmbunătățire continuă a capacității de interceptare, pe măsură ce sistemul „învață” din acțiunile anterioare. Practic, pe măsură ce se confruntă cu atacuri din partea inamicului, sistemul învață să le combată mai eficient, devenind tot mai bun pe măsură ce este utilizat.

Concluzii. IA va fi determinantă pentru configurarea câmpului de luptă al viitorului

În ansamblu, evoluțiile recente confirmă faptul că IA nu reprezintă doar o nouă tehnologie militară, ci fundamentul unei transformări sistemice care reconfigurează modul în care sunt concepute, conduse și integrate operațiile militare. Capacitatea IA de a procesa volume mari de date, de a genera o imagine în timp real a câmpului de luptă și de a coordona platforme autonome în medii contestate indică trecerea de la un model centrat pe platforme individuale la unul bazat pe rețele inteligente și sisteme distribuite. Această schimbare amplifică viteza deciziei, extinde raza de acțiune și reduce vulnerabilitatea forțelor, creând premisele unei RDM în care avantajul nu mai derivă doar din superioritatea tehnologică, ci din capacitatea de integrare, adaptare și orchestrare a sistemelor autonome.

Totuși, această transformare deschide și un set de provocări strategice și etice care nu pot fi ignorate. Dependența tot mai mare de algoritmi, infrastructuri digitale și sisteme autonome introduce noi vulnerabilități, de la atacuri cibernetice și manipularea datelor până la riscul erorilor algoritmice în contexte operaționale cu consecințe letale, în cazul în care

algoritmii identifică în mod eronat combatanți amici sau non-combatanți drept ținte legitime. În plus, ritmul accelerat al inovării poate crea asimetrii destabilizatoare între actorii statali și non-statali, amplificând incertitudinea strategică și complicând mecanismele tradiționale de descurajare. În acest sens, IA devine atât catalizatorul, cât și sursa unor tensiuni emergente, iar succesul unei noi paradigme operaționale va depinde de măsura în care actorii militari reușesc să gestioneze simultan potențialul transformator al IA și riscurile sistemice pe care aceasta le generează.

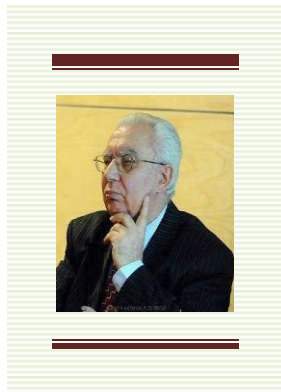
BIBLIOGRAFIE:

1. Lawrence Freedman, *Viitorul războiului*, Editura Litera, București, 2022.
2. Cristian Soare, *Războiul intră într-o nouă eră: Cum se pregătesc companiile din industrie să înlocuiască militarii, cu vehicule autonome și AI ca nucleu al puterii de luptă*, https://www.defenseromania.ro/cum-se-pregatesc-producatorii-de-armament-pentru-cerintele-razboiului-modern-vehiculele-autonome-si-inteligenta-artificiala-au-devenit-esentiale_633491.html, 28.04.2025, accesat 24.01.2026.
3. Andreea Soare, *Revoluția dronelor a început. Thales prezintă un sistem care poate coordona roiuri de drone prin voce*, <https://monitorulapararii.ro/revolutia-dronelor-a-inceput-thales-prezinta-un-sistem-care-poate-coordona-roiuri-de-drone-prin-voce-1-58354>, 29.05.2025, accesat 24.01.2026.

I S T O R I E

ARGHEZI ȘI TITULESCU
SAU DESPRE „FURNIZORUL APROAPE
EXCLUSIV DE IDEI ȘI SOLUȚII AL EUROPEI
OCCIDENTALE”

Ambasador Nicolae MAREȘ

Prin tatăl său, Ion Titulescu, din Titulești Olt, cunoscut ca prefect al județului Dolj, președinte al Curții de Apel din Craiova și deputat în Parlament sub guvernul Ion C. Brătianu, descendent al unei familii de moșneni și fiu al protopopului Nicolae Economu, obârșiile fiului erau nobile. Am spune chiar că așchia n-a sărit departe de pom, el devenind unul din ctitorii de frunte ai României Mari, cel care a dat o strălucire aparte politicii externe românești, timp de două decenii.

Nicolae Titulescu a avut mulți și devotați prieteni, dar și dușmani cât cuprinde. În primul rând pe Carol al II-lea, monarhul care în invidia și megalomania fără margini, și-a ostracizat până și pe Mama sa, căutând pe toate căile să îl înlăture și chiar să îl suprime pe marele diplomat. Mulți dintre contemporanii săi din țară și de peste graniță l-au evocat cordial pe diplomatul român pentru faptele sale; alții cu o căldură sinceră și dreaptă ca bărbat de stat. Dintre sutele de voci o amintesc doar pe cea a lui Edouard Herriot, fost prim ministru al Franței, personalitate marcantă a celei de-a treia Republici Franceze. Marele demnitar al Hexagonului spunea: „Acest ministru al unei țări mici face o politică în stil mare. Ce om uimitor! În politica externă e îmbarcat pe o firavă luntrișoară, pe care o conduce ca pe un vapor mare, în politica internă stă călare pe o scândură putrezită, căreia până la urmă îi dă o stabilitate de stâncă”.

În 1928, când Arghezi îl evocă prima oară în scrierile sale pe Nicolae Titulescu, diplomatul încă nu ajunsese la apogeul carierei; abia în următorii ani devine de două ori Președinte al Ligii Națiunilor, lucru nemaiîntâlnit în istoria organizației. Așadar, poetul și pamfletarul nepereche, îi face portretul în *Bilete de papagal*, publicație modestă ca format, pe care o tipărea cu banii puțini de care dispunea. Nu l-a poreclit, cum s-ar putea crede, ci mai degrabă l-a mângâiat: Precupețul. O

demonstrație tipic argheziană, scrisă într-un limbaj pe care doar românii, în special oltenii îl pot dezlega și savura. Este realmente intraductibilă analogia pe care o face publicistul între negustorii olteni, de pe Jii și de pe Amaradia, vânzători cu un cântar agil, „fabricat dintr-o ghiulea cu inel, preumblată pe un răboj de fier, prin creștături, ce descumpănea tirizia concavă, totdeauna în folosul zarzavagiului din Gorj”, și diplomatul Titulescu /.../. Astfel, aflăm cum săteni, din cele cinci județe de peste Olt, cu ajutorul unui aparat al echilibrului instabil, „surâzând și mobili în pledoariile lor fără sfârșit, purtători de cobilițe grele și de marfă frumoasă vie, care au sustras magnetic din capitalul orașelor, leu după leu, pol după pol și sutar după sutar, transportând prada pe ouă și pe drăgănele acasă”. Îi compară stihuitorul *Florilor de mucigai* cu „rânduneaua care își construiește gospodăria confortabilă din firimituri, ciupind noroiul și ridicându-l în streșini”.

Cu mândrie constată marele poet că, atunci când olteanul – despre Nicolae Titulescu e vorba – „a intrat pe drumurile celelalte, ale inteligenții științifice, s-a vădit deopotrivă destoinic și repede a cucerit și piața intelectuală – și la patruzeci de ani a dat naștere unui diplomat de statura domnului Titulescu, marele nostru Precupeț. Dovlecei, dovlecei: noi smochine, noi alune, noi alune, noi roșcove, noi; Precupețul României e furnizorul aproape exclusiv de idei și soluții al Europei Occidentale. Merele lui au plăcut chiar când a dat drumul unuia creșesc încât Mussolini, Poincaré și Chamberlain, consumă exclusiv din coșul precupețului nostru. Și chiar atunci când poamele lui par nițel bătute, flămândul nu le vede și le mănâncă, înainte de-a le fi observat; căci pe când precupețul *tomnește*, vorba lui joacă, mintea lui înfășoară, farmecul lui ametește, șoapta seduce. Unguroaicele politice au încercat să-l ducă în subsol; el își face serenada numai la fereastră! Bucătăria pute și lui îi plac sărutarea și mirosul de razachie al fluierului, pe care cântă. Pe nebăgate de seamă, Precupețul nostru a transportat încet acasă, în lei, în poli și în sutari averile, din care trăiesc popoarele și se împuternicesc: prestigiul”.

BIBLIOGRAFFIE:

1. Nicolae Mareș, *O stea pe cerul românesc*, Regina Maria a României, Editura Fundației României de Mâine, București, 2019, ediție italiană 2021.
2. Cf. George G. Potra, *Pro și contra Titulescu*, Fundația Europeană Titulescu, ediția II-a, București 2012.
3. T. Arghezi, *Precupețul*, în „Bilete de papagal“, nr. 25, 1 martie 1928, p. 1; vezi și Tudor Arghezi, *N. Titulescu*, în *Scrieri*, vol. 33 (Proze), Editura Minerva, [București], 1983, pp. 83–84.

ELENA VĂCĂRESCU ÎN CONTEXT ROMÂNESC ȘI UNIVERSAL

Ambasador Nicolae MAREȘ

Motto: „*Ideea românească nu se poate disocia de cultul trecutului românesc.*”

Elena Văcărescu

Nu greșim cu nimic, dacă spunem că nobila urmașă a Văcăreștilor are cel mai mare merit în promovarea literaturii – română și franceză – nu doar în cele două spații romanice, dar și în literatura universală în ansamblul ei.

Elena Văcărescu este cunoscută atât prin calitatea de scriitor, dar și prin cea a unui diplomat de succes. A fost membră a Academiei Române și laureată a Premiului Academiei Franceze.

Dovedind un mare caracter, ea s-a autoexilat în Hexagon, în momentul în care Regele Carol I a dezavuat logodna ei cu viitorul rege Ferdinand al României, cel denumit după Primul Război Mondial, Întregitorul.

Elena Văcărescu s-a născut la 21 septembrie/3 octombrie 1864, la București, fiind fiica diplomatului Ioan Văcărescu, și a Eufrosinei Fălcoianu. Era înrudită cu neamuri nobiliare precum Cantacuzino și Rosetti, fiind descendentă, pe linie paternă, din renumita familie a Văcăreștilor. Iancu Văcărescu a fost bunicul ei. Elocvent este fragmentul în care Elena a evocat cu multă dragoste anii copilăriei: „În casa bunicilor, unde am locuit, se ducea o existență patriarhală tihnită și, după obiceiul timpului, puternic disputată între datinile Orientului și acea sete de Occident, de care neamul nostru, avid de civilizație și ascultând îndemnul originii, am fost dintotdeauna stăpânită”.

Cronicile vremii ne-o înfățișează pe Elena Văcărescu stând cu plăcere la umbra unor copaci bătrâni, unde se ascundea de guvernanta de origină britanică și de membrii familiei, pentru a scrie versuri. Studiile și le va desăvârși la Paris, unde va aprofunda filosofia, arta poetică și istoria, urmând cursurile Universității de la Sorbona. Printre dascălii ei îi găsim pe Sully Prudhomme, Leconte de Lisle, Jose-Maria de Heredia și alții.

A debutat în anul 1886 cu „Chants d’Aurore”, volumul bucurându-se de recenzii favorabile din partea criticii de specialitate, recompensat fiind cu Premiul special al Academiei Franceze.

În 1888, se întoarce la București, devenind domnișoară de onoare la nunta reginei Elisabeta (Carmen Sylva); a fost un bun prilej pentru a se stabili relații dintre cele mai cordiale între cele două literate. A călătorit împreună cu Regina Elisabeta la curțile princiare din Germania, Austria, Anglia sau Italia. Cu ocazia respectivă îi va cunoaște pe împărații Franz Joseph al Austriei și Wilhelm al II-lea al Germaniei.

În anul 1889 a publicat „Rapsodul Dâmboviței”, o culegere de cântece populare, înfățișând existența țăranului român, opus tradus în limba germană, chiar de regină; apoi lucrarea va fi publicată în franceză, engleză și italiană.

În anul 1890, după o lungă perioadă petrecută pe lângă Familia Regală, între Elena Văcărescu și prințul Ferdinand s-au stabilit relații de dragoste mai mult decât romantice – sprijiniți fiind în secret de Carmen Sylva. Cei doi au hotărât să se logodească în secret, fără să fi avut pentru aceasta consimțământul rigidului rege – Carol I.

Se cunoaște că, la ceremonia logodnei, Elena Văcărescu, cea care ar fi urmat să devină regină a României, prin cuvintele rostite a provocat o mare admirație: „Pentru mine, jurământul meu înseamnă că niciodată niciun alt bărbat nu se va apropia de mine atât timp cât voi trăi. Și nimeni nu mă va putea dezlega de acest jurământ „... Relația dintre Elena și Ferdinand s-a consumat timp de aproape un an. Însă, sub presiunea bârfelor, Carol I a dezavuat logodna dintre cei doi. Aceasta în numele Casei de Hohenzollern de care Ferdinand aparținea. Motivul era stupid: „alterarea” sângelui regal cu cel românesc. La fel de stupidă a rămas și afirmația președintelui Consiliului de Miniștri, conservatorul Lascăr Catargiu, care la rândul-i s-a împotrivit categoric relației dintre cei doi, afirmând categoric „Majestate, aiasta nu se poate!”.

Peste ani, autoexilata va consemna scena despărțirii dintre cei doi după cum urmează: „(Ferdinand) își stăpânește hohotele de plâns, își sprijină fruntea deznădăjduit, pe umărul meu. (...) În clipa aceea, am strigat: «Doar România și viitorul ei contează. Vei fi un rege mare! Restul, fericirea ta sau a mea nu înseamnă nimic» ”.

La scurt timp, îi va scrie lui Ferdinand și mesajul ce urmează: „Tagi Guangi mult iubit, Ferdinand scump, sunt năucită, zdrobită de durere. De opt zile torturile și umilințele se prăvălesc asupra mea. Astăzi, regele, pe care au reușit să-l monteze îngrozitor, mi-a cerut să plec. Da, trebuie să plec copleșită de rușine. Nimeni nu crede în dragostea noastră, dar Dumnezeu știe, Dumnezeu ne judecă. Se spune că ți-am sucit mințile și că tu ți-ai dat seama tot timpul de acest lucru, nu-i așa? Că nu a fost așa, că țin doar la inima ta, doar această puternică pasiune în fața căreia am rezistat atâta

vreme, că eu am fost întotdeauna cea care te-am pus în gardă împotriva consecințelor de care eu sunt cea copleșită acum. Mi-au luat totul, reputația, dragostea mea mai puternică decât viața, iar regina, regina este împietrită, anihilată. Eu sunt terminată, lichidată. Regele la fel de crud și de nedrept, el, pe care atâta l-am iubit și l-am slujit cu credință. Roagă-te la Dumnezeu, Ferdinand, să nu ajung să-l disprețuiesc. Disperarea noastră este atroce. O, Tagi, Tagi, cine va avea milă de mine, de regină ? Mi-e așa de teamă că tata se va omorî. Scrie-mi, te implor. Te iubesc atât de mult, Hélène”.

Între timp, familia Regelui Ferdinand s-a hotărât să-l însoare pe acesta cu o ființă ce se trăgea din os domnesc – conform statutului –, aleasă fiindu-i – drept consoartă – Maria, fiica lui Alfred Ernest de Edinburgh, deci nepoată de fiu a reginei Victoria a Marii Britanii, iar drept mamă având-o pe – Maria Alexandrovna – fiica, țarului Rusiei, Alexandru al II-lea²⁵.

Căsătoria s-a săvârșit la 10 ianuarie 1893, iar cei doi au avut șase copii, cel mai mare, botezat Carol, va deveni în anii '30 ai secolului trecut, Regele Carol al II-lea al României.

Elena Văcărescu și-a reluat viața, la început la Veneția și Roma, iar ulterior s-a stabilit la Paris. Aici a inițiat un salon literar la care erau prezente personalități literare importante, precum Marcel Proust, Miguel de Unamuno, Aristide Briand, Sarah Bernhardt sau Paul Valéry.

Va publica, în 1908 romanul „Amor vincit”, iar în 1911 „Vraja”, lucrări inspirate din mitologia românească. Ele au fost urmate de culegerile „Regi și regine pe care i-am cunoscut” ori „Le Roman de ma vie”.

În 1912, a scris piesa de teatru „Cobzarul”, care a fost jucată la Opera din Paris. Tot în perioada respectivă a stabilit relații de colaborare cu publicațiile românești „Adevărul” și „Dimineața”.

În ianuarie 1919, Elena Văcărescu a devenit membră a delegației României la Conferința de Pace de la Paris, aleasă fiind și secretar general al Asociației Române de pe lângă Societatea Națiunilor, poziție din care a susținut cauza păcii. E perioada în care îl cunoaște pe Nicolae Titulescu – între cei doi stabilindu-se o relație strânsă, care va dăinui până la moartea marelui diplomat.²⁶

²⁵ Cf. Nicolae Mareș, *Regina Maria a României – Zece schițe*, Editura Fundației România de Măine.p. 9, București 2024

²⁶ Cf. anexa 1.- George G, Potra Pro și Contra Titulescu vezi și Elena Văcărescu, „Proiectat peste orizonturi politice“, fragmente dintr-o conferință ținută la Cannes, la 18 martie 1941, respectiv Hélène Vacaresco, *Nicolas Titulesco, în Hélène Vacaresco. Une grande européenne*, édition soignée et avant propos par Constantin I. Turcu, Editions de la Fondation Culturelle Roumaine, Bucarest, 1996, pp. 152–154.

În anul 1922 este aleasă membru permanent cu drepturi depline în prezidiul Comisiei de colaborare intelectuală, patronat de Societatea Națiunilor, iar în anul 1924 participă, alături de personalități de seamă ale lumii intelectuale europene, la înființarea Institutului Internațional de Colaborare Intelectuală.

Exegeții români n-au evidențiat mai deloc faptul că Elena Văcărescu s-a remarcat și ca traducător. Ea a transpus în limba lui Hugo, versurile lui Mihai Eminescu, Octavian Goga, Lucian Blaga, Ion Minulescu, George Topârceanu, Ion Vinea și alții. Creația Elenei Văcărescu a fost la rândul-i tradusă în italiană, daneză, olandeză și chiar chineză.

La 11 iunie 1925 Elena Văcărescu a devenit membră de onoare a Academiei Române, fiind prima femeie care a avut acest privilegiu, venit ca o binemeritată recunoaștere publică a meritelor sale artistice și diplomatice. Redăm următorul fragment din discursul său de recepție. „Născută din cel mai curat pământ românesc, crescută generații după generații în volbura veacurilor românești, eu am respirat adierea parfumată a primăverilor noastre (...) îmi iubesc țara pentru toată originalitatea ei autentică, din care s-a plămădit propria-mi originalitate (...) Am servit ideea românească, am încercat să răspândesc peste hotare faima neamului românesc și am servit în lume expansiunea sufletului românesc (...) Am învățat mai întâi că ideea românească nu se poate disocia de cultul trecutului românesc”.

În 1927 a primit din partea președintelui Republicii Franceze, ordinul „Legiunea de Onoare”; este și anul în care înființează „Biblioteca Universală” pentru sprijinirea traducerilor. Devine membră în Comitetul Internațional pentru difuzarea Artelor prin Cinematograf. În 1930, este distinsă cu Ordinul „Coroana României” în grad de mare ofițer, iar în 1934 se află printre fondatorii Casei Românești de la Paris.

Din 1945 Elena Văcărescu a fost consilier cultural pe lângă Legația României din Franța devenind în anul următor membră a delegației românești care a participat la Conferința de Pace de la Paris. În toată această perioadă va continua să se implice activ în susținerea cauzei naționale, manifestându-se ca o „româncă din cel mai adevărat sânge românesc, care își afirmă cu orgoliu originea și sufletul românesc”; acestea sunt aprecierile scriitorului Camil Petrescu, menționate mai sus.

Elena Văcărescu a trecut la cele veșnice, la 17 februarie 1947, la vârsta de 82 de ani, fiind înhumată la Paris, pentru ca în anul 1959, rămășițele ei pămîntești să fie aduse din Franța și înhumate la Cimitirul Bellu, alături de cele ale iluștrilor săi strămoși, familia Văcăreștilor. Ea a lăsat drept moștenire Academiei Române, prin testament, majoritatea averii familiei. De cele de mai sus s-a ocupat colegul meu – diplomatul universitar Ioan

Stăvăruș –, care i-a adus toate manuscrisele în țară, predându-le Academiei Române. Memoriile Elenei Văcărescu fiind publicate în 2023 de distinsa doamnă Stăvărus, soția lui Ioan.

XXXX

„Un Cristofor Columb al ordinii politice a «Noului Continent»“

Elena Văcărescu

Titulescu a murit de curând. Marele nostru Titus nu mai este! Ce ființă minunată am pierdut: enigmaticul maestru al verbului, cu forța sa neobișnuită și silueta proiectată peste toate orizonturile politice.

Am petrecut alături de el luni și ani din viața mea, am colaborat, am gândit și am suferit alături timp de douăzeci de ani... Îmi amintesc Societatea Națiunilor, Europa fericită, prea sigură de ea însăși (și – vai – de altele!), ședințele în care, cu pasul sigur, cu fruntea sus, cu umerii largi, cu ținuta impunătoare, Titulescu trecea prin mulțimea delegaților pentru a urca la tribună. Cât de apropiată îmi este încă această imagine și, totodată, cât de îndepărtată! Căci, acolo, la Geneva, îl încuraja admirația unanimă; marele său proiect părea să se realizeze, să se clădească în ciuda atâtor sentimente contrarii și atâtor planuri oarbe. Seara, în reuniunile noastre, ale delegației române, el ținea să-și desfășoare mereu proiectul, să-l expună cât mai concret: realizarea unei Mici Antante cu adevărat utile, Antanta Balcanică; amândouă antantele sprijinindu-se reciproc și formând stâlpii Orientului Apropiat și Mijlociu.

Dar Anglia era îmbătătită de ideea comerțului său viitor cu Germania, iar „neutrelle“ (Suedia, Norvegia) o urmau, având același gând. La sosirea lui Stresemann la Geneva, îl văd parcă pe Titulescu vorbind despre sinistra împlinire a profețiilor sale, cu un gest al mâinii tremurânde și cu privirea pierdută. Și – vai – n-avea să fie, el însuși, printre cele dintâi victime ale acestei împliniri?

Alungat din țară, izgonit de Rege și de cei care îl înconjurau, cu privirea stinsă și pasul șovăitor, iată ce ajunsese cutezătorul și neobositul Titulescu, acela ale cărui idei fluturaseră ca un stindard pe cel mai înalt catarg, dominând! [...]. Trăia furtunos, mâinile sale se ridicau și se coborau într-un ritm care era un grai. Puterea sa de muncă era inepuizabilă. Mulțumirea de a-și dobândi dreptatea și-o sprijinea deopotrivă pe erudiția juridică și pe sensibilitatea sa remarcabilă.

Pentru nimic în lume nu și-ar fi schimbat convingerile. Totul pentru drepturile României! El a ajutat-o cu atâta voință laborioasă să și le câștige. Devenise apărătorul de neclintit al acestei cauze.

Cel care se indigna atât de mult în fața lipsei de recunoștință pentru adevărații patrioți, nu bănuia că el însuși avea să fie alungat într-o zi din altarul familial în care trăiesc, în patria lor de totdeauna, marile umbre celebre odinioară și care trebuie să-i rămână patriei sfinte pentru totdeauna. O, Titulescu!

Odată, vorbindu-mi despre poetul Mistral²⁷, pe care îl iubea, mi-a spus aproape strigând: „Oameni ca el nu sunt numai forțe ale naturii, ci adevărate evenimente!” Aceasta i s-ar potrivi atât de bine și lui Titulescu. Evenimentul pe care el îl constituia consta în faptul că, stăpân pentru un timp pe o anumită situație, a cărei importanță a știut s-o definească precis, el voia s-o conducă spre stabilitate deplină. [...].

Ca nimeni altul, el înțelesese planul de distrugere pe care-l nutrea Germania, ca și orbirea absolută a unora dintre francezi în fața propriului lor destin, complacerea lor abuzivă în măguliri și amenințări deopotrivă de periculoase. [...].

Când, în 1936, Titulescu, deja bolnav de durerea ce i-o pricinuia conștiința că în curând opera sa va fi înlăturată, când el părăsea puterea, un strigăt de triumf a fost auzit în Italia și Germania, strigăt căruia i se aud în fiecare zi repercusiunile în țările ocupate și chiar în cele din zona liberă.

Unul dintre adevărații stâlpi ai rezistenței europene în fața actualului învingător [fascismul – n.r.] fusese doborât.

Există, oare, oameni care să nu-și dea seama de asta? [...].

Titulescu credea, ca și Machiaveli²⁸, că cel mai mare bine, care poate fi făcut – și care este și cel mai de dorit – este binele propriei patrii. Interesele propriei patrii le-a slujit Titulescu pretutindeni. [...].

El a fost alungat de la Geneva cu bâta pentru că descoperise, sub spinii și trandafirii Genevei, Germania, Germania umflându-se în fiecare zi până dincolo de margini, în virtutea uimitoarelor privilegii ce-i fuseseră acordate pentru a se dezvolta atât de puternic. Titulescu urmărise acest proces timp de 18 ani; acestei întreprinderi el îi studiase contururile și îi

²⁷ Frédéric Mistral (1830–1914). Scriitor francez de limbă provençală. Întemeietorul mișcării literare a felibrilor. Relații cu Vasile Alecsandri. Premiul Nobel pentru literatură (1904).

²⁸ Nicollò Machiavelli (1469–1527). Om politic, scriitor și istoric renaștist italian. Secretar de stat al celui de-al doilea consiliu al seniorilor din Republica Florența (1498–1512); a îndeplinit unele misiuni diplomatice (pe lângă Cesare Borgia; Ludovic al XII-lea; Maximilian I).

descoperise țărmurile. Se poate spune despre el, din acest punct de vedere, că a fost un Cristofor Columb²⁹ al ordinii politice a „Noului Continent“.

Planul Germaniei, plan pe care îl ascundeau la început mișcările interne, dar care, cu toate încercările de asigurare date de Stresemann și ai săi, desena promontoriul și golfurile întregii sale geografii, în sfârșit, atacul și apărarea pe care Germania nu le-a scăpat niciun moment din vedere. [...].

Titulescu vedea Germania dominată de o idee fixă: revizuirea Tratatului de la Versailles. De la Tratatul de la Versailles Germania n-a încetat să protesteze împotriva întregirii României, pe care ea o considera excesivă, și se arăta foarte severă față de capacitățile politice și administrative ale românilor, față de cultura și față de trecutul lor. Simptomele care prevesteau revanșa, pretinsă de Germania și de aliații ei, Titulescu le avea pregătită întotdeauna o ureche atentă. Titulescu a semnalat din vreme mașinațiunea prin care Berlinul dădea de la distanță lovituri de târnăcop Versailles-ului.

Titulescu apărea ca un obstacol în ceea ce privește politica Germaniei în Balcani.

Dar tocmai la el acasă, în România, Titulescu avea să fie învins. Politica sa, al cărei rezultat era destinat să înlăture războiul, stânjenea mișcarea financiară, jocul îndrăcit al producției uzinelor, joc pe care îl întreținea Germania și de pe urma căruia beneficiau atâtea țări și, mai ales, atâția oameni politici.

Lipsindu-se de Titulescu, de păreri și contribuția sa, România a comis un act grav de nerecunoștință și de neprevedere, pentru că Regele era prost instruit sau, mai curând, pentru că era și el prins în rețeaua de aur a afacerilor. [...].

Oamenii dispar, dar marile lor idei rămân.

²⁹ Cristofor Columb (sp. Cristóbal Colón) (c. 1451–1506). Navigator italian. Între 1492 și 1504 a întreprins patru călătorii, descoperind majoritatea insulelor din America Centrală insulară și atingând coastele Americii Centrale istmice și ale Americii de Sud. Ziua de 12 octombrie 1492, când Columb a descoperit Insula Watling (San Salvador) din Arhipelagul Bahamas este considerată data descoperirii Americii.

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE – PROCES COMPLEX ȘI IREVERSIBIL

Gl. mr. (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

În fiecare an, la 24 ianuarie, poporul român sărbătorește cu un fast drămuț Unirea Principatelor Române – Țara Românească și Moldova, poate pe nedrept numită și „Mica Unire”. Spunem „nedrept” pentru că dacă avem în vedere complicatul proces istoric european din epocă, dar și condițiile interne din cele două principate, „Mica Unire” are o importanță asemănătoare cu actul de la 1 Decembrie 1918, care a consacrat întregirea țării prin alăturarea Transilvaniei – străveche vatră a poporului român – în granițele firești ale României „celei Mari”.

Odată cu trecerea anilor, s-a ajuns la un fel de ușurință în tratarea evenimentelor de la 24 ianuarie 1859, datorată mai ales superficialității cu care este abordat acest subiect, din punct de vedere istoric în școală. Manualele de istorie relatează despre divanurile ad-hoc, despre povestioarele lui Creangă avându-l ca erou pe Moș Ion Roată, despre cum a fost ales domn colonelul Al. I. Cuza în Moldova și în Țara Românească prin „voința populară”, pecetluindu-se actul Unirii și crearea României, despre reformele lui Cuza și ceva-ceva, destul de neclar, despre înlăturarea lui din funcție și instaurarea unei dinastii străine.

Studiind mai în profunzime evenimentele care au prefațat actul Unirii Principatelor am constatat că lucrurile au fost mult mai complicate și că Unirea a stat mereu sub semnul îndoielii.

Cadrul geopolitic extern

Între 1848 și 1866 s-au precizat contururile României moderne. Convenția semnată de Rusia și Imperiul Otoman la Balta Liman la 1 mai 1849 a pus bazele restaurației vechii ordini în Principate și a restabilit condominiumul ruso-turc asupra acestora. Domnitorii erau considerați „mari dregători otomani”, urmând să fie numiți de sultan, nu pe viață, ca până atunci, ci doar pe o perioadă de 7 ani.

Astfel, Barbu Știrbei, fratele lui Gheorghe Bibescu este numit domn al Țării Românești. Trebuie subliniat că acesta studiasse istoria și științele politice la Paris și ocupase funcții importante pe timpul Protectoratului

Țarist 1829-1848. A fost secretar al Comisiei de redactare a Regulamentelor Organice, apoi ministru de interne, al Treburilor Religioase și chiar al Justiției. S-a dovedit fidel servirii intereselor Rusiei și a rămas pe tron până în 1856, refuzând să acorde permis de reîntoarcere în țară a „radicalilor” fugiți în Franța, pe motiv că aceștia ar contribui la ascuțirea tensiunilor interne. Barbu Știrbei a acordat atenție problemelor economice ale țării și creșterii nivelului de viață al populației, iar în 1853 redusese datoria externă a Țării Românești de la 14 milioane lei (o sumă imensă la acea vreme) la 1 milion de lei. De asemenea, a luat măsuri concrete în domeniul nivelului de educație.

Ca domn al Moldovei, Marile Puteri l-au nominalizat pe Grigore Ghica (1849-1857). Acesta era un adept al curentului „reformist” și permite întoarcerea în țară a unor pașoptiști care emigraseră după Revoluția de la 1848: M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Ion Ionescu de la Brad pe care i-a încadrat în administrația sa.

În afara țării se găseau centrele cele mai importante de activitate politică românească.

Ion Ghica a încercat, fără să reușească, să unească pe toți emigranții din Constantinopol într-o singură organizație. Parisul era, de asemenea, un alt centru important. Aici, C.A. Rosetti, Dumitru Brătianu și Nicolae Bălcescu au înființat „Asociația română pentru conducerea emigrației”. Este un adevăr incontestabil că emigrația română, deși din ce în ce mai numeroasă și mai importantă a fost permanent divizată.

La Londra, un alt centru important al emigrației românești, s-a desfășurat la inițiativa lui Nicolae Bălcescu cea mai ambițioasă inițiativă care viza restabilirea contactelor cu ministrul englez de externe, lordul Palmerston, căruia i s-a cerut sprijin în tentativa de evacuare a trupelor de ocupație rusești și otomane din ambele Principate Române și înființarea unei adunări naționale în care românii să-și hotărască dezvoltarea politică. Palmerston i-a încurajat și doar atât.

Tot la Londra, marele nostru revoluționar pașoptist Nicolae Bălcescu se află printre inițiatorii unei acțiuni a exilaților unguri, ruși, polonezi, cehi, pentru înființarea unui comitet „secret” pentru crearea unei „fedației democratice” a Europei de Răsărit. Pentru Anglia Imperială din acea vreme o asemenea tentativă ar fi devenit periculoasă.

Europa, se afla în pragul unei noi crize, fapt ce contribuia într-o măsură importantă la încetinirea demersurilor interne din cele două Principate pentru realizarea unirii. În anul 1853 izbucnește războiul dintre Rusia și Turcia, cu implicarea Angliei și Franței. Manevrele diplomatice pentru încetarea Războiului Crimeei și pentru „rezolvarea chestiunii românești” au

fost demarate și desfășurate doar de Marile Puteri implicate, fără participarea vreunui reprezentant oficial al celor două Principate. Contau doar obiectivele Marilor Puteri.

Deși Rusia evacuase Principatele în 1851, Armata Rusă trecea din nou Prutul în 1853. Domnitorii Ghica și Știrbei fug în Austria. Bucureștiul este ocupat pe 6 iulie. Generalul rus Andrei Budberg reprezintă noua autoritate impusă de ruși care, culmea ironiei, este impus președinte al celor două divane, exact cum procedase cu 20 de ani în urmă „predecesorul” său, generalul Pavel Kiseleff.

Pe 28.03.1854, Anglia și Franța declară război Rusiei, rămânând de partea Turciei, iar Austria, tot cu sprijinul acestora câștigă controlul în Principate prin Convenția de la Boyacikoy semnată cu Turcia. Austria devine astfel „mandatar al suzeranului otoman” fără ca în această convenție să se stabilească o limită de timp. Dacă situația nu suferea modificări majore, Unirea celor două Principate ar fi fost compromisă.

Țarul nu a avut încotro, așa că a evacuat armatele rusești din Țara Românească și Moldova.

Culmea este că nu austriecii, ci turcii profită de retragerea rușilor. Omer Pașa, comandantul forțelor turcești de la Dunăre (circa 80.000 militari) credea că dacă ocupă Bucureștiul ar putea deveni stăpân pe amândouă Principatele, așa că, în fruntea a 2.000 de oameni, ocupă Bucureștiul și începe să organizeze o nouă administrație. Un grup de exilați români având în frunte pe I.H. Rădulescu, se întorc în țară cu armata turcă. Acest lucru nu convine Austriei care se teme de o extindere a Revoluției în Imperiu și solicită turcilor expulzarea exilaților. La 30 iunie 1854, comandantul Forțelor de Intervenție Austriece primește ordin de la Viena să înceapă ocuparea Țării Românești și să restabilească ordinea (austriacă) în Principate. Primele trupe austriece (40.000 oameni) intră în Țara Românească pe 19 august, ocupă Bucureștiul pe 6 septembrie, iar pe 16 septembrie trec granița în Moldova. Austriecii își doreau instalarea în cele două țări românești a unui condominiu austro-turc și nu unul ruso-turc sens în care obține transferul armatei turce în Crimeea – devenit principalul teatru de război între Rusia, pe de o parte și Anglia și Franța, pe de altă parte. Austriecii își asigură astfel și controlul asupra proiectelor hidrografice Porțile de Fier și a Gurilor Dunării.

Viena se implică în răsturnarea de pe tron a celor doi domnitori – Barbu Știrbei și Grigore Ghica.

Austriecii nu reușesc să-și subordoneze aparatul administrativ din Principate și pentru faptul că Barbu Știrbei și Grigore Ghica erau francofilii declarați, iar în guvernul de la Iași instalat de Ghica nu se găsea nici un un

singur austrofil. Cu toate aceste realități, mulți oficiali austrieci se amăgeau cu gândul că vor reuși pe baza prezenței lor militare să integreze Principatele în monarhia austro-ungară.

Era de fapt rezultatul unei analize geopolitice și a unei politici externe deficitare care va marca guvernul de la Viena până la sfârșitul Marelui Război, în 1918, când întreg imperiul se va spulbera ca și Imperiul Otoman.

În 1855, moare țarul Nicolae și accede la tron Alexandru al II-lea. Războiul din Crimeea este indecis și marcat de uzura tuturor părților în conflict. Noul țar părea înclinat către o soluție pașnică. Negocierile de pace de la Viena din iunie 1855 au prilejuit formularea unor soluții privind viitorul principatelor române, fiind luată în mod oficial în discuție prima dată unirea acestora.

Franța ridică prima această problemă, nu din iubire față de români, ci din interese pur strategice și economice. Oricum, perspectiva geopolitică franceză se dovedea că are o perspectivă mult mai amplă decât cea a Vienei, care nu urmărea decât stoparea tendințelor naționaliste excentrice ale țărilor care compuneau Imperiul Austro-Ungar anchilozat și refractar valului liberalist-democratic generat de mișcările revoluționare din Europa anului 1848. Pe măsură ce discuțiile se prelungeau și ideea privind unirea principatelor a început să se dilueze. Pericolul era mare pentru viitorul românilor. Să nu omitem faptul că ne găseam în anul de grație 1855.

Toate marile puteri europene gândeau viitorul teritoriilor românești din perspectiva folosirii lor ca și până atunci, adică drept compensații teritoriale în favoarea unor înțelegeri, acorduri, alianțe ș.a., satisfăcătoare tuturor. Doreau, cu alte cuvinte, aceste teritorii ca simple monede de schimb, compensatorii pentru învingători și fără pierderi și regrete prea mari pentru cei învinși. Un exemplu elocvent îl constituie „marele susținător al românilor”, cum era considerat Napoleon al III-lea, care din dorința de a găsi o soluție în „chestiunea italiană” propusese ca Austria să cedeze Sardiniei Veneția și Lombardia și să ia în schimb Principatele Române. Cam atât reprezentau Principatele Române la acel moment pentru Marile Puteri. Norocul nostru a fost că interesele se schimbă repede și uneori evoluează în favoarea celor care păreau să fie lipsiți de șansă în contextul unor discuții preliminare. Astfel, după Războiul Crimeei, Franța și Prusia au hotărât să „pedepsească” Rusia prin constituirea unei Polonii independente și să ofere Austriei drept compensație pentru pierderea Galiției, protectoratul celor două Principate românești.

Și totuși, în chestiunea Unirii Principatelor, Marile Puteri s-au împărțit în două tabere: Franța, Rusia și Anglia care inițial au sprijinit unirea; Turcia s-a opus permanent ideii de unire, iar Austria era îngrijorată din cauza

populației românești din Transilvania care ar putea să ia exemplul celor două principate.

Tratatul de pace de la Paris, semnat la 30.03.1856, pune capăt Războiului Crimeei. Acest document a influențat într-un mod decisiv evoluția politică a Principatelor Române. În urma încheierii păcii, Rusia trebuia să fie de acord cu retragerea flotei sale de război de la Marea Neagră și distrugerea fortărețelor rusești construite de-a lungul litoralului, iar apoi trebuia să cedeze Moldovei sudul Basarabiei, vecin cu Delta Dunării (judțele Cahul, Ismail și Bolgrad). Cu toate că Țările Române rămâneau sub suzeranitatea otomană (formală), ele beneficiau de protecția colectivă a Puterilor, ceea ce era un fapt de maximă noutate și importanță. Concret, se interzicea tuturor puterilor să intervină independent în treburile interne ale celor două principate, era recunoscută independența lor administrativă, dreptul de a avea fiecare o armată proprie, de a emite legi și de a desfășura comerț liber cu alte țări.

Tratatul de Pace de la Paris a lăsat nerezolvate două probleme importante: Unirea și Independența. De asemenea, rămânea de rezolvat modul de numire a domnilor și perioadele de domnie. Ca de obicei, Turcia și Austria se opun la numirea foștilor domnitori, Grigore Ghica și Barbu Știrbei și cereau să fie înlocuiți cu așa-ziii caimacami.

Tratatul de la Paris avea să afecteze în mod serios Principatele datorită Statutului Dunării. Marile Puteri cad de acord să se constituie două comisii: una „permanentă” formată din statele riverane, inclusiv reprezentanții Moldovei, Țării Românești și Serbiei și o altă comisie „provizorie”, funcțională pe timp de doi ani formată din reprezentanții Franței, Austriei, Angliei, Rusiei, Sardiniei și Imperiului Otoman. Cine s-a împotrivit componenței comisiei permanente? Austria, bineînțeles, care nu era de acord ca țările de pe cursul inferior al Dunării, Principatele și Serbia, să facă parte din acest aranjament chiar dacă aveau secțiunea cea mai lungă a Dunării.

Pe de altă parte, cedarea Basarabiei de sud în favoarea Moldovei a accentuat tensiunile franco-ruse. Principatele Unite căpătau ieșire la mare și începeau să-și edifice o „mentalitate maritimă”. Și ca să-și arate opoziția, Viena condiționează retragerea trupelor din Principate după o „delimitare satisfăcătoare a granițelor dintre Moldova și Rusia în sudul Basarabiei, de-abia retrocedat Moldovei. Franța revine un pic în politica sa externă și sprijină Rusia în demersurile pentru reducerea influenței Marii Britanii în sud-estul Europei.

Cadrul politic intern

Principatele își urmăreau fiecare propriile interese. În Moldova, cu sprijinul domnitorului Grigore Ghica se creează „Societatea Uniunii”, care avea ca obiectiv principal unirea principatelor sub un domnitor străin de preferință de „gintă latină”³⁰.

În Țara Românească, unioniștii se organizează și mai temeinic și editează ziarul „Concordia” având ca director pe C.A. Rosetti. Prima sa ediție apare la 18.02.1857.

La Iași unioniștii întemeiază, tot în februarie 1857, „Comitetul Electoral pentru Unire”, care, în principiu, preconiza unirea tot sub un domn străin.

La București, ia ființă „Partida Națională” la 15.03.1857 cu un program politic similar celui din Moldova. Între 1856 și 1857, a fost o perioadă de „târguială”, pentru că termenul de „negocieri” ar fi prea prețios și într-un sfârșit, firmanul care fixa datele de bază ale Unirii a fost semnat de sultan, la 26.01.1857. Principalele prevederi erau: reprezentarea tuturor categoriilor sociale în alegeri, unde predominau clasele bogate; câte 2 mari boieri din fiecare județ; micii boieri, câte un reprezentant de fiecare județ; mitropoliții și episcopii erau membri de drept; un clăcaș de fiecare județ și trebuia să reprezinte 1/5 din locurile adunării.

În Moldova, unde exista un sentiment unionist mai slab, se dorea organizarea cât mai rapidă a alegerilor pentru a putea câștiga antiunioniștii. În Țara Românească, noul caimacam, boierul de origine greacă Nicolae Vogoride, fusese numit în funcție după moartea lui Teodor Balș, un antiunionist notoriu și el. Vogoride într-o bună tradiție, cu care suntem deja obișnuiți, obține cetățenia română în 1846. Acesta a folosit toate mijloacele administrative pe care le avea la dispoziție pentru a da câștig de cauză antiunioniștilor: dare de mită; falsificarea listelor electorale; controlul și manipularea presei, înlocuirea din posturi a unioniștilor din miliție și din Serviciul Civil cu oameni loiali, antiunioniști.

³⁰ Elena Polihroniade, doamna de onoare a Elenei Cuza, o pictoriță talentată realizează la Paris tabloul „Unirea Principatelor” în anul 1858 și tot în același an lucrarea este litografiată și difuzată în mare tiraj cu următorul text: „Unirea României (sic) și a Moldovei supt principe apusean e viața, propășirea, garanția mântuirii neamului român”. Această doamnă de onoare se pare că avea stăpânii adevărați la Paris și că poziția pe care o avea pe lângă Elena Cuza era una pur formală. La acea dată, nici măcar în străinătate, nu se bănuia că în curând va avea loc o lovitură de stat prin care Cuza urma să fie detronat și trimis în exil, iar pe tronul României va fi urcat un principe apusean care se nimeri să fie un scăpătat senior german plin de ifose și pretenții despre care se spune că ar fi demarat „modernizarea României”. Vreau să subliniez că, dacă o doamnă de onoare vorbea de un principe apusean pe tronul României la 1858, înseamnă că, lucrul acesta se vehicula mai demult în cancelaria imperială franceză și nu numai acolo.

Corupția administrației lui Văgărășe era atât de mare și de evidentă încât Partida Națională a hotărât să se abțină de la vot, astfel antiunioniștii câștigă alegerile, pe 19 iulie 1857. Și acum apare „îngerul păzitor” – Napoleon al III-lea. Acesta din poziția de „putere garantă” și susținător al Unirii Principatelor în contextul intereselor geopolitice ale Franței, solicită sultanului anularea alegerilor. Experiența României în acest sens era chiar la început, după cum se poate vedea. Numai că atunci demersul împăratului Franței ne-a fost favorabil.

Sultanul refuză și se creează astfel o criză majoră, în sensul că Franța, Rusia, Prusia și Sardinia rup relațiile cu Turcia și Austria. Europa putea deveni un nou teatru de război datorită alegerilor falsificate din Moldova și a refuzului sultanului de a le anula. Eveniment de valoare istorică pentru noi, românii. Să nu uităm că Napoleon al III-lea ținea mult la o relație bună și stabilă cu Anglia, iar rezolvarea „chestiunii italiene” era mai importantă decât Unirea Principatelor. Lordul Claredon, ministrul englez de externe afirma că „soarta Moldovei, o mică provincie barbară la capătul Europei, nu merită riscul unei rupturi cu Franța”.

Se ajunge până acolo încât pe timpul unei întâlniri dintre Napoleon al III-lea și Regina Victoria, întâlnire ce a avut loc pe insula Wight, în perioada 06 - 10.08.1857, s-a ajuns la un compromis destul de periculos pentru Unire și anume ca Franța să renunțe la „ideea unei uniri complete” a Principatelor, în favoarea unei uniuni administrative, care să fie realizată sub forma unor instituții similare în fiecare Principat.

Britanicii, în ideea unei astfel de soluții total nefavorabilă idealului Unirii, au căzut de acord să-l „sfătuiască” pe sultan să „anuleze alegerile din Moldova și să organizeze altele noi”, pe 10.09.1857, iar în Țara Românească pe 19.09.1857. După cum se poate vedea, până și fixarea datei alegerilor la distanțe de mai mult de o săptămână poate fi apreciată ca o încercare de a le influența într-un anumit fel, după rezultatele din Moldova, despre care se cunoștea că are un potențial antiunionist mai mare. Numai că, în ambele principate, alegerile au fost câștigate de unioniști.

Imediat după comunicarea rezultatelor, centrul atenției se mută la Paris unde generalul Pavel Kiseleff, de această dată ambasador al Rusiei în Franța, se pronunță în favoarea Unirii Principatelor, alături de reprezentanții Prusiei și Sardiniei. Împotriva Unirii s-au pronunțat doar reprezentanții Vienei motivând teama de izbucnire a mișcării de eliberare a popoarelor în Imperiul Austro-Ungar.

Conferința de la Paris s-a materializat printr-o Convenție semnată abia pe 19 august 1857, în care se hotăra ca Principatele Unite să rămână sub supravegherea turcească, dar având libertatea de a se administra singure,

fără intervenția Porții, însă plăteau în continuare tribut. Convenția, care avea într-un fel atributele unei Constituții, prevedea printre altele: câte o adunare legislativă în fiecare Principat aleasă pe o perioadă de 7 ani; înființarea unei Comisii Centrale care se întâlnea periodic la Focșani; un domnitor moldovean și unul muntean, aleși de adunări pe viață; câte un consiliu de miniștri; armate naționale separate, dar cu un singur comandant; inamovibilitatea judecătorilor; centre de casație comune; stabilirea dreptului de vot condiționat de un prag înalt al proprietății; alegerea domnitorilor să se facă printr-o comisie compusă din 3 caimacami.

În Moldova, la data de 17.01.1859, a fost ales Alexandru Ioan Cuza cu 48 de voturi din 55. În Țara Românească, alegerile s-au desfășurat în perioada 20 - 24.01.1859, dar votul a fost dezamăgitor pentru unioniști, câștigând „conservatorii”. În acest moment intervine fiul domnitorului Grigore Ghica, Dimitrie Ghica, care propune să fie ales tot Al. I. Cuza. Votul din 05.02.1859 a fost unanim în favoarea acestuia. Românii, prin ei înșiși au realizat unirea de facto și de jure conform Convenției de la Paris.

Alexandru Ioan Cuza își datorează alegerea îndelungatei sale activități patriotice, unioniste consecvente și politice liberale. Dubla sa alegere determină reacții diferite în rândurile Marilor Puteri.

Austria se opune din start și solicită chiar intervenție militară în principate pentru anularea alegerilor. Franța, Rusia, Sardinia și Prusia sprijină actul unirii. Anglia, în buna sa tradiție, oscilează, dar după un timp s-a resemnat. Turcia are și ea o poziție antiunionistă, dar rămâne atentă la acțiunile celorlalte mari puteri care puteau să-i asigure libertate de acțiune și, eventual, unele compromisuri favorabile.

Chiar pe timpul Conferinței de la Paris, izbucnește războiul dintre Sardinia și Austria. Franța sprijină Sardinia, iar Austria este învinsă. Se încheie pacea la Villafranca, la 11 iulie, eveniment care permite Franței și celorlalte mari puteri să-și îndrepte atenția asupra Principatelor Unite.

În 1860, Cuza continuă negocierile cu Turcia și cu Marile Puteri Garante pentru a obține unire deplină. În septembrie 1860 face o vizită la Constantinopol unde obține sprijin din partea guvernului turc în aprobarea Memorandumului. Sultanul invită Marile Puteri la Constantinopol și la 25.09.1861, sultanul este convins să dea un firman prin care să recunoască Unirea, rămânând o singură problemă – o administrație centrală și un singur legislativ.

La 23.12.1861, Al. I. Cuza declara Unirea împlinită – sau naționalitatea română stabilă. La 24.01.1862, convoacă la București prima sesiune a organelor legislative reunite și îl numește pe Barbu Catargiu în fruntea primului guvern român. Pe 21.02.1862, se emite Actul Final al creării

noului stat, este desființată comisia de la Focșani, iar România, termen folosit încă din anii '50, devine numele comun al principatelor, iar începând din 1862 este folosit în actele oficiale ale țării.

Unirea principatelor are o însemnătate deosebită în parcursul devenirii României ca stat centralizat, iar momentul istoric de la 11 Decembrie 1918, crearea României Mari deține toată puterea pentru a ne determina să nu ne fie rușine când folosim această denumire plină de semnificații istorice naționale.

Am încercat să reamintesc câteva evenimente care ne-au marcat istoria și asupra cărora astăzi nu ne mai aplecăm decât din complezență. Am uitat că marii noștri oameni patrioți de la începutul conștiinței noastre naționale – N. Bălcescu, Al. I. Cuza, M. Kogălniceanu, frații Brătianu, C.A. Rosetti și atâția alții inclusiv domnitori uitați, ca Grigore Ghica ale cărui rămășițe pământești au fost aduse în 2025 înapoi în țară, au militat și și-au pus forța și patriotismul în scopul realizării acestui deziderat măreț, pe care noi îl denumim Mica Unire, dar fără de care Marea Unire ar fi fost mai greu de realizat.

Am avut și avem adversari puternici, unii chiar dușmani, dar lucrul acesta trebuie demonstrat. Dar cine n-are dușmani? Noi am construit prin noi înșine România Mare și acest lucru nu trebuie uitat de generațiile viitoare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Constantiniu Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura „Univers Enciclopedic”, București, 2002
2. Hitchins Keith, *Români – 1766 - 1866*, Editura „Humanitas”, București, 2023.
3. Boia Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura „Humanitas”, Serii de autor, București, 2011
4. Boia Lucian, *Întrebare fără răspuns*, Editura „Humanitas”, București, 2019.
5. Djuvara Neagu, *Între Orient și Occident – Țările române la începutul epocii moderne*, Editura „Humanitas”, Colecțiile de autor, București, 2008.

ROMÂNI ÎN UNIFORMĂ FRANCEZĂ: ISTORIE, FIDELITATE ȘI IDEALURI ÎNCRUCIȘATE

Col. (r.) Pascal Tran HUU³¹

Istoria militară româno-franceză se sprijină pe o temelie veche, unde se întrepătrund admirația culturală, înrudirea politică și fidelitatea în momentele grele, de încercare. Începând din secolul al XVIII-lea și continuând până în teatrele de luptă îndepărtate din secolul XXI, cetățeni români au ales să slujească Franța, uneori din solidaritate de idei, alteori din afinitate culturală, iar câteodată din interes personal. Acest fenomen nu e nici marginal, nici anecdotic: el se înscrie într-o continuitate adâncă, ce ilustrează caracterul singular al legăturilor dintre cele două țări.

O francofilie activă: de ce au servit românii Franța

Serviciul istoric al Apărării din Vincennes păstrează, sub cotele GR 1–49 Yc, aproape 25.000 de dosare de personal militar, acoperind o perioadă ce se întinde de la sfârșitul secolului al XVII-lea și până după războiul din 1870, ba chiar, pentru anumite unități, până în 1909. Cu mult înainte de crearea României moderne, aceste arhive atestă existența unor soldați ce provin din ținuturi valahe, din Moldova sau din Transilvania, în rândurile armatei franceze. Îi întâlnim aici pe Jean Birte, născut la Cluj, în 1785, înrolat în regimentul 63 de infanterie, pe Johan Barto, născut în Țara Românească, înrolat în regimentul 126 sau pe Charles Liptag, ardelean, înrolat în regimentul 2.

³¹ Col. (r.) Pascal Tran HUU (născut în 1959, în Vietnam) se înscrie într-o istorie familială marcată de angajamentul militar în fosta Indochină franceză. Bunicul său, fost elev al trupelor indigene de la Fréjus, a luptat împotriva japonezilor în 1945, apoi a participat la războiul din Indochina după care s-a stabilit în Franța. În această continuitate, Pascal Tran HUU, se angajează la începutul anilor 1980 în Legiunea Străină, făcând parte din Regimentul 1 Husari Parașutiști. Cariera sa militară se întinde pe o perioadă de mai mult de treizeci de ani. A servit în mai multe unități ale Legiunii (tancuri, Dragoni, infanterie, geniu). După absolvirea Școlii Militare Interarme a devenit ofițer, calitate în baza căreia participă la lupte în numeroase teatre de operații externe: Africa (Ciad, Republica Centrafricană), Irak, Liban, Balcani (Bosnia -Herțegovina, Macedonia) și Afganistan. La finalul carierei, contribuie la organizarea sesiunilor regionale ale Institutului de Înalte Studii de Apărare Națională. După trecerea în rezervă a început un proces de reconversie profesională în industrie, fiind totodată administrator al Asociației de Sprijin a Armatei Franceze.

Destinele acestea, modeste dar revelatoare, sunt dovada că istoria militară franco-română, departe de a se naște în secolul al XIX-lea, își găsește originea în perioade mult mai îndepărtate. În secolul al XIX-lea, numărul lor sporește, sub influența elitelor române francofile. Limba franceză devine limbă de distincție socială, modelul administrativ francez e aplicat la Iași și București, iar Parisul se impune ca un model intelectual, politic și militar.

În 1914, această afinitate se traduce, pe plan militar, în felul următor: câteva sute de români, care locuiau în Franța, se înrolează ca voluntari, de cele mai multe ori în Legiunea Străină. În 1944, antifasciștii români din Paris participă la Eliberarea Franței, în special în cadrul unităților FTP-MOI.

Brâncuși și artiștii voluntari: când avangarda ia armele

Această modă a înrolării ajunge și la artiști. În august 1916, odată cu intrarea României în război, tânărul sculptor Constantin Brâncuși, încă necunoscut, se prezintă ca voluntar la sediul Legiunii Străine, alături de alți artiști străini precum Ossip Zadkine. Chiar dacă este repede reformat, din motive medicale, gestul lui rămâne emblematic. Pentru acești creatori, reprezentanți ai avangardei pariziene, a servi Franța reprezenta deopotrivă un act de fidelitate culturală și o datorie morală.

După 1945, Legiunea devine un refugiu pentru românii care fug de persecuția politică comunistă sau de sărăcie. Legiunea Străină reprezenta un loc de unde puteau să o iei de la început, sub un alt nume.

Misiunea Berthelot: act fondator al unei fraternități de arme

Misiunea militară franceză în România (1916-1918), condusă de generalul Henri Mathias Berthelot, reprezintă actul fondator al fraternității militare franco-române. Ajuns la Iași, în plină criză, Berthelot participă activ la restructurarea și modernizarea armatei române: artileria, serviciul medical, pregătirea militară, statul major și nu în ultimul rând, cercetarea. Bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz (vara lui 1917) atestă eficiența acestor reforme care aveau ca model Armata Franței. Foarte repede, Berthelot devine o figură emblematică, venerat ca și „generalul ce întruchipa solidaritatea franco-română”.

Două destine românești ale Legiunii: de la real la memorial

Pentru a înțelege profunzimea legăturilor militare franco-române, este instructiv să punem alături două traiectorii de viață ce provin din Legiunea Străină. Doi români. Două epoci. Două moduri de raportare la Franța. Pe de

o parte, Georges Hagietanu, legionar în Regimentul de Marș al Legiunii Străine (RMLE), mort în 1916, în timpul asaltului de la Belloy-en-Santerre: o persoană instruită, care a prins rădăcină în lutul de pe Somme și în istoria verificabilă.

Pe de altă parte, Eliahu Itzkovitz, supraviețuitor al Holocaustului, a cărui legendă – multă vreme considerată adevărată – se descompune și dispare sub impactul realității consemnate în arhive.

Aceste două destine alcătuiesc un model revelator. Cu Hagietanu, suntem în plină faptă reală: o fișă matricolă, un câmp de bătălie, un trup ce-a dispărut, un nume care a făcut parte dintr-un regiment de elită ce-a pierdut toți oamenii în luptă. Cu Itzkovitz, intrăm într-un registru diferit: un registru unde trauma, nevoia de sens și idealul eroic dau naștere unei false povești care excedă realitatea faptelor – o poveste care spune un adevăr mai curând psihic, chiar dacă nu întotdeauna un adevăr istoric.

Aceste două voci ne spun, fiecare în felul său, forța de atracție a Franței și umanitatea profundă a Legiunii Străine: una prin certitudinea sacrificiului, cealaltă prin căutarea imposibilă a dreptății.

Dosarul militar al caporalului Georges Hagietanu, legionar din RMLE, este una dintre rarele mărturii ale participării românilor la bătălia de pe Somme. Născut în 4 martie 1891, la București, acesta moare pe câmpul de luptă, în 4 iulie 1916, la Belloy-en-Santerre, într-unul dintre cele mai sângeroase asalturi ale RMLE-lui.

În noiembrie 1920, amintirea războiului era încă foarte prezentă în mintea francezilor, dar și dorința de a aduce un omagiu celor 1.400.000 de morți rămânea puternică. Guvernul francez a dispus deshumarea a nouă soldați necunoscuți, înhumați pe principalele câmpuri de bătălie: Verdun, Somme, Chemin des Dames, Flandra, Artois, Marna, Champagne, Lorena, Alsacia. Un dubiu apare în ce privește cetățenia franceză a unuia dintre trupurile exhumate. În cele din urmă, opt sicrie sunt depuse în citadela din Verdun, în 9 noiembrie 1920. A doua zi are loc o ceremonie prezidată de André Maginot, ministru al Pensiilor. Înăuntru, în jurul sicriilor dispuse în două coloane, garda de onoare este asigurată de o companie din regimentul 132 de infanterie. André Maginot se apropie de unul dintre tinerii soldați de gardă – este vorba de Auguste Thin, voluntar din clasa 1919, fiul unui combatant dispărut în război. Maginot îi întinde un buchet de garoafe roșii și albe, pe care acesta trebuie să-l depună pe unul dintre sicrie. Fără să deținem ultima dovadă, ne este totuși permis să ne imaginăm că Hagietanu făcea parte din această cohortă anonimă din care Franța a creat un simbol. El întruchipează, astfel, simpla și totală fidelitate a legionarilor români față de Franța.

Eliahu Itzkovitz, s-a născut în 1932 la Chișinău, este supraviețuitor al Holocaustului a cărui viață a fost profund marcată de uciderea familiei sale într-un lagăr românesc, de către un călău identificat, în relatări, sub numele de Stănescu. Itzkovitz jură răzbunare, servește în structurile militare evreiești de unde dezertează pentru a reveni în Europa. Ulterior se înrolează în Legiunea Străină imaginându-și că asasinul s-ar fi putut ascunde acolo.

În lucrarea „Memoria legionarilor”, preluată și transmisă de Bernard Fall și Charles Mercer, se afirmă că Itzkovitz l-ar fi regăsit pe Stănescu în Indochina și că l-ar fi ucis în timpul unei patrule pe RC4.

Arhivele Serviciului istoric al Apărării oferă însă o versiune cu totul diferită: Itzkovitz ajunge în Indochina în 30 mai 1954, după bătălia de la Dien Bien Phu, este repartizat la 1er BEP (Batalionul 1 Parașutiști/Legiunea Străină), aflat în refacere, nu participă la nicio bătălie, nicio patrulă și nu apare înregistrată nicio pierdere umană de la sosirea lui și până la încetarea focului. „Mémoire des Hommes” nu menționează moartea vreunui român din 3e REI (Regimentul 3 Infanterie/Legiunea Străină) după 1951. Singurul militar francez purtând numele, Stănescu este Dimitri Stănescu care moare în 1941, cu mult înaintea faptelor evocate.

Trauma originară a lui Itzkovitz este plauzibilă și în coerență cu violențele comise în România în timpul Holocaustului. Răzbunarea, în schimb, ține de mitul vindecării, caracteristic anumitor autori legionari de autobiografii unde eroismul imaginar vine să umple abisul lăsat de violența reală.

O prezență românească în toate războaiele Franței: 5 364 de destine recenzate

Dincolo de portretele fiecăruia, baza de date personale ale Ministerului francez al Apărării ne permite să evaluăm profunzimea angajamentului românilor față de Franța. Prin corelarea tuturor datelor personale din „Mémoire des Hommes” unde apare mențiunea „Roumanie”, se ajunge la un total de 5.364 de persoane. Acest corpus cuprinde: 1 979 de voluntari străini înrolați (1939–1940); 187 de „Morți pentru Franța” din 1914–1918; 110 militari ai celui de-al Doilea Război Mondial; 68 de morți în Indochina; 3 morți în Algeria, Maroc și Tunisia; 1 mort în operații externe de după 1963 (caporalul Eugen Eftimiu, din al 2-lea regiment de infanterie/Leiunea Străină); 1 mort pe teatrele de operații externe (1905–1962); 4 împușcați; 917 deportați-partizani și medaliați ai Rezistenței; 2 025 de victime civile și victime ale represiunii germane; 19 soldați din registrele vechi (1683–1815).

Suma aceasta nu e o abstracție: 5.364 de vieți române sunt înscrise în istoria militară a Franței. Printre acestea, un număr semnificativ au primit mențiunea solemnă de: „Mort pour la France” ceea ce este o recunoaștere oficială a unui sacrificiu asumat în numele națiunii și înscrierea definitivă în memoria Republicii.

De la soldații vechiului regim până la legionarii contemporani, de la partizanii Rezistenței franceze împușcați până la victimele civile ale ocupației fasciste, românii au împărțit cu Franța luptele, înfrângerile, victoriile și, uneori, moartea.

Acest bilanț al românilor ce au murit pentru Franța, pus în paralel cu viețile lui Hagietanu și Itzkovitz, luminează într-un mod inedit dimensiunea profund umană și istorică a legăturilor franco-române.

În loc de concluzie

Doi români, două secole, două certitudini: Georges Hagietanu, soldat ce-a existat într-adevar, căzut pentru Franța pe Somme; Eliahu Itzkovitz, supraviețuitor a cărui legendă se lovește de fermitatea arhivelor. Între aceste două portrete se desenează întreaga profunzime a relației militare franco-române: mărturia fidelității, idealul împărțit și forța unui imaginar comun unde istoria și memoria, uneori, se contopesc.

BIBLIOGRAFIE:

1. SHD (Vincennes), cotes GR 1–49 Yc, registres de contrôle des troupes.
2. Hitchins, K., *The Romanians: 1774–1866*, Oxford, 1996.
3. SHD, série GR 2 Ye, volontaires étrangers 1914–1918.
4. Weinstein, M., *Les FTP-MOI à Paris*, Paris, 2004.
5. Duroselle, J.-B., *La Grande Guerre des Français*, Paris, 1994.
6. Berthelot, H.-M., *Mission en Roumanie (Fonds SHD)*.
7. Glenn, J. A., *Romania and the Great War*, New York, 2015.
8. Iorga, N., *Memorii – 1917*.
9. Porch, D., *The French Foreign Legion*, New York, 1991.
10. *Communications internes de la Légion étrangère*.
11. ANU Museum, Tel-Aviv, témoignages numérisés.
12. Fall, B., *Street Without Joy*, 1961 ; Mercer, C., *Legion of Strangers*, 1964.
13. Base «Mémoire des Hommes», recherche 3° REI + Roumanie + 1951–1955.
14. Ministère des Armées, base «Mémoire des Hommes», recherche 3° REI +nationalité roumaine + 1951–1955.
15. Fiche Dimitri Stanescu, Mort pour la France, 11 juin 1941, Haïfa, Mémoire des Hommes, fiche Dimitri Stanescu, Mort pour la France.
16. Varia ; Geist ; Preda, «Brâncuși et la Légion étrangère».

NOUTĂȚI MILITARE

Rubrică îngrijită de gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU și col. (rtr.) Ion EPURE

BUREVESTNIK SAU „CERNOBÎLUL ZBURĂTOR”, RACHETA MISTERIOASĂ A RUSIEI

Nu se poate să nu existe vreo legătură între denumire și evenimentul Cernobîl, dar, probabil am să o descopăr pe măsură ce voi studia racheta... o părere *en avant* ar fi că, bazele proiectării acesteia s-au pus încă din epoca sovietică, iar acum au continuat și au fost definitive.

Vladimir Putin și șeful Statului Major al armatei ruse, generalul Valeri Gherasimov, au anunțat duminică, 26 octombrie 2025, că Rusia a testat racheta cu propulsie nucleară Burevestnik, o armă cu rază de acțiune practic nelimitată.

Informațiile despre pregătirea unui astfel de test circulau încă din vară, însă evenimentul s-ar fi petrecut pe 21 octombrie 2025, în cadrul unui amplu exercițiu al forțelor nucleare ruse, scrie „Observatornews.ro”.

Deși testul nu a fost menționat oficial la acel moment, confirmarea a venit acum, direct de la Kremlin. Singurele imagini publice cu această rachetă datează din 2018, când Putin a prezentat-o în Parlamentul Rusiei, într-un videoclip animat.

O armă cu rază extrem de lungă

Generalul Gherasimov i-a raportat lui Putin că racheta a zburat 15 ore și a parcurs 14.000 de kilometri, precizând că „aceasta nu este limita sa”. Oficialul rus a declarat că Burevestnik poate lovi cu precizie ținte protejate oriunde în lume, inclusiv în spatele celor mai sofisticate sisteme de apărare antiaeriană. Într-un discurs din 10 octombrie 2025, Putin sugerase deja că Rusia lucrează la o „armă revoluționară”, fără a da detalii. Mulți analiști au presupus încă de atunci că era vorba despre Burevestnik – un proiect care, potrivit Kremlinului, ar putea depăși orice rachetă occidentală existentă.

Ce este racheta Burevestnik

Racheta are numele complet 9M730 Burevestnik, (în limba rusă *Буревестник*) care se traduce aproximativ prin „aducător de furtună”. Este o rachetă de croazieră lansată de la sol, capabilă să transporte încărcătură nucleară. Este alimentată de un mini-reactor nuclear, ceea ce îi

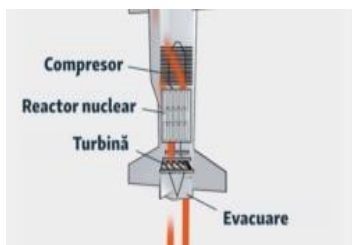
oferă autonomie aproape nelimitată. NATO i-a atribuit numele de cod SSC-X-9 Skyfall.

Putin a descris-o în 2018 ca pe o rachetă comparabilă cu modelele americane Tomahawk sau Kh-101, dar cu un avantaj crucial: poate zbura mii de kilometri la altitudine joasă, evitând radarele și sistemele de interceptare. Totuși, această tehnologie ridică un risc major: propulsia nucleară ar putea elibera particule radioactive în atmosferă în timpul zborului.

Burevestnik este una dintre cele șase noi arme strategice rusești dezvăluite de președintele rus Vladimir Putin la 1 martie 2018.

Design și dezvoltare

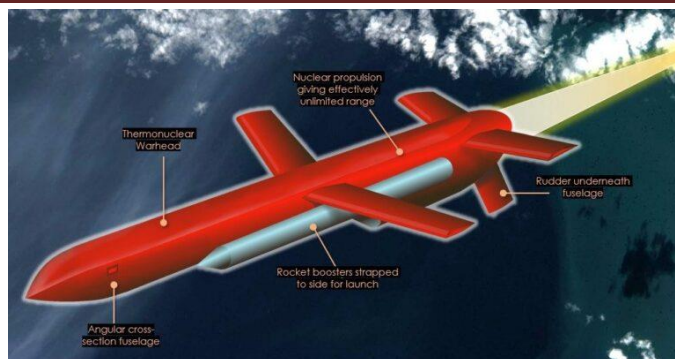
Industria rusă de apărare a început să dezvolte o rachetă de croazieră cu propulsie nucleară cu rază intercontinentală, capabilă să penetreze orice sistem de apărare antirachetă bazat pe interceptție. Se spune că are o rază de acțiune nelimitată și capacitatea de a evita scuturile antirachetă. Numele armei a fost ales (în mod neobișnuit) prin vot public. O etapă majoră de încercări a rachetelor de croazieră din complexul Burevestnik și testarea unității de propulsie nucleară au fost finalizate cu succes în ianuarie 2019.

Proiectul „soră” al lui Burevestnik, submarinul cu torpile/drone nucleare „Poseidon (Status-6)”, este de asemenea, construit în jurul unei unități de propulsie nucleară miniaturale.

Uniunea Sovietică și apoi Rusia și-au pus problema, încă din anii 1980 (ceea ce confirmă ipoteza de la începutul materialului și anume aceea că racheta nu este nouă și că există colaborare și continuitate între generațiile de specialiști și armele de pe teritoriile U.R.S.S.-ului). În ce măsură arsenalul lor nuclear de rachete balistice intercontinentale poate fi neutralizat de sistemele anti-balistice ale Statelor Unite sau ale inițiativelor propuse în timpul Administrației Reagan și cunoscut în mod obișnuit ca programul Star Wars este greu de precizat. Acest tip de armă zboară sub scutul de apărare antirachetă și face parte din programul mai larg al președintelui rus Vladimir Putin, care încercă să reechilibreze capacitatea de atac nuclear a Rusiei.

Accidentul de iradiere Nyonoksa

La 9 august 2019, agenția rusă de energie nucleară Rosatom a confirmat emisia radioactivă în zona de testare a rachetelor Nyonoksa. Se pare că testul a avut loc în facilitățile militare rusești aflate lângă Severodvinsk, în nordul Rusiei. Specialiștii apreciază că emisia radioactivă a fost provocată de un accident care a implicat testarea unei „surse radioizotopice pentru o rachetă cu motor cu combustibil lichid”. Experții americani, Jeffrey Lewis și Ankit Panda, suspectează că incidentul a rezultat dintr-un test al rachetei de croazieră Burevestnik. Printre cele opt persoane ucise în incident au fost cinci oameni de știință din domeniul armamentelor.

BOMBA CU GRAFIT A CHINEI

Recent, South China Morning Post (SCMP) a relatat că specialiștii chinezi au reușit proiectarea și dezvoltarea unei potențiale noi bombe cu grafit. Particularitatea acestei arme este aceea că poate dezactiva infrastructura energetică a inamicului prin mijloace non-cinetice.

Această armă a fost prezentată de televiziunea publică chineză, ulterior fiind transmisă și o animație printr-un canal afiliat CCTV. În film se vede o rachetă lansată de la sol care eliberează în aer 90 de sub-muniții sub formă de filamente de carbon. Efectul este provocarea de scurtcircuite în rețelele electrice pe o suprafață de peste 10.000 de metri pătrați.

Deși presa chineză nu a oferit prea multe caracteristici tehnico-tactice ale armei, se poate trage concluzia că aceasta nu este diferită de munițiile similare folosite de SUA în Irak și Kosovo.

Racheta cu grafit de fabricație chineză are o rază de 290 de kilometri și un focos de 490 de kilograme. Arma este ideală pentru executarea unor

lovituri de precizie asupra stațiilor electrice.

Într-un comentariu din anul 2017 apărut în publicația Modern Ships, arma cu grafit a fost calificată ca având potențial de a schimba configurația câmpului de luptă modern datorită abilității sale de a ocoli apărarea convențională și de a integra kituri de ghidare pentru creșterea preciziei de lovire. Desigur, autorul se referea la armele cu grafit intrate în arsenalul armatei americane. Se pare că tehnicienii chinezi au înțeles mesajul deoarece la racheta proprie care folosește muniție cu grafit au integrat sistemul propriu de ghidare „BeiDou”. Informațiile recente primite din teatrul de luptă din Iran afirmă faptul că rachetele hipersonice iraniene au integrat kituri BeiDou asigurate neoficial de China. Poate că astfel se explică precizia rachetelor iraniene sau poate este o dezinformare ca multe altele.

Dincolo de ceața războiului, este clar că specialiștii militari chinezi sunt interesați să verifice eficiența unor sisteme electronice produse în China și integrate în armamentele din arsenalul propriu.

Războiul din Orientul Mijlociu, ca și cel din Ucraina constituie oportunități pentru experimentarea și testarea sistemelor de armamente

aflăte în dotarea armatelor marilor puteri, mai ales atunci când se pregătesc de o mare confruntare.

Lecțiile învățate de militarii chinezi, cu siguranță vor fi folosite în posibilul viitor război de readucere a Taiwan-ului la China continentală.

Bomba cu grafit este o armă care are potențialul de a opri funcționarea normală a sistemelor de comandă, control, comunicații, calculatoare, informații, supraveghere și recunoaștere (C4ISR) ale adversarului prin perturbare electromagnetică. Acesta este elementul de noutate care poate schimba modul de ducere a războiului modern: să distrugi fără să omori, să obții victoria producând haos și implozia sistemului politic și militar din țara atacată.

Într-un raport RAND din iunie 2023, Timothy Heath sublinia faptul că reziliența Taiwan-ului depinde de trei factori interconectați: infrastructura, economia și rezistența populației. Un atac la scară largă asupra acestor elemente de stabilitate a țării ar putea declanșa defecțiuni în lanț în serviciile de urgență, sistemul de sănătate, aprovizionarea cu apă, electricitate, transport, guvernare și altele aruncând societatea în haos.

Pentru justificarea acestor afirmații sunt destule exemple, inclusiv de dată recentă.

Un atac cu bombe cu grafit asupra rețelei electrice a Taiwan-ului probabil va fi realizat în paralel cu o blocadă navală și un război informațional intens, toate pentru a asigura capitularea insulei.

Arma cu grafit a Chinei nu este doar un instrument pe câmpul de luptă, ea face parte dintr-o strategie mai amplă de distrugere a moralului populației, de a face rezistența aproape imposibilă și de a ridica masele împotriva propriului guvern.

China vede acest tip de război ca pe un prelude al colapsului politic și social al țării țintă, iar bombele cu grafit ar putea reprezenta actul de deschidere al unui război conceput să se încheie fără ca o invazie propriu-zisă să mai fie necesară.

Opțiunea Chinei pentru includerea armelor neletale de tipul bombei cu grafit sugerează o schimbare strategică către războiul non-cinetic, menit să erodeze rezistența statală din interior. Scopul final este acela de a forța capitularea fără o invazie la scară largă.

Realitatea militară contemporană ne arată că înaintea Chinei au fost și alte puteri, în speță SUA, care au introdus arma cu grafit în arsenalele proprii. Concluzia este că specialiștii militari chinezi fac eforturi să țină pasul cu tot ceea ce înseamnă dezvoltare tehnologică modernă, dar deocamdată sunt cu un pas în urmă. Beijingul mai are două etape de trecut: să realizeze paritatea militară cu SUA și să aibă o experiență de război

reală. Desigur, va observa conflictele militare actuale, va analiza performanțele tehnice ale sistemelor de armamente dar, în final, va avea și propriul război și probabil acesta va fi cu Taiwanul și aliații săi.

BIBLIOGRAFIE:

1. Gabriel Honrada, Asia Times, 1 iulie 2025
2. „BeiDou”

DRONELE ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN RĂZBOIUL MODERN

Colonel (rtr.) dr. ing. Ion EPURE

Ideea acestei analize și a motto-ului au venit după ce ziarul britanic „The Guardian” a publicat informația potrivit căreia un startup britanic de inteligență artificială (IA) cu legături guvernamentale dezvoltă tehnologii pentru drone militare. De asemenea, o altă companie care a colaborat îndeaproape cu guvernul britanic în ceea ce privește siguranța inteligenței artificiale și sistemul național de sănătate, dezvoltă tehnologii IA pentru dronele militare. Compania de consultanță „Faculty AI” are experiență în proiectarea și implementarea de modele IA pe vehicule aeriene fără pilot. Aceasta a apărut ca una dintre cele mai active companii care vând servicii IA în Regatul Unit. Compania britanică a lucrat la analiza datelor pentru campania „Vote Leave” înainte de Brexit. Fostul consilier al lui Boris Johnson, Dominic Cummings, a încredințat apoi lucrări guvernamentale firmei în timpul pandemiei și l-a inclus pe directorul executiv al acesteia, Marc Warner, în reuniunile grupului consultativ științific al guvernului. De atunci, compania, denumită în mod oficial Faculty Science, a realizat teste ale modelelor de IA pentru AI Safety Institute (AISI) al guvernului britanic, înființat în 2023 sub conducerea fostului prim-ministru Rishi Sunak. Companiile producătoare de armament sunt dornice să integreze IA în drone, de la așa numiții „camarazi loiali” care ar putea zbura alături de avioanele de luptă, până la munițiile inteligente care „așteaptă” apariția unei ținte și numai după aceea o angajează.

Această preocupare direcționată către implementarea IA în arhitectura dronelor reprezintă o tendință relativ nouă pentru dezvoltarea unui domeniu perceput ca fiind de viitor în războiul modern.

Implementarea IA pe drone

Armele moderne, inteligente și dronele militare fascinează și neliniștesc în același timp. Fascinează prin precizia lor, prin tehnologiile înglobate,

prin progresul pe care-l reprezintă. Este un progres al tuturor științelor exacte, al imaginației inginerilor de sistem și al fiecărui specialist, care a permis realizarea unor astfel de arme complexe și precise. Ceea ce neliniștește este faptul că aceste mecanisme sunt instrumente de distrugere și aducătoare de moarte, concepute, construite și perfecționate de oameni pentru a lupta împotriva oamenilor.

Dacă aceste arme există și sunt concepute și construite de oameni, înseamnă că principiile lor sunt cunoscute de către majoritatea specialiștilor, dar detaliile tehnice și procedeele de fabricare și de amplasare sunt secrete. Deci, inovația stă în detalii.

S-a putut constata de-a lungul istoriei că atunci când militarii au dispus doar de arme individuale, ușor de utilizat, războiul era purtat de militari de tot felul: mercenari, încorporați cu forța, veniți de bună voie etc.

În perioada modernă a istoriei umanității, odată cu apariția armatelor de masă, a profesionalizării cadrelor de conducere și a introducerii masive a progreselor tehnologice în domeniul militar, transformările în arta militară și în modul de ducere a luptei s-au petrecut din ce în ce mai rapid, rezultatul fiind creșterea letalității, a puterii de distrugere și profilarea tendinței ca războiul să devină impersonal. Această ultimă caracteristică despre care se evită o discuție extinsă și profundă a fost prefațată de diversificare mijloacelor și metodelor de culegere a informațiilor, implementarea tehnologiilor informatice în sistemele de luptă, trecerea la mașini de luptă fără personal uman la bord (drone), apariția tehnologiei „stealth”, extinderea teatrului de acțiuni militare în spațiul extraterestru, amplificarea fără precedent a războiului informațional, inclusiv a celui electronic, introducerea roboticii și a IA.

În ceea ce privește IA dezbaterele privind etica și legalitatea folosirii acesteia sunt în derulare dar, cu toate acestea, putem afirma că actualul război dintre SUA/Israel împotriva Iranului le va certifica și accelera procesul de implemenare în sistemele militare utilizate pe câmpul de luptă. Președintele Trump a dat deja aprobarea de folosire fără restricție a armelor cu IA incorporată aflate în curs de testare. Expresia sa a fost aceea de „folosire fără rezerve” a acestor sisteme. La urma urmelor, războaiele se fac și pentru a testa eficiența și limitările armelor din arsenalele marilor puteri, iar războaiele locale sunt un fel de „încălzire” pentru marea confruntare.

Sunt zvonuri potrivit cărora racheta care a distrus în prima zi a războiului denumit de americani „Epic Fury” și de israelieni „Roaring Lion” o școală de fete din Teheran ar fi fost condusă de IA. Trebuie să luăm în considerație faptul că, în timp de război, dezinformarea este cuvântul de ordine, așa că zvonurile pot fi generate pentru a masca alte intenții, pentru a transmite un mesaj subliminal populației sau a acoperi o vină.

Înțelegerea principiilor de funcționare a armelor inteligente conduce la alegerea condițiilor de utilizare a lor pentru a obține eficiența maximă. Semnalul concret al introducerii pe scară largă a IA în câmpul integrat de luptă a fost dat în anul 1991, la atacul fulger asupra Irakului. Ca urmare a imaginilor prezentate de toate televiziunile din lume, imagini atent selectate, pentru a scoate în evidență precizia remarcabilă a armelor inteligente, mesajul transmis subliminal era acela că este posibilă ducerea unui „război curat”, prin așa-numitele „lovituri chirurgicale”. Deocamdată experiențele recente ale Rusiei, SUA dar și ale Israelului, dovedesc că războiul poate fi încă câștigat numai cu prezența trupelor de uscat pe câmpul de luptă. Eventual, tehnologia ajută la câștigarea războiului psihologic, prin generalizarea fricii de moarte, dar nici acest lucru nu este sigur (Iran, Ucraina sunt exemple în acest sens). Această concluzie este valabilă pentru prezent, dar, cu siguranță, viitorul va aduce schimbări și în această privință.

Progresele rapide obținute în domeniul dronelor militare sunt simultane progreselor, de asemenea rapide, ale științelor și tehnologiilor civile. Arhitectura tehnologică a dronelor militare înglobează senzori, detectoare de radiații, calculatoare, software, explozivi, motoare, servomecanisme, armamente, toate interconectate prin sisteme complexe și în strânsă legătură de comunicare cu alte sisteme exterioare. Un exemplu de ingeniozitate tehnică este acela de sporire a autonomiei de acțiune a dronelor prin instalarea de minipanouri solare pentru a suplimenta durata de funcționare a bateriilor. De aceea, istoria fiecărei drone militare este, în paralel, o istorie a fiecărei discipline științifice care contribuie la realizarea ei (începând cu cele mai vechi, mecanica, chimia, fizica, și continuând cu cele mai noi, știința calculatoarelor sau a laserelor, a senzorilor și IA).

Disciplinele științifice recente se regăsesc și în realizările civile. Avioanele moderne sunt echipate cu avionică ultraperformantă, calculatoare de bord, materiale compozite, senzori, elemente de optică, există secțiuni

complet robotizate și bineînțeles, exemplele ar putea continua. Fuziunea dintre industria civilă și cea militară este aproape completă, iar China a și legiferat această colaborare făcând-o obligatorie pentru companii.

Evoluția dronelor arată viteza galopantă cu care armele și-au modificat proprietățile. În secolul al XIX-lea, în concordanță cu evoluția tehnologiilor civile, au fost realizate mitralierele, apoi au apărut tancurile, avioanele, arma chimică, radarele, iar în anul 1945, arma nucleară.

În paralel cu sporirea capacității de distrugere, au crescut și distanțele de tragere a armelor (care au ajuns să depășească 200 m pentru armamentul ușor și 10.000 km pentru rachetele balistice intercontinentale). Dar aceste creșteri ale puterii de distrugere inițial nu au fost completate și de îmbunătățirea preciziei de lovire. Nu după mult timp, însă și precizia a crescut considerabil, grație introducerii IA, dezvoltării calculatoarelor de mare randament și a miniaturizării componentelor electronice.

Încorporarea celor mai perfecționate tehnologii în armamente au produs schimbări fundamentale în aspectul câmpului de luptă integrat. Acest factor tinde să devină fundamental în digitalizarea câmpului de luptă, creșterea eficienței sistemului de comanda și control, ceea ce conduce la asigurarea superiorității operaționale. Vehiculele nepilotate, UVS – Unmanned Vehicle Systems (dronel) – vor contribui la mărirea capacității de sincronizare a tragerilor directe și din poziții acoperite, localizarea și identificarea adversarului în timp util, a volumului și rapidității în obținerea informațiilor, etc.

În această dinamică, viitorul va aparține fizicii quantice care va reprezenta o revoluție majoră în comparație cu tot ce s-a realizat până în prezent, inclusiv în domeniul militar.

Concluzie

Pentru ca o dronă să fie cât mai „inteligentă” ea trebuie dotată cu câți mai mulți senzori, de categorii cât mai diferite, să funcționeze pe cât mai multe frecvențe și să fie dotată cu cât mai multe coduri. Orice eroare poate avea efecte adverse. Un exemplu recent, din Războiul din Iran: apărarea kuveitiană a distrus trei avioane americane F-15 fiindcă nu au fost identificate ca fiind avioane „amice”.

BIBLIOGRAFIE:

- Epure, I. (2014). „*Inteligența artificială în câmpul de luptă integrat*”. Editura Militară.
Epure, I., și Stoica, M. (2023, decembrie). Despre drone moderne (militare și civile). *Art-Emis*.
Epure, I., și Stoica, M. (2024, decembrie). Despre drone moderne (militare și civile) [Partea a II-a]. *Art-Emis*.

CE POT ȘI CE NU POT FACE DRONELE PE CÂMPUL DE LUPTĂ

În decurs de doar două săptămâni din luna iunie 2025, forțele armate ucrainene și israeliene au executat două dintre cele mai îndrăznețe operațiuni din istoria militară recentă. Pe 1 iunie, folosind sute de drone de atac unidirecționale cu rază scurtă, introduse clandestin în adâncimea teritoriului Rusiei, Ucraina a reușit să avarieze grav sau să distrugă cel puțin 11 bombardiere strategice rusești, în cadrul Operațiunii „Spider’s Web”.

Câteva zile mai târziu, Israelul a planificat și executat, începând cu 13 iunie, Operațiunea „Rising Lion”, în care a folosit drone de atac unidirecționale, introduse în Iran bucată cu bucată. Obiectivul operațiunii era acela de a distruge sistemele de apărare antiaeriană iraniene în scopul realizării unui control extins asupra spațiului aerian al Iranului.

Ambele acțiuni au fost încununuate cu succes, reușind atât surprinderea inamicului, cât și producerea de pagube materiale și victime umane.

Aceste două succese tactice, spectaculoase ca execuție, prefațate de războiul dintre Armenia și Azerbaidjan în care dronele armatei azere au avut un rol important în obținerea victoriei, anunță o schimbare mai amplă în modul de desfășurare a războiului. Succesul realizat de Israel în Iran a permis realizarea supremației aeriene în spațiul iranian și folosirea aviației cu echipaj uman fără a se confrunța cu o ripostă serioasă din partea apărării antiaeriene și cu atât mai puțin, a aviației iraniene.

Totuși, tendința clară în arta militară este aceea de extindere a sferei de întrebuițare a dronelor de toate felurile, dar și a altor tipuri de armamente cu elemente de inteligență artificială încorporată și fără echipaje umane.

Este adevărat că inteligența artificială generativă întâmpină multe obstacole juridice și etice, dar cu siguranță acestea vor fi depășite în viitorul nu prea îndepărtat. China, nu numai că permite implicarea companiilor de tehnologie avansată în producția de apărare, dar a elaborat și o lege care obligă la această simbioză între companii de tehnologii înalte și complexul industrial militar. Cooperarea civil-militar este obligatorie și legală. Până și în SUA, în pofida unor discuții între specialiștii din domeniul juridic, al drepturilor omului care încă nu s-au soldat cu propuneri concrete, președintele Trump a declarat că toate companiile de tehnologii avansate pot coopera necondiționat cu industria de apărare.

În acest sens, dronele pot deveni unul din domeniile prioritate pentru implementarea acestor tehnologii avansate și a inteligenței artificiale, ceea ce nu trebuie să surprindă deoarece, potrivit oficialilor ucraineni, dronele de

atac unidirecționale sunt acum responsabile pentru 70% din pierderile de pe linia frontului în războiul dintre Rusia și Ucraina. Războiul din Iran, atunci când vom avea la dispoziție mai multe informații, cu siguranță va confirma această afirmație.

Mergând mai departe, Operațiunea „Midnight Hammer”, atacul american din 22 iunie 2025, asupra instalațiilor nucleare iraniene, care a implicat peste 125 de aeronave americane, inclusiv șapte bombardiere B-2, a demonstrat că sistemele de armament costisitoare, pilotate, sunt încă indispensabile pe câmpul de luptă. Pe măsură ce războiul modern va evolua, cu siguranță strategia și arta militară vor ține pasul și avantajele oferite de tehnologie vor fi recunoscute și dorite de militari, inclusiv de piloți, care sunt ceva mai reticenți să lase inteligența artificială să îi înlocuiască sau să-i secondeze în luarea deciziilor. Deocamdată, Pentagonul cheltuiește anual zeci de miliarde de dolari pentru întreținerea și modernizarea portavioanelor, avioanelor F-35 și tancurilor, însă a investit doar 500 de milioane de dolari în drone. Cu siguranță lucrurile se vor schimba și probabil, destul de repede.

Trecerea de la tehnologia actuală la cea a viitorului nu se va întâmpla peste noapte, se va realiza treptat, prima fază fiind integrarea noilor mijloace de luptă în sistemele existente, pentru ca acestea să fie mai eficiente. Unde se va termina această fuziune nu știm și probabil că nici actualii „vrăjitori cibernetici” nu știu unde se va ajunge. Aceste întrebări nu sunt pentru generația noastră așa că ne oprim cu speculațiile aici.

Revenind la exemplele date, știm că Ucraina, în cadrul Operațiunii „Spider’s Web” a utilizat mai multe tehnologii emergente. Una dintre acestea a fost un sistem autopilot „open-sources” care permite dronelor să opereze autonom atunci când semnalul dintre pilotul uman (stația de comandă) și dronă este bruiat sau prea slab. O altă noutate a fost sistemul de lovire bazat pe inteligență artificială, antrenat să identifice bombardierele rusești pe baza unor scanări tridimensionale ale aeronavelor rusești și sovietice din colecțiile muzeelor de aviație ucrainene sau mai curând din bazele de date ale serviciilor de informații ucrainene și ale aliaților lor.

Succesul Operațiunii „Spider’s Web” și capacitatea Ucrainei de a introduce clandestin peste o sută de drone la o distanță de peste 2.000 de mile pe teritoriul Rusiei, confirmă un tipar evident încă de la începutul conflictului: platformele militare costisitoare sunt vulnerabile la atacurile roirurilor de drone, capabile să realizeze surprinderea inamicului și să execute foc precis asupra obiectivelor prestabilite.

Operațiunea „Rising Lion” a Israelului demonstrează vulnerabilitatea altor sisteme costisitoare, precum apărarea aeriană și radarele. Este adevărat, distrugerea radarelor nu a fost numai meritul dronelor, ci în primul rând al forțelor speciale israeliene infiltrate în Iran de pe teritoriul Azerbaidjanului.

Prin utilizarea sistemelor fără echipaj uman, Ucraina și Israelul au impus și costuri asimetrice adversarilor lor. De exemplu, un singur avion rusesc de avertizare timpurie și supraveghere aeriană costă aproximativ 330 de milioane de dolari, iar al bombardierului rusesc cu rază lungă ajunge până la 270 de milioane de dolari. În schimb, quadrocopterele ucrainene costă între 600 și 1.000 de dolari, ceea ce înseamnă că totalul capacităților utilizate în Operațiunea „Spider’s Web” a costat probabil nu mai mult de 117.000 de dolari – o fracțiune din costul unei singure rachete Kh-101 și mai puțin decât cei 200.000 de dolari per unitate pentru rachetele antitanc „Javelin” furnizate de Statele Unite Ucrainei.

Moscova a ripostat la Operațiunea „Spider’s Web” cu unele dintre cele mai mari atacuri cu drone din război, aproape copleșind apărarea antiaeriană deja suprasolicitată a Kievului.

Iranul a răspuns atacurilor inițiale ale Israelului lansând propriile valuri de drone și rachete asupra țintelor israeliene. Deși apărarea antiaeriană israeliană a interceptat majoritatea acestor rachete, atacul iranian a fost suficient de eficient pentru a genera îngrijorare în cadrul conducerii Forțele de Apărare ale Israelului (IDF) că ar putea rămâne fără rachete interceptoare. Sistemul de apărare israelian este sofisticat, eșalonat pe multe nivele de interceptare, dar nu poate angaja simultan mai mult de 800 de rachete trimise asupra țării. În final, rachetele balistice iraniene au determinat conducerea politică a statului israelian să solicite americanilor să declare misiunea îndeplinită și încheierea războiului. Vulnerabilitatea sistemului de apărare antiaeriană a Israelului, care se considera a fi impenetrabil, a ieșit în evidență și mai clar decât în Războiul de 12 zile, în actualul război dintre SUA și Israel pe de o parte și Iran de cealaltă parte, botezat de americani „Epic Fury”. Nivelul de distrugerii și costul de vieți omenești depășește orice estimare anterioară și, în plus, este o amenințare a stabilității economiei mondiale. Ambele părți au atuuri strategice pe care sunt dispuse să le folosească, iar dacă tehnologiile avansate nu au fost folosite încă, cu siguranță vor fi folosite în viitor.

Rusia a combinat în mod similar sisteme ieftine, precum dronele Shahed-136, cu rachete avansate pentru a satura sau distruge apărarea aeriană adversă și apoi a lovi ținte de mare valoare, militare sau civile. La fel au procedat și militarii iranieni: au folosit în primul val de atac rachete

produse mai de mult, saturând apărarea antiaeriană a țărilor atacate, apoi în valul al doilea au atacat cu rachete mai puțin performante, dar între care au fost intercalate rachete balistice hipersonice greu de detectat de radare, iar ultimul val a fost cu roiuri de drone de atac.

Sistemele tradiționale invizibile (stelh) sunt costisitoare și necesită mult timp pentru a fi produse, dar pot fi extrem de eficiente. Pentru a degrada instalațiile nucleare de la Fordow și Natanz, aflate sub munte, Statele Unite au folosit nu doar 14 bombe penetrante de 30.000 de livre, dar și șapte bombardiere invizibile B-2, în valoare de 2 miliarde de dolari fiecare, singurele capabile să transporte și să folosească astfel de proiectile. Dronele de atac unidirecționale, într-un singur val, nu pot transporta mai mult de 400.000 de livre de încărcătură explozivă. Au mai fost semnalate și alte deficiențe la drone, în special la sistemul de identificare a țintelor. Pentru aceasta, specialiștii au utilizat programul folosit la identificarea fețelor umane. S-a dovedit că acesta este perturbat în condiții de război și de vreme. Astfel, au fost cazuri în care dronele au atacat umbra țintei nu ținta propriu-zisă.

China încearcă să țină pasul cu SUA, își modernizează rapid armata în toate domeniile, inclusiv în ceea ce privește armamentele de precizie, implementarea inteligenței artificiale în sistemele de armamente, expediții în spațiul extraterestru etc. Poziția adoptată în aceste conflicte care sunt de mare interes pentru ea, este aceea de spectator activ. Este atentă la confruntările dintre celelalte mari puteri și se implică atât cât să nu i se reproșeze ceva. De exemplu, a desfășurat în Oceanul Indian propriul dispozitiv naval. Acesta este în apropierea dispozitivului naval american și nu face altceva decât să monitorizeze mișcările navelor americane și să le spioneze comunicațiile electronice. Probabil că multe din informațiile culese ajung și la Teheran.

Handicapul major pe care îl are China în acest moment este acela că armata sa nu a fost implicată direct într-un conflict militar major, așa cum este armata americană implicată în prea multe. Experiența războiului nu poate fi dobândită decât în război.

Unde ne va duce această nouă tehnologie ce va acapara treptat toate domeniile de activitate umană, rămâne de văzut. Răspunsul poate fi și pozitiv și negativ. Ce este important în acest moment este faptul că implementarea tehnologiilor avansate a început deja.

BIOGRAFIE:

Michael C. Horowitz, Lauren A. Kahn și Joshua A. Schwartz, „Ce pot și ce nu pot face dronele”, Foreign Policy, 4 iulie 2025.

PREZENTARE DE CARTE**LIBANUL ÎNTRE TRECUT ȘI VIITOR
(LIBANON BETWEEN PAST AND FUTURE)**

de Nawaf Salam

Nawaf Salam s-a născut în Beirut, în anul 1953, într-o familie înstărită de intelectuali și politicieni (familia sa include doi foști prim-miniștrii). Și-a început cariera ca academician și lector la universități precum: Universitatea Americană din Beirut (AUB), Sorbona din Paris și Universitatea Harvard din

Statele Unite. De asemenea, a fost numit ambasador al Libanului la Organizația Națiunilor Unite (2007-2017). Ulterior a activat ca judecător în cadrul Curții Internaționale de Justiție de la Haga (CIJ), iar în anul 2024 a fost numit președintele acestei instituții internaționale de prestigiu. A prezidat cazul prezentat de Africa de Sud în care Israelul era învinuit de comiterea de genocid împotriva populației palestinienilor din Gaza și a decis că ocuparea teritoriului palestinian de către Israel este ilegală. De asemenea, a lucrat la rezoluțiile ONU, inclusiv la Rezoluția 1701 care stă la baza actualei încetări a focului dintre Israel și Liban.

Anul acesta președintele Libanului, Joseph Aoun, i-a oferit funcția de prim-ministru, funcție pe care a acceptat-o.

Salam este considerat ca fiind mai curând tehnocrat decât politician. Strategia sa politică este cunoscută și a fost prezentată în mai multe rânduri în diferite lucrări și conferințe. Lucrările cele mai edificatoare sunt cărțile „Opțiuni pentru Liban” și aceasta pe care am decis să o prezentăm în actualul număr al revistei „Dincolo de Orizonturi”, intitulată „Liban între trecut și viitor”.

Analizii politici consideră că evenimentele regionale actuale – încetarea focului între miliția šiită Hezbollah și Israel, slăbirea Iranului și căderea regimului lui Bashar al-Assad în Siria – au schimbat realitățile politice și au slăbit presiunea politică regională exercitată asupra Libanului, creându-se astfel condiții rezonabile pentru lansarea unui proces de redresare a țării.

La trei săptămâni după investitură, noul prin-ministru a prezentat un guvern format din 24 de membri, angajându-se să dea întâietate reformei financiare, reconstrucția postbelică și implementarea acordului de încetare a focului cu Israelul, încheiat în noiembrie anul trecut, care vizează stabilizarea graniței Libanului cu Israelul. În viziunea sa, prioritizarea reformei statului față de alte probleme urgente ale Libanului, reprezintă o continuitate a viziunii sale politice de a repune țara pe linia de plutire.

Cartea sa, „Libanul între trecut și viitor” (inițial *Le Liban d’hier à demain*), oferă o foaie de parcurs pentru guvernare și schimbare instituțională, oferind perspective asupra principiilor care ar putea defini mandatul său. Pe măsură ce Libanul se confruntă cu provocări imense – reafirmarea suveranității, gestionarea unei prăbușiri economice și navigarea într-un climat regional instabil – guvernul Nawaf Salam va fi judecat în funcție de modul în care va reuși să transforme în realitate principiile expuse în carte.

Apărută inițial în franceză și arabă în 2021, tradusă ulterior în engleză (în 2023), „Libanul între trecut și viitor” analizează istoria modernă a Libanului, oferind o viziune asupra viitorului său potențial. Publicată în urma mișcării de protest din 2019, dar înainte de evenimentele din 7 octombrie 2023 și de războiul ulterior dintre Israel și Hezbollah, cartea analizează disfuncționalitățile politice ale Libanului și subliniază necesitatea aplicării urgente de schimbărilor structurale necesare pentru a stopa o deteriorare suplimentară. Printr-o colecție de eseuri ce acoperă decenii, autorul evaluează sistemul de împărțire sectară a puterii din Liban, propune reforme constituționale și examinează traiectoria țării de la independență până la crizele sale actuale.

Salam își structurează analiza în jurul unor teme cheie care au definit provocările politice și instituționale ale Libanului încă de la formarea sa în anul 1920. Unul dintre punctele sale principale este critica sectarismului ca fiind cauza principală a eșecului integrării sociale a țării, a unei „cetățenii libaneze neîmplinite”. Potrivit autorului, dominația grupurilor sectare – fiecare justificându-și cauza prin „narațiuni fictive” – a împiedicat libanezii să adopte pe deplin o identitate națională unificată. Autorul susține că sectarismul a paralizat instituțiile statului, transformându-le în instrumente de clientelism politic mai degrabă, decât în organe de guvernare. În loc să furnizeze servicii publice echitabile către cetățeni, statul se bazează pe liderii sectari pentru a rezolva problemele sociale și administrative care sunt de competența sa, consolidând astfel dependența de comunitățile religioase și politice, erodând astfel și mai mult coeziunea națională. Libanul, insistă el, trebuie să avanseze către un stat modern, care să respecte statul de drept

și să garanteze libertățile fundamentale ale cetățenilor săi. „Cu cât statul este mai puternic, cu atât individul este mai respectat” – o observație foarte potrivită pentru o țară unde loialitățile comunitare prevalează adesea asupra identității naționale.

Salam examinează istoria conflictelor din Liban, în special războiul civil din 1975-1990 și cum aceasta a schimbat traiectoria de evoluție a țării. El avertizează că, dacă Libanul nu își rezolvă tensiunile interne, va rămâne vulnerabil față de tulburările regionale, putând ajunge o pradă pentru vecii săi. În viziunea sa cauzele războiului, în marea lor majoritate, se regăsesc în nemulțumirile interne, în special lipsa de incluziune resimțită de facțiunile de stânga și musulmane într-un sistem politic dominat la acea vreme de creștini. De asemenea, autorul recunoaște, pe bună dreptate și rolul factorilor externi, cum ar fi prezența rezistenței palestiniene în Liban, după 1969.

Autorul analizează, de asemenea, consecințele războiului. El evaluează Acordul de la Taif din 1989, în baza căruia s-au pus bazele conflictului intern libanez prin acceptarea trupelor siriene pentru a asigura calmul între diferitele facțiuni beligerante (maroniți/creștini, arabi, druzi, shiiti), dar care, în opinia sa, nu a reușit să realizeze o fundație sustenabilă pentru guvernarea statului. Deși acordul a dus la consolidarea sectarismului, Salam îl consideră un pas necesar, dar incomplet, spre reformă. El susține că prevederile sale neimplementate, inclusiv descentralizarea administrativă, consolidarea sistemului judiciar și formarea unui comitet național pentru propunerea de măsuri de abolire a confesionalismului politic, trebuie reconsiderate. El respinge propunerile pentru un federalism bazat pe sectarism, o idee care a reapărut în discursul politic libanez, considerând-o nerealistă, la fel cum respinge și ideea de partajare a țării.

Privind dincolo de Acordul de la Taif, Salam își imaginează o nouă ordine politică care depășește constrângerile sectare și promovează o participare democratică autentică. El pune un accent deosebit pe reforma judiciară, susținând că sistemul juridic libanez este paralizat de interferențele sectare. „O acuzație împotriva unui înalt funcționar public sau chiar o încercare de a-l acuza de abuz de putere riscă să fie percepută ca un atac asupra comunității din care face parte”. Această problemă este evidentă astăzi în chestiuni naționale majore, cum ar fi ancheta privind explozia din portul Beirut din august 2020, unde speranțele pentru atribuirea de responsabilități au fost subminate de obstrucționismul politic și interesele sectare.

Reforma electorală este un alt pilon al viziunii primului-ministru libanez. El sprijină reprezentarea proporțională și stabilirea

circumscripțiilor electorale bazate pe guvernorate, mai degrabă decât pe districte administrativ mai mici, alături de un sistem de vot preferențial extins la două sau mai multe opțiuni. De asemenea, propune scăderea vârstei de vot de la 21 la 18 ani și permiterea cetățenilor să voteze la locul de reședință sau muncă, nu doar în satul ancestral.

O lacună majoră a programul politic prezentat în această carte este lipsa unei viziuni economice clare. Fără a relansa economia țării celelalte reforme vor sta pe nisip mișcător.

Însă rămâne de văzut dacă noul prim-ministru al Libanului, Nawaf Salam, va reuși să-și implementeze principiile sau va deveni doar o altă victimă a blocajului politic libanez.

Libanul va avea nevoie de sprijin substanțial din partea comunității internaționale, în principal din partea țărilor arabe bogate, al fostele puteri coloniale, în special Franța, care sunt vinovate moral pentru haosul lăsat în lumea arabă, din partea actualelor puteri regionale care au tendințe de expansiune pe seama vecinilor mai vulnerabili (teritorii, resurse materiale, etc.), dar și al marilor puteri pentru care Levantul este o poziție strategică necesară realizării propriilor lor politici de securitate.

Gl. bg. (rtr.) Dan NICULESCU

Tipar digital realizat la Tipografia **pim**
Iași, Șoseaua Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 109, 700497
Tel.: 0730.086.676, 0732.430.407;
Fax: 0332.440.715
E-mail: editura@pimcopy.ro, editura.pim@gmail.com
www.pimcopy.ro